

NYEEMUTU LO KAJOKONO LOGERI LO EGIREA LUKA

Nyakowu ka ŋakiro

Elimuniti nyabuku naka Nyeemutu Lokojokoni logeri lo egirea Luka nyatemari erai Yesu Nyeketeyarani ka Ŋiisraele, tarai nabo Nyeketeyarani ka ŋituŋa ka ŋakopea ka daani. Idodiwuniti nyabuku na ŋiticyo ka ŋakitatameta ka Yesu na elimworito nyeroto lo eyenere nyepitye ka nyayiwuno. Eya ŋakiro ka Yesu daani ne, nyapei kana kidowunete keŋe tani nyeboŋe keŋe nakuju. Eya ŋakiro ŋacye na emamu kana bukya kana cye. Ŋieemutwo ŋulu ikesi luka, ‘Nyeyewosi kaloka ŋikiyeaka ka ŋikeyokoko’, ‘Nyelote ka ŋikeyokoko nika Yesu’, ‘Nyayakau ka Yesu kayi ka Nyakuju na adiseaakori’, ‘Nyakitadapete ka *Nyesamaryayiti kaloka jokoni’, tya ‘Nyikoku ni acakara.’ Iryamunete ŋakiro ŋuna kalo tooma ŋidworini 1–2; ka 9–19.

Irwo ro nyabuku na ŋakiro na ebal: (1) Erekiti Nyakuju nyakitici ŋakiro kotere ŋituŋa ka ŋakopea ka daani, meere Ŋiisraele aboni, (2) nyakilipa – elipiititi Yesu jiiki, na diri eyakatar ŋakiro naka twonoko kiŋaren ŋeŋe, (3) nyalakara kotere kani esyakinere ŋakiro ka Nyeemutu ka Lokojokoni, (4) nyetici ka ŋaberu, (5) nyakisyenutu neni ka ŋikulwakanotini, (6) nyakisyenutu neni ka ŋikasecaka, (7) ŋakiro ka nyekale—ŋikilyoko, ŋaberu tya ŋide, (8) nyakinyogore nyalimuununi nyekiro bee ‘Lokoku ka Nyitoni Losewuna,’ tya (9) nyakirwo kotere Nyipari Lokakwanani jiiki.

Ŋakiro ka nyabuku kana, icuryo totyakae ŋauni: (1) Ŋakiro na asubwasi kalo Galilayea (4:14-9:50), (2) Ŋakiro na asubwasi kalo Yudayea ka Perea, (9:51-19:27), tya (3) Ŋakiro naka nyesale na asubwasi kalo Yerusalem (19:28-24:53).

Ŋakiro na eya na buku nagea

1. Nyakowu ka ŋakiro 1:1-4
2. Kidodiu Yoaana Yesu 1:5-2:52
3. Ŋakiro na asubwakin ŋer ŋa Yesu nyisyawuna nyetici 3:4-13
4. Nyetici ka Yesu kalo Galilayea 4:14-9:9
5. Mini Yesu lo telae ka Galilayea 9:10-9:50
6. Nyetici ka Yesu kalo Yudayea 9:51-13:21
7. Nyetici ka Yesu kalo Perea tya ŋieerea luka neni daani 13:22-19:27
8. Ŋirwa ka Yesu luka nyesale totwane, toyaru 19:28-24:53

Nyakowu ka ŋakiro

1 ¹Lopoaakaŋa Tepulo,^a iyeni iyoŋo nyatemari eya ŋitunja lukwoo kaalaka lu apotu kigira ŋakiro na wooni asubwasi kalo kidiŋi yokō. ²Egiryete ikesi ŋakiro na koloŋo kisisyakinete iŋwoni ŋikaanyunaka nakoŋu, nabo taraa ŋiketataமாகা ka nyakiroyiti ka Nyakuju. ³Tarai abu boca ayonŋo atoripi ŋakiro nu kajokoni. Eniŋo nayi abala itemokino ayonŋo daŋa akaretokini iyoŋo ŋakiro nu kajokoni egiru ni iyayi iyoŋo lo minata kosi, ⁴kotere toyenea diri nyatemari wo ityeni diri ŋakiro na koloŋo kitatamyō iyoŋo daani.

Todwarae nyakidowunete ka Yoaana Lokebatisani

⁵Ŋirwa lu koloŋo apolokinitori Erode nyakopo ka Yudayea, ayayi *nyeketaleoni^b lo anyaritae Sakariya. Erai iŋesi nyepeti ka nyakenu ka *ŋiketaleoko kalu epolokiniti *nyeketaleoni lo abeei Abija. Anyaritae nyaberu ka Sakariya Elisabeta. Arai nadaa ŋina nyaka nyalecyayiti ka Aaronō. ⁶Arai Sakariya ka Elisabeta ŋitunja luka nupaka, lu ewapito ŋakiciketa ka ŋipityesyo ka Nyekapoloni. ⁷Tarai nyegeri daa ŋolo, amamu ikesi ŋide aya kotere akolipana Elisabeta; nabo daŋa amojonito ikesi daani.

⁸Bu nyapaarani na araakori nyakenu naka ta Sakariya epete kupuroto ŋiminae kalo *kayi ka Nyakuju. Aya seke ŋakenui na kaalaka na eboonokinosi nyakisubu nyetici ŋolo. ⁹Ani ilamalamakino ŋimoru lo pitye lo seke ka Ŋiisraele, apotu ŋimoru tocowutu Sakariya tarau nayi iŋesi emini nyakipurikini nyakayi ka Nyakuju ka ŋiminae kalu kaakunywokō kalo keno kalo ipeyonokinere Nyakuju. ¹⁰Tanaŋu nayi nyeeleniti lo itemokino iticiyere ŋakiro ŋuna. Kuudakini ŋikanupaka lu cye daani kalopotani nyakayi.

¹¹Ani eriŋa Sakariya ipurii ŋiminae, tatakanuu *nyekiyeaka ka Nyakuju kaneni kalo wae kaloka lo tetene *nyekeno ŋolo. ¹²Ani iyokini Sakariya iŋesi, tobulu, tokuryana, tadawuni ŋakiro elimuni, tamarana kelekelekelekele. ¹³Tarai abu nyekiyeaka ka Nyakuju tolimwoki iŋesi teme, “Sakariya! Nyiiryanakini! Eyira Nyakuju ŋakilipasinei koni. Idowuni nyaberu koni nyikoku nisapata. Na idowunere iŋesi tolimwoki nyekiro lo bee Yoaana. ¹⁴Ikiinakini iyoŋo nyakidowunete keŋe nyalakariti nati kapoloni loowoi. Nabo, elakarosi ŋitunja lu kaalaka ka iyoŋo kaapei, ¹⁵kotere erawuni iŋesi nyitooŋi nika ruunwoni kalo kiŋarenŋi Nyakuju. Toyena nayi kona: wuryasi iŋesi nyemata ŋagye kode ŋibworekeya lu murana daani. Erai iŋesi nyitooŋi ni ileleba Nyipari

^a1:1 Tepulo. Nyatemari Lominakuju.

^b1:5 Nyeketaleoni. Erai lu ŋitunja lu emurwoote kalo kayi ka Nyakuju

Lokakwanani nyapei kana kidowunete keŋe. ¹⁶ Inyakuni ijesi nituŋa lu kaalaka luka Israele nika Nyekapoloni Nyakuju kece kotere ŋakitatameta keŋe. ¹⁷ Injarenuuni ijesi eriŋa Nyekapoloni nyebunwo, ileleba Nyipari Lokakwanani logeri lo wooni ilelebaakari Eliya. Erai nyetici keŋe ijesi nyakitatama nituŋa tosubwakinosi idarito nyabunere ka Nyekapoloni. Emini nyecami kidiŋi nide kata apa kece. Nituŋa lu egogoŋo ŋakyesi lu pa nyepupete ŋakiro, ibelosi tarata lu teni lu enupito Nyakuju.” ¹⁸ Abu Sakariya kiŋita nyekiyeaka ka Nyakuju ŋolo teme, “Mmm! Ani bwore tokona idodiwuni nyatemari erawunete ŋakiro na irworo iyoŋo nu ityeni? Ayonŋo lo amojoniti! Nyaberu kaŋa daŋa emojoniti! Ikokinete diri ai?” ¹⁹ Tatacu nayi ijesi teme, “Ee! Arai ayonŋo Gaburele, lo awoyi kalo kiŋareni Nyakuju. 'Kecwawuniti ijesi ayonŋo ni koni akayinu Nyeemutu Lokojokoni lo. ²⁰ Tarai iyoŋo nabo lo, nyinupiti ŋakiro kaŋa. Kotere kani pa nyinupitori iyoŋo ŋakiro nu, egolokini nyakutuku koni nyirworikini cutu tani enaŋi nyapaaranŋi na moyi iyookinotori ŋakiro nu.”

²¹ Nyepitye ŋolo, edarito nituŋa lu ta aya kalopotani Sakariya. Tosyaŋaanikisi nituŋa tolomasi nyakiŋita ebaasi, “Ayooro! Nywo diri atinenikino nyitoni eni nyepuduno kalo kayi ka Nyakuju?” ²² 22Ani wadyo kona topudu Sakariya enaŋakina turu pa icuri nyekurwori, tarau isurwori nituŋa ka ŋakani. Kotere kani esurworea nituŋa ka ŋakani, apotu ikesi toriputu nyatemari eya ŋakiro abu Nyakuju kitoodiki ijesi kalo tooma nyakayi.

²³ Ani itemokini ŋirwa lu itemokino emurwoo ijesi kalo *kayi ka Nyakuju, toboŋo nayi lokole keŋe. ²⁴ Kiburu ca, abu Elisabeta topotiu. Tolema ŋilapyo ŋikani edukiti kalo kale keŋe, nyepudworo cutu. ²⁵ Kaku ka ŋilapyo ka ŋulu, kileleki Elisabeta teme, “We! Ekokini Nyekapoloni ekesyeni ayonŋo daŋa ai? Abutwo Nyekapoloni nileeci kaŋa ekesyeng. Apucoki ayonŋo daŋa arau nyitoni kalo kiŋareni nituŋa.”

Todwarae nyakidowunete ka Yesu

²⁶ Ani edotele ŋilapyo ka nyapotŋi ka Elisabeta ŋikani-kapei, kicwaki Nyakuju *nyekiyeaka keŋe Gaburele naryeŋe na beei Nasarete na eyayi tooma nyakopo na enyaritae Galilayea. ²⁷ Ecwakinitae ijesi nika nyapese kana bututu kana enyaritae Mariya. Nabo nyapese na epotoritae ayinakinitae nyekilye lo bee Yosepo, nyeka nyalecyayiti ka Dapide kalo koloŋo arai nyerwositi ka Ijisaerle. ²⁸ Abu Gaburele todolu napese ŋina, kimala teme, “Maata iyoŋo na ikiseu Nyakuju! Irukito iyoŋo ka Nyekapoloni.”

²⁹ Nyakiirarete doŋo, kiliryakini nyakowu ka Mariya kotere nyegeri lo emalaa nyekiyeaka ka Nyakuju ijesi, tolimu teme, “Ani kimalaye lo?” ³⁰ Tolimu nabo nyekiyeaka ŋolo teme, “Mariya! Wara nyikibulu, elakara Nyakuju kani koni loowoi. ³¹ Ipotiwuni iyoŋo, kidou nyikoku nisapata.

Tolimwoki naye ijesi nyekiro bee Yesu. ³² Eruuni ijesi loowoi. Nabo etemaryo erai ijesi Lokookeje ka Nyakuju kana iloyiti hakujwo daani. Eyinakini Nyekapoloni Nyakuju ijesi nyapolou ka apaakeje, Dapide. ³³ Epolokini ijesi nyakopo ka Yakobo hkaru ka hkaru. Nyesaluni nyerwoswoonu keje taninani cutu.”

³⁴ Kinjita nabo Mariya ijesi teme, “Ikokinete hkiro nu iyookini ai atarai ayono nyapese na bututu?” ³⁵ Tatakaki nyekiyeaka ka Nyakuju ijesi teme, “Ebuni Nyipari Lokakwanani ni koni, kitarapuwa iyono nyagogoju ka Nyakuju kana iloyiti hakujwo daani, topotiu naye. Konina, enyarawo nyikoku ni moyi idowuni iyono Lokookeje ka Nyakuju. ³⁶ Nabo, toyene kona, na yeneje koni danja Elisabeta, too yoo kemojoniti kwaai, epoti peekona idowuni moyi nyikoku nisapata. Irworosi hituna bee ekolipana ijesi. Kape peekona taanyu! Napei kolono apotiwuno, etijiti hlapyo hkanikapei. ³⁷ Emamu nyibwore nyipei danja etwonikiniti Nyakuju cutu. Icuri ijesi hkiro daani.” ³⁸ Kaneni tolimu Mariya teme, “Anu kona hkanja? Arai ayono nyapiti ka Nyekapoloni. Too tosubwakinosi hkiro huna kani hana logeri lo ibalori iyono.” Ani jiki hina, teeka nyekiyeaka ka Nyakuju, toosiki Mariya kaneni.

Toloto Mariya nyaanyuni Elisabeta

³⁹ Kuburu ca, tohnyakini Mariya toloto, kikirikiraari kidini Yudayea neni ayayi nyere ⁴⁰ lo alomiti Sakariya, nyakopo natika hkaamugui. Abu toloma lo kale keje toryamu Elisabeta, kimalakini. ⁴¹ Na jiki eyirarea Elisabeta nyemala ka Mariya, tohnyakini nyikoku kana kooki, kibelobeloki. Nyegeri holo, kilelebuni Nyipari Lokakwanani nika Elisabeta. ⁴² Kaneni jiki tolimu teme, “Kiwasiatay iyono kalo kidini hberu daani. Nabo ewasiatay nyikoku ni edikino idowuni iyono. ⁴³ Na kani daa hina, nywo nyibwore kajokonni asubiti ayono etya ityekeje ka Nyekapoloni hana ebuni ni ayayi? ⁴⁴ Mmm! Napei jiki eyirarea nyikoku nyetoyili na 'kimalaa iyono ayono, tohnyakini kibelobeloki kana kooki, erai nyibwore ni idowuniti nyatemari elakara. ⁴⁵ Kiwasitay iyono kotere ibu iyono tonupu nyatemari iyookinosi hkiro na ikilimwokini iyono Nyekapoloni.”

Kimayima Mariya Nyakuju ka nyalimworete

⁴⁶ Abu Mariya teeki teme:

“Elakara nyetau hana, imayimayi Nyekapoloni.

⁴⁷ Elakara nyetau hana kanika Nyakuju kana erai Nyekayiwunani hana,

⁴⁸ kotere abu ekeyitanu ayono nyapiti keje na kaalimwoni.

Nyakisyakini peekona jiki, akamayete ayono hnaketa daani ebaasi,
‘Nakaarehoni.’

⁴⁹ Kotere keticikino Nyakuju ayonḡ ka nyagogoḡu keḡe ḡakiro naka twonoko.

Erereḡe nyekiro keḡe.

⁵⁰ Isyeni iḡesi ḡituḡa daani lu erimato iḡesi kalo tooma ḡanaketa tya ḡide ka ḡanaketa ka ḡuna.

⁵¹ Eticiki iḡesi ka nyagogoḡu keḡe ḡiticyo luka poloko.

Nabo, eyeala iḡesi ḡituḡa lu isupasi lu ebaasi ikesi ikesi kotere ḡakiro na eyenete daani.

⁵² Atiyawu iḡesi ḡikapoloko kana polosyo keḡe, elunywoki iḡesi na paka keḡe ḡituḡa lu itiditeawuna.

⁵³ Esumuju iḡesi lu enyamiti nyakoro, emwoko picu, ayinaki nyibwore daani ni ecamito.

Tarai enyiaka iḡesi luka baraka ka ḡakani, emamu nyibwore ayinaki.

⁵⁴ Eḡaraki iḡesi ḡituḡa keḡe luka Israele, lu eraa ḡipitwo keḡe.

Nyimuryakina Nyakuju nyakicikete na koloḡo abalori iḡesi esyeniyo

⁵⁵ Abraamo tya ḡitatae keḡe ḡikaru ka ḡikaru, logeri lo koloḡo ecikea iḡesi ta apaayoko.”

⁵⁶ Kibooyoto Mariya ka Elisabeta konaa, ani kaku ka ḡilapyo ka ḡuuni toboḡo nayi lore keḡe ama Nasarete.

Nyakidowunete ka Yoaana Lokebatisani

⁵⁷ Towupu Elisabeta loowoi kidou nayi nyikoku nisapata. ⁵⁸ Ani iirarete ḡikidunyetḡe ka ḡiyene keḡe nyatemari esyeni Nyekapoloni iḡesi, ayinaki nyikoku ni sapata, kuudunosi daani, tarau nyibwore nyalakariti meere.

⁵⁹ Na anaḡeta ḡirwa ka nyikoku kani-kauni, aponi kibolonyoe logeri lo italeeto Ijisaele ḡide keḡe. Nabo tomowunae nyalimwokinḡi nyekiro nyapei paaranḡi ḡina. Acamito nyalimwokinḡi nyekiro loka apakeḡe, lo bee Sakariya. ⁶⁰ Tarai topetoki ityekenḡe teme, “Mamu! Enyarawo nyekiro keḡe Yoaana.” ⁶¹ Apotu ḡituḡa kitepegakisi Elisabeta temasi, “Kwaani? Wo tamamḡ nyitooḡi kalo yene kusḡi ni enyaritae ka nyekiro ka ḡolo!”

⁶² Ani ewowuni ityekenḡe itinḡakina lo kuro ḡolo, kiḡitasi apakeḡe ka nyikoku isurworete ka ḡakani, ecamito nyakiyene kanika ḡolo nyekiro lo ecamiti iḡesi tolimwokinḡe nyikoku. ⁶³ Kotere kani inḡanḡaḡaritori Sakariya, kiḡitu nyibwore nikigira. Ani jiki eyinuno kona, kigiraki teme, “Enyarawo iḡesi Yoaana.” Totealasi ḡituḡa daani ḡakiro ḡuna loowoi.

⁶⁴ Ani erumwori nyakigiri nyekiro ka nyikoku, napei ḡina jiki, taḡaari nyakutuku ka Sakariya, kisyaki nyekurwori, niti imayimayi Nyakuju.

⁶⁵ Tobulu ḡikidunyetḡe daani ḡodiḡodi. Kiyeealakinḡi nyeemutu lo lo tuḡa lu alomito Lo moru luka nyakopo ka Yudayea neni daani. ⁶⁶ Nyitooḡi ca daani ni iirari ḡakiro nu totealasi, kidonoḡo inḡita ebalḡa, “Mmm! Ani nyikoku enḡi erawuni moyi nywo kotere etakani diri nyatemari eyayi nyagogoḡu ka Nyakuju ni keḡe!”

Kimayima Sakariya Nyakuju

⁶⁷ Nyepitye ŋolo, nabo, abu Nyipari Lokakwanani toloma nika Sakariya. Abu nayi Sakariya todwara ŋakiro nu teme:

⁶⁸ “Kimaamaakisi Nyekapoloni, Nyakuju ka Ŋiisraele, kotere abu ijesi ayiwu ŋituna keŋe.

⁶⁹ Ikiinaki ijesi iŋwoni *Nyekayiwunani loka twononi, lo erai nyeka nyalecyayiti ka Dapide kalo erai nyeketicyoni keŋe,

⁷⁰ logeri lo koloŋo nuwani alimuno ijesi kalo kadwaraka nyatemari esubwakinosi.

⁷¹ Tokona peekona jiki, ikiyiwuni kalo moe yoko ka nabo kalo tooma lu palemu kiremoorito iŋwoni.

⁷² Edodiu ijesi nyakisyenutu ni eya ta apaayoko,

kotere abu ijesi kisipa *ŋigeri lu koloŋo egeri ijesi ka ikesi.

⁷³ Ŋigeri ŋulu ikesi lu koloŋo egeri ijesi kalo kiŋarenani ka apaayoko Abraamo.

⁷⁴ Kotere kiyiwuni iŋwoni kalo moe yoko,

arawu nyakopo kayelekeme koŋina; eticyoto co nyetici ka Nyakuju emamu nyabulwonutu.

⁷⁵ Etenikinosi kalo kiŋarenani keŋe,

eticyoto nyetici keŋe ŋikaru ka ŋikaru ka nyajokisi.”

⁷⁶ “Ani nayi lo erai iyoŋo lokoku,

kitarawuni iyoŋo Nyakuju na iloyiti ŋakujwo daani nyekadwarani keŋe;

iyoŋo ijesi iŋarenikini tolimwoki ŋituna tosubwakinosi kotere Nyekapoloni lo ebuniti.

⁷⁷ Elimwokini ijesi ŋituna keŋe nyeroto loka nyayiwuno keraa keluna ikesi ŋaseceta kece, toboŋutu Nakuju.

⁷⁸ Isyenono Nyakuju yoko loowoi nabo tapatana.

Kalo geri ka ŋolo, ebuni *Nyekayiwunani ni yoko kidyaama bakini nyakoloŋo ipiripiruuniti;

⁷⁹ enokuni kinwokaki daani lu ibooyete kana kamusi kanika nyakitu.

Ikwoni ijesi neni kotere ikitenikinea iŋwoni lo roto loka jokoni loka nyekisili ka Nyakuju.”

⁸⁰ Kiryeu nayi nyikoku eni tarau nyekilye, kitogogonju Nyakuju ijesi loowoi. Mini nayi tolomo na riyete tani isyakini nyakitatama Ŋiisraele ŋakiro ka Nyakuju.

Nyakidowunete ka Yesu

(Matewo 1:18-25)

2 ¹ Kalo rwa ka ŋulu, totubu Kaisaryo Augusto lo epolokiniti ŋakoepa naka Roma, ebalala itemokino ŋituna ka ŋakoepa ka ŋuna ka daani

imaryo nabo kigirae njirorae. ² Nyekimare njitunja lo kalo kinjarenj njolo, na araakorj Kurino apolokinitj nyakopo ka Sirya. ³ Toloto nayi njitunja daanj nyakigiryo njirorae kalo telae kece. ⁴ Tonyou Yosepo danja kana ryenje kana ebeei Nasarete kalo tooma Galilayea, minj naryenje ka Betleemu kana kopu ka Yudayea, neni woonj edowunere nyerwositj Dapide. Toloto Yosepo inaa kotere arai injesj nyeka nyatekere ka Dapide. ⁵ Toloto nayi ka Mariya, na epotoritae, eyinakinitae injesj, erai nyaberu kenje, nyakigiryo njirorae kece, nabo apoti. ⁶ Na ayakatarj ikesj Betleemu, ikwa kewupu Mariya kedolo njirwa lu idowuno. ⁷ Kidou nayi injesj lokookenje lo kiyeae, kimukwo ka njilewi, kiteperikj natubwa na emaseta njibarene kotere adidinj nyakopo daanj, amamu niperoto kana kayisj kana tacata.

Njikeyokoko ka njikiyeaka ka Nyakuju

⁸ Aya njicye keyokoko lu eperokinito njakinei kece ka ama kana borj nakwaare. ⁹ Nyatipei, teme kidyaama, “Pilyaka!” Tatakanu *nyekiyeaka ka Nyakuju, tocau nyakopo neni daanj kii. Toryanjakinosi ikesj loowoi. ¹⁰ Tolimwokj Nyekiyeaka ka Nyakuju ikesj teme, “Warasi nyiikuryana! Ayeawunitj ayonjo Nyeemutu Lokojokonj lo ni kusj, lo italakari njitunja daanj. ¹¹ Nyapaaranj na, kalo Betleemu, edowunj Nyekapolonj lo erai *Nyekayiwunanj Losewuna, kotere eesj. ¹² Na tokona ilosyoto eesj inaa, nyekitetemesj lo iryamuneta eesj nyikoku njini injesj lo: iryamunete eesj nyikoku ni epopirikinitae loworui iteperikinitoe natubwa na palemu emaseta njibarene.” ¹³ Ani erija daa kona, tatakanu nyasepicj naka njikiyeaka ka Nyakuju eyewosi imayimayete Nyakuju ebaasi,

¹⁴ “Nyakimayima toyayi nika Nyakuju kana eyayi kidyaama!

Nyekisilj minj kopu lo tunja lu aryamutu nyakisyenutu ka Nyakuju!”

¹⁵ Na ebonjoreta njikiyeaka ka Nyakuju nakuju, kurworikisj njikeyokoko njulu make temasi, “Kapana ceni Betleemu, ataanyutu njakiro na tokona 'kilimwokini injwonj Nyekapolonj nyatemarij ikote kwaai.”

¹⁶ Towulakanyuutu jikj nyatipei kikomakisj, toryamutu Mariya ka Yosepo tya nyikoku nidooci eperi kana tubwa. ¹⁷ Kisisyanakisj njikeyokoko njitunja njakiro ka nyikoku kani eyokokinete ikesj tya na alimwokini ikesj nyekiyeaka ka Nyakuju. ¹⁸ Njitunja daanj na ca iirareta njakiro ka njikeyokoko donjo, toyinaki, etealarito njakiro njuna. ¹⁹ Kaneni, kuwaakj Mariya njakiro nu daanj lo tau kenje, towou isipanari jikj. ²⁰ Tobonjosi njikeyokoko, eyewosi, itopolowunito Nyakuju, imayimayete kotere njakiro njuna daanj na eyirarete ikesj kana eyokokinete ikwa na alimwokinea nyekiyeaka ka Nyakuju ikesj.

Tolimwokinae nyikoku nyekiro

²¹ Ani elemari nyikoku njini njirwa njikanj-kauni kana kidowunete kenje, kupudwonoe. Kibolonyoe nayi injesj logerj lo italeeto Njisraele njide kece.

Nyapaarani nabo njina, tolimwokinae nyekiro keŋe Yesu, nyekiro lo pei koloŋo abaa nyekiyeaka ka Nyakuju woo tolimwokinae, eriŋa mono nyepotiwunwo daŋa.

Yearae Yesu kayi ka Nyakuju

²² Kaku nyakipudunetē nyikoku aponi nabo, keyeaka nyelapa nyepi, kitalei Mariya ka nyikoku kalo Yerusalemē logerī lo igiritere Lo talyo lu koloŋo atubuni Mose. Ani erumworī yeawa nabo nyikoku kiŋarenī Nyekapolonī kitarawunae nyikeŋe kalo tooma *nyakayi ka Nyakuju ²³ logerī lo igiritere Lo talyo ka Mose beei, “Nyikoku daanī nikiyeae nisapata, na idowunere, eyinakino Nyekapolonī erai nyekineri keŋe.^c ²⁴ Tolemutū ikesi ŋakuryo ŋaare kitaleootorī logerī lo elimunitere kalo talē ka Nyekapolonī^d bee, “Taa yeau nyitooŋi ŋakuryo ŋaare kode taruge ŋaare kitaleori.”^e

²⁵ Ŋirwa ŋulu, ayayi nyicye toonī ni anyaritae Simone, alomiti Yerusalemē. Arai iŋesī nyitooŋi ni teni, nika nupani diri, nabo toyayi Nyipari Lokakwaŋani ni keŋe. Edariti iŋesī ŋirwa lu edikino ebunwo Nyakuju toyiu Ŋiisraele. ²⁶ Eciki koloŋo Nyipari Lokakwaŋani iŋesī temē, “Nytwani iyoŋo eriŋa nyeaanyuna *Nyekayiwunani Losewuna.” ²⁷ Torikwo Nyipari Lokakwaŋani Simone woo tiri *kayi ka Nyakuju. Eawutu Mariya ka Yosepo nyikoku Yesu neni, ecamito nyayinakini Nyakuju logerī lo igiritere Lo talyo ka Ŋiisraele. ²⁸ Toryamutu nayi Simone daŋa eyayi neni. Tolema Simone nyikoku tadaka ka ŋakani, kimayima Nyakuju temē,

²⁹ “Nyekapolonī kaŋa! Ŋakiro na koloŋo ilimwokini iyoŋo nyepiti koni;

eyookini diri, emamu ŋacye eya!

Icure nayi iyoŋo kisilaki nyepiti koni tolotō ka nyekisili.

³⁰ Eyokoki ayonŋo ka ŋakaa konyenē *Nyeketeyaranī lo ebuniti nyayiwunī ŋituŋa koni.

³¹ Iticiki iyoŋo ŋakiro nu kalo kiŋarenī ŋituŋa ka ŋakopea ka daani,

³² icwau iyoŋo iŋesī erai nyakica na itoodiwuni nyeroto lo icureta ŋibukui nyakiyenē ŋakiro naka ityeni,

ka nabo nyakituruuniti ŋituŋa koni, luka Israele.”

³³ Totealasi Yosepo ka Mariya ŋakiro na alimuni Simone kotere nyikoku Yesu. ³⁴ Abu Simone towata ikesi daani. Tolimwokī nayi Mariya temē, “Esewuniti Nyakuju nyikoku eni kotere nyakinyiasuni tya nyakituruuni

^c2:23 Nyekineri keŋe. Eyayi nika Nyapudworetē 13:2, 12.

^d2:24 Nyetalē ka Nyekapolonī. Nyetalē ka Nyekapolonī tya Nyetalē ka Mose, erai daani nyipei bwore.

^e2:24 Ŋakuryo kode taruge. Eyayi nika Ŋilepi 12:8.

ñituña lu kaalaka kalo tooma Israele. Erawuni nabo ñesi nyemacare ka Nyakuju lo eremiyorete ñituña lu kaalaka,³⁵ Kotere tatakana ñakiro na eya lo tai ka ñituña. Nabo, icumete ñakiro ka nyikoku ka eni nyetau koni bakini nyecorogwata loka kwanani 'kicumityere.’’

³⁶ Ayayi nabo neni nyakadwarani nyacye na anyaritae Ana. Arai ñesi nakookeñe ka Panuwele, tarai nyatekere kece naka Acere. Amojoniti nyaberu na loowoi. Atwani koloño nyekilye keñe eriña ñesi eraa nyasorokiti. Na ewumarere ñesi, kibooyoto ka nyekilye keñe tolemasi ñikaru ñikani-kaare, ani kaku, toñoño nyekilye. ³⁷ Kidonjo robo koloño nyaberu na eraa nyapuserutu tomojoño tani edolette ñikaru keñe ñitomonj-kauni ka ñooñwono. Ñikaru ñulu daani nyeesikina ñesi *nyakayi ka Nyakuju, ilipiititi Nyakuju jiiki na paarani kode nakwaare kikanyiite. ³⁸ Bu nabo na daa ñina tani ni aya Yosepo ka Mariya tya nyikoku. Kimayima Nyakuju elakara loowoi. Abu tolimwonoki ñakiro ka nyikoku daani lo tuña lu koloño idarito nyayiwuno ka Ñiisraele.

Nyabonoretē Nasaretē

³⁹ Na erumworeta Yosepo ka Mariya nyetici daani lo seke ecamiti Nyakuju kalo Talyo keñe, toboñosi nayi ikesi na kopō kece Galilayea naryeñe na enyaritae Nasaretē. ⁴⁰ Topolou nyikoku togogonju. Ileleba nyawosou tya nyecami ka Nyakuju ni keñe loowoi.

Ayayi nyikoku Yesu tooma kayi ka Nyakuju

⁴¹ Ñikaru daani aloseenete ñikawureaka ka Yesu Yerusaleme, nyakimwomworo *Nyadeparete. ⁴² Ani ewosuni Yesu enañete ñikaru ñitomonjo-ka-ñeare, toloto nabo ikesi ka ñesi daña Yerusaleme lokimwomworo ñolo bakini talemū, iwapito ñakiro ka nyetale. ⁴³ Torumwori nyekimwomworo ñolo, toboñosi nayi ikesi lo kale. Ikwa pe nyepitye ñolo abu Yesu togitakini Yerusaleme. ⁴⁴ Atamete ikesi ebasi kode eyayi ñesi daña natwomi ka ñituña neni. Toloto nyapaarani ñina cunju, ani eboño, kiitutu ñesi. Apotu jiki tokerakerakisi, esakete ñesi, etamete ayerobo irukito ka nyipei ka ñiyene kode ka ñipaatalini kece. ⁴⁵ Toñoñiyea nyikoku swara. Ani ikokinete neni toboñosi, kuwarasi Yerusaleme. ⁴⁶ Ani edolote ñirwa uni, apotu toryamutu eyayi *kayi ka Nyakuju ibooyi kalo kidini *ñiketatakama ka ñitalyo, epupi ñakiro na iyeanaso ikesi, kiñitanari ñakiñiseta. ⁴⁷ Totealasi ñituña lu apupete Yesu nyekurwori ñolo kotere ñakiro na atacanakini ñesi ikesi, kidonjo eduwosi ebasi, “Woe! Kewoseri ro nyikoku!” ⁴⁸ Ani iyokokinete Yosepo ka Mariya ñesi, toryañakinosi, tadawuni ñakiro elimunete. Tolimu ityekenete teme, “Lokoku, nywo nyibwore 'kikonea iyoño isuwa ne? 'Kiisiki iyoño ayonjo ka apokonj 'kibuliti, idawunitae nyakopo kisakyo iyoño!” ⁴⁹ Abu tatakaki ikesi teme, “Nywo nyibwore kuwareta eesi ayonjo? Nyiyenete

eesi nyatemari ayayi ayongo kayi ka Apakana, etici nyetici keje-a?”

⁵⁰ Tarai nyelomara nakiro na alimuni Yesu na kyesi keje. ⁵¹ Tadakutu nayi ikesi tobojosi Nasarete. Aminata Yesu nikawureka keje, iwapiti nakiro daani na elimwonokinete ikesi inesi. Kuwa ityekenje nakiro nu daani kalo tau keje, iitonori.

⁵² Topolou Yesu kalo waatini ka daani, kana kwaana, tya kana wosou. Aminata Nyakuju inesi tominato nabo nituja dana.

Nyakitatama ka Yoaana Lokebatisani

(Matewo 3:1-12; Marko 1:1-8; Yoaana 1:19-28)

3 ¹ Apotu nikaru lu apolokinitori Tiberyo nyakopo ka Roma tanaa njiomonjo ka nikani. Apolokiniti Ponitio Pilato nyakopo ka Yudayea, topolokinite nabo Erode Anitipasyo nyakopo ka Galilayea. Apolokiniti Pilipo lokaatekenje ka Erode nakopea na ebei Iturea ka Trakonito. Topolokinite Lisania nyakopo ka Abilene. ² Araakasi Anas ka Kayapa *niketaleoko lu kana. Njirwa njulu, abu Nyakuju kisurworiki Yoaana Lokebatisani^f Lokokenje ka Sakariya na ewurumitori inesi kana riyete. ³ Kirimj Yoaana niwaatini daani luka nyanololo Yordano, itatami nituja nyatemari too potu *kibatisae, kotere idodiwuniti nyibwore jini nyatemari acamu nyitoni nakiro ka Nyakuju, aki naseceta keje, nabo arimaki Nyakuju naseceta ka nyitoni ka jini. ⁴ Apotu nayi kiyookini nakiro na kolono adwari nyekadwarani Isayea na abala,^g

“Eyira ayongo nyetoyili ka nyitoni irworo kana riyete isyarae ebala, ‘Tosubwakisi nyeroto lo itori Nyekapoloni, kireeke!

⁵ Tonukwa njaduwono, kani dipala daani, kiritiyana, njimukuru tya njimoru, tobwanabwanjaasi daani, kilelyakisi. njitotini lu ilukulukete, kitena daani, kireeketo, njitotini lu koroco tya lu sogwar, tosubwakisi, tosulutaketa;

⁶ nituja ka nakopea ka daani, iyokonokinete nyaiwuno ka Nyakuju!”

⁷ Apotu nituja potu nika Yoaana kotere kibatisae.^h Kitatama nayi ikesi teme, “Eesi njide ka nakupemea! Nae 'kidodikini eesi nyatemari tosubworo kana kikilete kana abili Nyakuju nyayeawuni ni kusi?’ ⁸ Eesi! Kiticyoto njiticyo lu itoodiwunito nyatemari aasikini eesi naseceta kusi. Warasi nyiitemasi, ‘Eyakare isuwa Abraamo lo erai apokosi, kiyiwuni!’ Akalimwokini ayongo eesi, icuri Nyakuju nyakiloco namoru nugu kitarau njide ka Abraamo. ⁹ Toyena nyatemari abu nyapaarani na itelyo nyayepe njikito kana kejenje keje. Nyekitoe daani lo pa nyerayi narayeta naka

^f3:2 Yoaana Lokebatisani. Nyatemari, Lokelumwonokinani na kipi.

^g3:4-6 Eyayi nika Isayea 40:3-5.

^h3:7 Kibatisae. Nyatemari, nyakilumwokino na kipi.

jokaka, eyaparyo, kicunyaakinae ka nyakime. Kalo geri ka nolo, ani pa kikiwa eesi naseceta kusi, 'kumunyaryo eesi daṅa ka nyakime ikwa njikito.”

¹⁰ Kiṅitasi ṅituṅa iṅesi temasi, “Ikokinio kona isuwa ai?” ¹¹ Tatacaki Yoaana ikesi teme, “Nyitooṅi daani ni irumitiṅi ṅiworui ṅeaare, itemokino tolemu nyepi yinaki nyitooṅi ni pa nyirumiti. Ani nabo ni eyakari nyakimuju, itemokino tomora ka nyitooṅi ni cye ni enyamiti nyakoro.”

¹² Potu nabo lu kewudaka nyemocoṛo ecamito *kibatisae ikesi daṅa, kiṅitasi nayi iṅesi temasi, “Nyeketatamani, ani isuwa ikokino ai?”

¹³ Tatacaki ikesi teme, “Na iwudeta eesi nyemocoṛo, nyiilemanasi ṅaropiyae na kaalakā kalo tuṅa. Kijata na itemuniti nyaryeṅe aboni.”

¹⁴ Apotu nabo ṅacye cegera daṅa kiṅitasi iṅesi temasi, “Ani bo isuwa, kikokini ai?” Tatacaki ṅulu teme, “Nyirumuunutu ṅituṅa ajuṅu koṅina pa esecito. Nabo nyiidemanasi ṅituṅa ṅaropiyae kece. Taa ikitemokini ṅaropiyae na 'kiropitere, toosikisi nyaniponu.”

¹⁵ Eyityanito seke ṅituṅa nyatemari ebuni *Nyekayiwunani Losewuna. Tatama ebaasi, “Ani bo, meere Yoaana.” ¹⁶ Kisurworiki nayi iṅesi ṅituṅa daani teme, “Kebatisae ayonḡo eesi ka ṅakipi koṅina, tarai ebuniti lo epoloto kani kaṅa, lo pa nyitemokino mono ayonḡo acudi tani na eraa nyepeneke keṅe daṅa. Kibatisi iṅesi eesi ka nyagogoṅu ka Nyipari Lokakwanani ka nyakime. ¹⁷ Eyakari iṅesi nyakikoorete, ekoditi ka nyakani keṅe. Elosi iṅesi nakupe, tada ṅuumwa keṅe totyaka ṅuumwa ka ṅatunyenye. Iwayi iṅesi ṅuumwa kuwaaki loolwa keṅe, kicunyakī nayi ṅatunyenye ka nyakime kana pa nyeduṅe cutu.” ¹⁸ Kalo rotini kalu kalaaka toperiki Yoaana itatami ṅituṅa Nyeemutu Lokoṅokoni.

¹⁹ Apotu ṅakiro ṅacye na alimuni Yoaana kitoṅoa nyerwositi Erode Antipasyo. Etoṅolopi iṅesi Erode kotere kani arecoorea nyaberu na eraa nyaka lokaatekeṅe, na anyaritae Erodiya, kitarau nyakeṅe. Nabo eticiti Erode ṅakiro ṅacye nalosi. ²⁰ Abu toronere, kimasaki Yoaana kayi na enete.

Kibatisae Yesu

(Matewo 3:13–17; Marko 1:9–11)

²¹ ṅirwa lu ebatisaa Yoaana ṅituṅa, aponi kibatisae Yesu daṅa. Ani eriṅa Yesu ilipa kona, abu Nyakuju taṅaari; ²² totiyawuni Nyipari Lokakwanani etakani bakini nyakuri, towo kalo kidyaama keṅe. Abu nyetoyili kirworiki kalo kidyaama teme, “Irai iyonḡo lokookaṅa lo aminata ayonḡo loowoi! Alakara ayonḡo loowoi kotere 'yonḡo!”

Ŋirorae kata apaakeŋe ka Yesu

(Matewo 1:1–17)

²³ Abu Yesu kiryeu tanaŋa ŋikaru keŋe ŋitomonj-uni. Ŋirwa ŋulu, kisyaki nyeticj ka nyakitatama ŋituŋa ŋakiro ka Nyakuju.

Atamito ŋituŋa nyatemari arai Yesu lokookeŋe ka Yosepo.

Arai Yosepo lokookeŋe ka Eli.

²⁴ Arai Eli lokookeŋe ka Matata.

Arai Matata lokookeŋe ka *Lepi.

Arai Lepi lokookeŋe ka Melki.

Arai Melki lokookeŋe ka Yanae.

Arai Yanae lokookeŋe ka Yosepo.

²⁵ Arai Yosepo lokookeŋe ka Matatiya.

Arai Matatiya lokookeŋe ka Amoso.

Arai Amoso lokookeŋe ka Naum.

Arai Naum lokookeŋe ka Esli.

Arai Esli lokookeŋe ka Naggae.

²⁶ Arai Naggae lokookeŋe ka Maati.

Arai Maati lokookeŋe ka Matatiya.

Arai Matatiya lokookeŋe ka Semeyinj.

Arai Semeyinj lokookeŋe ka Yoseka.

Arai Yoseka lokookeŋe ka Yoda.

²⁷ Arai Yoda lokookeŋe ka Yoanani.

Arai Yoanani lokookeŋe ka Resa.

Arai Resa lokookeŋe ka Serubabel.

Arai Serubabel lokookeŋe ka Sealteli.

Arai Sealteli lokookeŋe ka Neri.

²⁸ Arai Neri lokookeŋe ka Melki.

Arai Melki lokookeŋe ka Addi.

Arai Addi lokookeŋe ka Kosama.

Arai Kosama lokookeŋe ka Elmadama.

Arai Elmadama lokookeŋe ka Eri.

²⁹ Arai Eri lokookeŋe ka Yosua.

Arai Yosua lokookeŋe ka Elyesara.

Arai Elyesara lokookeŋe ka Yorimi.

Arai Yorimi lokookeŋe ka Matata.

Arai Matata lokookeŋe ka *Lepi.

³⁰ Arai Lepi lokookeŋe ka Simone.

Arai Simone lokookeŋe ka Yuda.

Arai Yuda lokookeŋe ka Yosepo.

Arai Yosepo lokookeŋe ka Yonama.

Arai Yonama lokookeŋe ka Elyakimj.

³¹ Arai Elyakimj lokookeņe ka Melea.

Arai Melea lokookeņe ka Menna.

Arai Menna lokookeņe ka Matasa.

Arai Matasa lokookeņe ka Natan.

Arai Natan lokookeņe ka Dapide.

³² Arai Dapide lokookeņe ka Yesse.

Arai Yesse lokookeņe ka Obede.

Arai Obede lokookeņe ka Boas.

Arai Boas lokookeņe ka Salmone.¹

Arai Salmone lokookeņe ka Naaconō.

³³ Arai Naaconō lokookeņe ka Aminadaba.

Arai Aminadaba lokookeņe ka Admini.

Arai Admini lokookeņe ka Arini.

Arai Arini lokookeņe ka Esronō.

Arai Esronō lokookeņe ka Perese .

Arai Perese lokookeņe ka Yuda.

³⁴ Arai Yuda lokookeņe ka Yakobo.

Arai Yakobo lokookeņe ka Isako.

Arai Isako lokookeņe ka Abraamo.

Arai Abraamo lokookeņe ka Tera.

Arai Tera lokookeņe ka Naorō.

³⁵ Arai Naorō lokookeņe ka Seruga.

Arai Seruga lokookeņe ka Rewu.

Arai Rewu lokookeņe ka Pelege.

Arai Pelege lokookeņe ka Eberē.

Arai Eberē lokookeņe ka Sela.

³⁶ Arai Sela lokookeņe ka Kayinana.

Arai Kayinana lokookeņe ka Arpakisada.

Arai Arpakisada lokookeņe ka Seme.

Arai Seme lokookeņe ka Noa.

Arai Noa lokookeņe ka Lameke.

³⁷ Arai Lameke lokookeņe ka Metusela.

Arai Metusela lokookeņe ka Enokō.

Arai Enokō lokookeņe ka Yaredē.

Arai Yaredē lokookeņe ka Makalale.

Arai Makalale lokookeņe ka Kenana.

³⁸ Arai Kenana lokookeņe ka Enosa.

Arai Enosa lokookeņe ka Setē.

Arai Setē lokookeņe ka Adamo.

Arai Adamo lokookeņe ka Nyakuju.

¹3:32 Salmone. Igitae na Girana ģacye bee Sala.

Kiniṅi Siitani Yesu

(Matewo 4:1–11; Marko 1:12–13)

4¹ Abu Yesu tadaku kana ḡololo Yordano, ileleba Nyipari Lokakwanani, toree iḡesi Nyipari ḡolo tani na riyete. ² Kibooyi Yesu kana riyete ḡirwa ḡitomonṅ-ḡwonṅ. Kaneni torubwaki *Siitaniṅi iniḡeenee iḡesi ḡirwa ḡulu daani. Emamu nyibwore ni ewaaki Yesu na kutuku nyipei daḡa, ikanyi koḡina. Kaku ka ḡirwa ka ḡulu, tonyama nyakoro iḡesi loowoi.

³ Toleceru *Siitaniṅi kana moni keḡe, tolimwoki Yesu teme, “Kotere irai iyoḡo Lokookeḡe ka Nyakuju, kitiliyo nyamoru na tarau nyakimuju.”

⁴ Tatacu Yesu teme, “Igiritaḡe na buku ka Nyakuju bee: ‘Meere nyakimuju abonṅ eyarea nyitoni.’”^k

⁵ Na ḡaare nabo, tolema *Siitaniṅi Yesu yea kidyaama moru, kitoodiki iḡesi ka nyatipei nyajakaanutu tya nyebari ka nyakopo daani. ⁶ Tolimu nayi teme, “Akayinakini ayono iyoḡo nyibwore enṅ daani, nabo topoloki. Akayinakino koloḡo ayono ḡibworekeya lu daani. Tarai ecuri ayono nyayinakini nyitoni ca daani ni ecamiti nyetau kaḡa. ⁷ Ani pe kicamu iyoḡo nyakilipi ayono, erawuni nyibwore enṅ daani nyikoni.” ⁸ Abu Yesu tatakaki iḡesi teme, “Igiritaḡe na Giranaḡ bee: ‘Kilipi Nyekapoloni Nyakuju konṅ abonṅ.’ Elimunito nabo bee, ‘Kitici nyetici keḡe abonṅ!’”^l

⁹ Abu *Siitaniṅi nabo torikwo Yesu yea Yerusaleme todokorea kidyaama nyeebiru ka *nyakayi ka Nyakuju, tolimwoki iḡesi teme, “Kotere irai iyoḡo Lokookeḡe ka Nyakuju, kipiiriyori cenite kane tani kopo, ¹⁰ kotere igiriri kona,

‘Icwawuni Nyakuju ḡḡikiyeaka keḡe
potu ikikamutu, kitotiḡa kajokoni, ¹¹ kidakete ikesi iyoḡo ka ḡakani
keḡe,

kotere nyibuwo nyamoru nyakeju konṅ.’”^m

¹² Abu Yesu tatakaki iḡesi teme, “Elimunito *ḡagiranaḡ kona: ‘Nyiiteme Nyekapoloni Nyakuju konṅ.’”ⁿ ¹³ Na arumworea *Siitaniṅi nyakiniḡi Yesu ka ḡirotiniḡi ka daani, abu teeka eyityaniti nyaryamuni nyapakiti nyacye na edikino iniḡo iḡesi nabo.

^j4:2 Siitani. Nyatemari nyemoyiti ka Nyakuju ka ḡikeetuḡa lo itiji iḡesi.

^k4:4 Eyayi nika Nyakinyogokinetḡ 8:3.

^l4:8 Eyayi nika Nyakinyogokinetḡ 6:13.

^m4:11 Eyayi nika ḡiyewosyo 91:11–12.

ⁿ4:12 Eyayi nika Nyakinyogokinetḡ 6:16.

Nyakisyakinete ka Yesu nyeticī kalo Galilayea

(Matewo 4:12–17; Marko 1:14–15)

¹⁴Toboŋo naye Yesu Galilayea eyayi nyagogoŋu ka Nyipari Lokakwanani ni keŋe. Napeina kiyealakinī ŋakiro keŋe nyakopo ŋina neni daani. ¹⁵Kitatama iŋesi ŋituŋa ŋakiro ka Nyakuju kana kayisi kana iryamiryamiitere. Kaneni, talakarosi ŋituŋa daani imayimayete iŋesi.

Toŋero ŋituŋa Yesu ka Nasarete

(Matewo 13:53–58; Marko 6:1–6)

¹⁶Tarai abu Yesu toboŋo Nasarete ni koloŋo apolowuno. Nyapaarani naka ŋakani-kaare,^o mini kayi na iryamiryamiitere logeri lo palemū keŋe. Tonyou naye ecamiti nyakimara ŋakiro ka Nyakuju. ¹⁷Aponi naye kikobakinae nyabuku na egiri nyekadwarani Isayea. Taŋaa toryamu waacye ni igiritae bee:

¹⁸“Eyayi Nyipari ka Nyekaploni ni kaŋa;

ka nabo atoyiu lu itadalare.

akasewu iŋesi ayonŋo etatama Nyeemutu Lokajokoni ne eya
ŋikulwakanotini.

Ekecwawuniti iŋesi ayonŋo atalacaki lu eenitae;

nabo nyakitojoko ŋakonyene kalu emudukwaka;

ka nabo atoyiu lu itadalare.

¹⁹Kecwawuniti iŋesi ayonŋo atolimwoki ŋituŋa nyatemari anaŋa
nyekaru lo eyiwunea Nyakuju ŋituŋa keŋe.”^p

²⁰Togoloki naye nyabuku ŋina, 'kinyiakaki ni tooni ni iwayiititi ŋabukyo, mini nabo iŋesi kiboyikini kopō. Apotu ŋituŋa daani kalo kayi kaneni towowutu idiririkinito iŋesi ŋakonyene peeo. ²¹Abu nabo Yesu kisyaki nyakusurworo ikesi teme, “Iirasi mono eesi ŋakiro nu-a? Adwaryo koloŋo ŋakiro nu kaŋoroto. Tarai nyapaarani na, eyookini ŋakiro nu iirasi eesi ka ŋaki kusj.”

²²Totealasi ŋituŋa daani ŋakiro nu loowoi, kirworo ejoko kani keŋe kotere ŋakiro naka jokaka na munono na apudunete kana kutuku keŋe. Apotu ŋituŋa kinitasī makei temasi, “Meere diri pe nyitoni eni lokookeŋe ka Yosepo-a?” ²³Tolimwoki Yesu ikesi teme, “Ityeni diri ayeni ayonŋo nyatemari kilimwokinete eesi ayonŋo kamagete na palemū ebalā: ‘Nyemurwoni, kitojoko nyakwaana koni!’ Nabo, itemarete eesi ayonŋo, ‘Kiticiki kana kopō koni danja kane ŋakiro na palemū kipupi isuwa beei iticiititi iyonŋo ka ama kalo Kapernaumu.’” ²⁴Toperiki Yesu irworo

^o4:16 Nyapaarani naka ŋakani-kaare. Nyatemari nyapaarani na ilipiitotori ŋiisraelē Nyakuju, nabo esaliito nyeticī.

P4:19 Eyayi nika Isayea 61:1–2.

ebala, “Akalimwokini ayonḡ eesi ḡakiro naka ityeni, ḡikadwaraka seke daani ejamuwaritae kana kopea kana ewuritere ikesi, nyerimatae cutu.”

²⁵“Etetemoosi ceni kona: Ayakasi koloḡo ḡapuseru na kaalaka na kopḡ ka Israele ḡikaru lu koloḡo ka nyekadwarani Eliya, na itemokino ḡaragini ḡesi, toyayi nyeroni na kopḡ loowoi kotere abu nyakuru tolema ḡikaru ḡuuni ka nyatutube nyilimakina cutu. ²⁶Tani koloḡo kelalaka ḡapuseru na erai ḡaisraele kwaai, nyicwaara Nyakuju Eliya ni eyayi nyapei kece daḡa. Tarai kicwaarae ḡesi mini kiḡaraki nyapuserutu na moonoyiti alomiti Sarepita, tooma nyekitela ka Sidono. ²⁷Nabo ḡirwa lu araakari Elisa nyekadwarani ka ḡiisraele, alalaka koloḡo ḡituḡa lu adeakasi ḡataba. Tani logeri daa ḡolo, emamu nyipei daḡa kalo kidiḡi kece ni aponi kitojokae. Naamana aboni, nyemoonoyiti lo abuni kana kopḡ ka Sirya, ḡesi koloḡo kalo pei aboni etojokyo!”

²⁸Na eyirareta ḡituḡa lu eryamito *kayi na kiryamiryamete ḡakiro na erworo Yesu, toḡoaa loowoi. ²⁹Tokulyawutu, toroketa, kupudwosi ḡesi kapatani ka Nasarete, yeawa lopecyali, ni teleḡe, ecamito nyakijulukwaari ḡesi, kimasari kopḡ. ³⁰Tarai abu ḡesi kitoro kidiḡi ḡituḡa ḡulu, kidiri lo roto keḡe.

Nyitooni ni akoporito ḡikerepe

(Marko 1:21–28)

³¹Totiyaari nai Yesu kaneni mini Kapernaumu naryeḡe na ayayi tooma nyakopḡ ka Galilayea. Ani enaḡi nyapaaranḡi naka ḡakanḡi-kaare na ilipiitere, mini kayi na iryamiitere, na kilipete, kisyaki kitatama ḡituḡa kaneni. ³²Toteala ḡituḡa nyekitatame keḡe loowoi, kotere etatami ka nyagogoḡu na kanḡi napa nyeaanyuna ikesi kaacye. ³³Toyayi nyicye tooni akoporito ḡikerepe neni. Abu nyitooni ḡini tocalu loowoi teme, ³⁴“Wo Yesu loka Nasarete lo! Nywo icamiti iyonḡo kani kosi? Ibuniti iyonḡo nyamunyarḡi isuwa-a? 'Kiyeni isuwa nyatemari ḡae 'yonḡo! Irai iyonḡo Losewuna lo 'kicwawunitae kana kuju!” ³⁵Kikilaki Yesu ḡikerepe ḡulu teme, “Kililiḡa! Topudwosi kani tooni ka ḡini.” Apotu ḡikerepe kirakasi nyitooni enḡi, tokwamakisi kopḡ kalo kiḡarenḡi ḡituḡa, ani erumworḡi topudwosi. Kikwaru nai nyitooni, tojokere emamu ni wanaḡa kana kwaana keḡe.

³⁶Abu tobulu ḡituḡa daani, tolimwonokinosḡi makei temasi, “Cye! Ani kitatame lo? Etwara ḡesi ḡikerepe kani tooni ka enḡi ka nyapolou tya nyagogoḡu-a!” ³⁷Kiyealakinḡi nyeemutu ka Yesu nyakopḡ ḡina daani.

Kitojoko Yesu ḡituḡa lu kaalaka

(Matewo 8:14–17; Marko 1:29–34)

³⁸Tonyou Yesu kalo kayi kana kiryamete, tolotḡo lokole ka Simone, lo erai nyepai ka ḡikitatama keḡe. Kaneni adeaka ityekenḡe ka nyaberu ka

Simone loowoi, irakariti nyeyaliyali. Apotu nituṅa kilalata Yesu kiṅaraki nyakimata ḡina. ³⁹ Mini Yesu towo kalo diyete keṅe, kikilaki nyeyaliyali ḡolo. Ityeni diri, tojokere nyakimata jiki, kimakini, kisyaki nyakipore nyakimuju na enyamate Yesu ka ḡikitatama keṅe.

⁴⁰ Na adooyorea nyakoloṅo, apotu nituṅa lu kaalaka kuudutu ḡikadeakaka lu edeakasi ḡidekesinei lu egelegela nika Yesu. Tatapatapa Yesu ikesi daani ka ḡakanani keṅe, kitaṅaleki. ⁴¹ Egela ḡuna. Topudutu ḡikerepe kalo tuṅa kalu kaalaka ecalasi ebasi, “Irai iyoṅo Lokookeṅe ka Nyakuju!” Tarai abu Yesu kikilaki ikesi kisililiṅi kotere ayenete ikesi nyatemari erai iṅesi *Nyekayiwunani Losewuna.

Esyarae Yesu ḡakiro ka Nyakuju neni daani

(Marko 1:35-39)

⁴² Ani iwalari na taparacu, niti ebayi, tolotṅo Yesu kalopotani, mini na moni nika siloni nyakilipi. Kuwara nituṅa iṅesi toryamutu nayi ka waacye. Kitikitiko iṅesi kaneni ecamito nyeyeaka waacye nabo. ⁴³ Tarai abu tolimwoki ikesi teme, “Eesi mono, itemokino ayono alosi etatama nituṅa ka ḡitelae kalu cye Nyeemutu Lokojokonani tonupa, tarawuneta ikesi daṅa nituṅa ka Nyakuju. ḡakiro kolono kecawuni ayono Nyakuju nyakitici ikesi ḡuna.” ⁴⁴ Torubwaki Yesu itatami kana kayisi kana iryamiryamiitere kanaka nyakopo ka Yudayea.

ḡikitatama ka Yesu luka lo kiṅareni

(Matewo 4:18-22; Marko 1:16-20)

5 ¹ Nyacye paarani, kitatama Yesu nyatwomi ka nituṅa kalo syepi ka nyaname kana enyaritae Genesaret. Nyepitye ḡolo, ani eriṅa nituṅa inamanamawuna, isurududuuna, ecamito nyakiirari ḡakiro ka Nyakuju, ² abu Yesu kiyokoki ḡatubwae ḡaarei kani dyopei nyekipeteti eesikinito ḡikerumaka ḡikolea. Elosete ḡulu ḡakolyo kece kani dyopei nabo kaneni. ³ Todoka nayi tooma natubwa ka Simone, tolimwoki kujukwa *nyatubwa kani dyopei nyekipeteti. Kiboyikini nayi natubwa kitatama nituṅa.

⁴ Ani erumwori nyakitatama nituṅa, tolimwoki Simone teme, “Kiteniyea nyatubwa na kipi ni cukulu, tolakaki ḡakolyo koni kurumu ḡikolea.” ⁵ Tolimu Simone teme, “Nyeketatamani, nyakwaare daani kiiya kwaala, icyemyo isuwa ḡikolea, tarai emamu lu 'kurumu. Tarai kotere kani ibalori iyoṅo, alokakini ayono ḡakolyo.”

⁶ Ani jiki ikokinete neni, kurumutu ḡikolea lu kaalaka loowoi, tani ḡakolyo daṅa kisyakisi nyaṅedaṅeda. ⁷ Kaneni apotu tonyarawutu ḡikece-rukitosi lu aya natubwa na cye kiṅarakisi ikesi. Todolutu ḡulu kurumakini ka ḡikolea kileba ḡatubwae ḡuna daani, tokoto nyakiyibaari tooma na kipi. ⁸ Ani iitori Simone Petro ḡakiro nu, kipajakini kopṅo na kejenge ka Yesu tolimu teme, “Nyekapoloni, kiyoto kani kaṅa! Arai ayono

nyitooñi nika secani!”⁹ Alimuni iñesi ñakiro nu kotere ateararito ikesi daani ñakiro na erumuneta ñikolea lu kaalaka nyegeri ñolo.¹⁰ Ñirukitosi keñe daña, Yakobo ka Yoaana, ñide luka Sebedayo, eyinakiniti kotere ñakiro ñuna.

Kaneni tolimwoki Yesu Simone teme, “Wara nyiikuryana. Peekona jiki, irawuni iyoño nyekegeaaluunoni ñituña.”¹¹ I Kiteniyeasi nayi ñatubwae kece tani lokipeteti, toosikisi nyibwore daani kaneni, kuwapakisi Yesu.

Kitjoko Yesu nyitooñi ni adeaka ñataba

(Matewo 8:1–4; Marko 1:40–45)

¹² Ani eriña Yesu eyayi lore nyecye, abu kiryama ka nyitooñi ni erikarito *ñataba.⁹ Na jiki eyokokino nyitooñi ñini Yesu doño, tanapuni kubuswokini na kejene keñe, kigyenonoki iñesi teme, “Nyekapoloni, ani kicamiti, kitjokunae.”¹³ Tatapa Yesu nyitooñi ñini teme, “Acamiti ayono nyakitejekeari iyoño.” Nyalimunete doño, tojokere nyakwaana ka nyitooñi, toñopeaasi ñataba, kilawuni.¹⁴ Kiciki Yesu nyitooñi ñini teme, “Wara nyiilimwoki nyitooñi nyipei daña ñakiro nu. Kape kitoodikini *ñiketaleoko, kipeyo Nyakuju kidodiu nyatemari ilawuna iyoño logeri lo igiritori Mose.”

¹⁵ Nyegeri daa ñolo, tanaña ñakiro nu neni daani tani ñituña lu cye luka deakaka daani, potu kitanalewunoe ikesi daña kalo dekesyo kece.¹⁶ Tarai nyepitye ñolo, asiyiititi Yesu abonni mini nika siloni, nyakilipi.

Kitjoko Yesu nyitooñi nika ñwalani

(Matewo 9:1–8; Marko 2:1–12)

¹⁷ Nyacye paarani itatami Yesu ñituña ñakiro ka Nyakuju, potu *Ñiparisayo ka *ñiketataமாகা ka ñitalyo kiboyikinosi diyete neni. Aponito ikesi kalo rea kalu aya Galilayea, Yudayea, tya Yerusalem. Eleleba Yesu nyagogoñu ka Nyekapoloni na itojokuunea ñituña luka deakaka.

¹⁸ Tadakutu ñituña ñicye nyitooñi, iteperikinito naka pete. Kikatakisi nyalomarea kayi neni etatamea iñesi, tarai pa ecurarori.¹⁹ Ani jiki ipiyorori, kotere irijakina nyitooñi neni daani, apotu todokasi loobiru ka nyakayi, toyetasi neni mini nyepuke, ani erumwori kiyooliyosi nayi nyitooñi eni ka nyakapete keñe tani kinjareni ka Yesu.

²⁰ Ani eaanyunari Yesu nyanupiti ka ñituña kalu adakunete nyitooñi eni, tolimwoki nyekañwalani ñolo teme, “Lopoa, arimakin ñaseceta koni!”²¹ Apotu Ñiparisayo tya ñiketataமாகা ka ñitalyo tatama ebaasi, “Ebaa mono lo be ñae iñesi, iyenyi Nyakuju kona? Ñae nyicye icuri nyarimakin ñaseceta pa erai Nyakuju abonni?”²² Ñakiro na atamete

95:12 Ñataba. Kalo Israeḷ, ñituña lu edeakasi ñataba, ipacaritae kani eya lu cye.

ikesi nuna daani, ayeni Yesu. Kiŋita nayi ikesi teme, “Nywo itameta eesi bee erai nyibwore eni nyakiyenyē Nyakuju? ²³ Nyanu na ebelenye nyalimuni, nyatemari, ‘Arimakini naseceta koni,’ kode, ‘Tonyou torotoki!’ ²⁴ ‘Ketoodikini ayonḡ eesi nyatemari eyakari *Lokoku ka Nyitooi Losewuna nyagogonḡ na erimakinea naseceta ka nituḡa kalo kopḡ kane.” Ani jiki njina, tolimwoki nyekanjwalani ḡolo teme, “Abala aḡa iyonḡ tonyou, tolema nyakapete koni, tolotḡ lokole.” ²⁵ Nyatipei, towulakanyu nyitooi njini iyekiti nyitooi daani, tolema nyakapete keḡe, kimorokooyo lokole imayimayi Nyakuju. ²⁶ Totealasi nituḡa daani ḡakiro nuna tobulu loowoi! Kimayimaa nayi Nyakuju irworosi ebalasi, “Nyapaarani na, eyokokini iḡwonḡ ḡakiro naka twonoko!”

Tonyara Yesu Lepi

(Matewo 9:9–13; Marko 2:13–17)

²⁷ Keyeaka nyeelenjiti, topudwo Yesu kaneni. Nyepitye ḡolo, kiyokoki nyekewudani nyemocoro lo enyaritae *Lepi, ibooyi kani palemḡ ipakere nyemocoro. Tonyara Yesu iḡesi teme, “Lepi! Bwa, tarau nyekitatama kaḡa!” ²⁸ Tonyou jiki Lepi napeina, wulakanyi, toosiki nyibwore daani, kuwapaki Yesu.

²⁹ Pena nayi lo kole ka Lepi. Kaneni, tosubwaki Lepi nyepoyo loti kapoloni kumuja nituḡa ḡamuja meere. Kuuduni ḡikewudaka ḡimocoro lu kaalaka tya nituḡa lu cye daḡa kumuja kaneni. ³⁰ Tarai kiparakisi *ḡiparisayo ka ḡiketatomaka ka ḡitalyo luka nyakenu kece, kiḡitasi ḡikitatama ka Yesu temasi, “Kotere nywo imujere eesi ka ḡikewudaka nyemocoro tya ḡikasecaka lu cye daani?” ³¹ Tatacaki Yesu ikesi teme, “Meere nituḡa luka jokaka ecamito nyeketedeakani, luka deakaka ecamito! ³² Abuniti ayonḡ nyanyarawuni ḡikasecaka kibeloto ḡitai kece tocamutu ḡakiro ka Nyakuju, toyiwunere. Nyabuniti ayonḡ neya lu iparasi, bee kijoko ikesi.”

Nyakikanyi

(Matewo 9:14–17; Marko 2:18–22)

³³ Torubwakisi itepegete Yesu temasi, “*Ikanyiito ḡikitatama ka Yoaana ka nabo daḡa ilipasi Nyakuju jiiki. Tani ḡikitatama ka ḡiparisayo daḡa, esubete koḡina. Ani robo lu koni lu, irajasi nyakimuju koḡina tamaate ḡagye.” ³⁴ Tatacaki Yesu ikesi teme, “Icuryete eesi kisikanya ḡipeyoko na eponeta nakuuta, toyayi nyekateranani-a? ³⁵ Kidarutu! Na moyi elemarere nyekewutani kani kece,^s ḡirwa lu itemokino ikanyeta ikesi ḡulu, mamḡ peekona.”

^f5:27 Lepi. Erai nyekiro nyecye loka Matewo.

^s5:35 elemarere nyekewutani. Nyatemari, na moyi eaarere iḡesi.

³⁶ Kaneni kisurworikī nabo ikesī ka nyakitadapetē kana teme, “Emamu nyitooñi icuri točilū nyaracā kalo lewu kalo kitetea tadapea lo ŋorotō. Ani kikokī neni enyiasū iñesi nyelewu lo kitetea, na nyejoyikinitī nyaracā na kitetea edapakina lolewu lo ŋorotō. ³⁷ Nabo emamu nyitooñi iturakini ŋagye na kitetea lo cwee^t lo ŋorotō. Ani kikokī neni, ekulyawunete ŋagye ŋuna kipiricuunī tanī epaka nyelewu tobukworī ŋagye, nabo nyecwee dañā, inyiasunī jiki. ³⁸ Tarai ŋagye na kitetea, itemokino iturakino locwooi lu kitetea. ³⁹ Nabo emamu nyitooñi na ani kemata ŋagye na ekokito ecamitī nabo ŋagye naka jonakā na eriña elelete koñina. Ani keroo nyatukunī naka jonokō ŋuna, etemari, ‘Ejokō na ŋorokō na ekokito.’ Iñesi tokona eesi dañā; icamito nyakuwapa ŋitalyo kusī lu ŋorokō, nyicamito ŋakiro na kitetea!”

Ŋakiro ka nyapaaranī kanaka ŋakanī-kaare

(Matewo 12:1–8; Marko 2:23–28)

6¹ Nyacye kolonjiti, nyapaaranī naka ŋakanī-kaare, kitoro Yesu ka ŋikitatama keñe kidinī nyemanikorī. Kaneni, apotū ŋikitatama keñe togyewuunutu ŋuumwa toninata, kumuja. ² Ani iyokokinete ŋicye Parisayo ikesī, torwonyakinosī kiñitasī ebaasi, “Nywo nyibwore ininaata eesi ŋuumwa nyapaaranī na italewo iticiyere nagea?” ³ ‘Kinyiakakī Yesu ikesī teme, “Nyimara eesi kana Girana nyibwore ni asubi Dapide na anyamea nyakoro iñesi ka ŋirukitosī keñe-a? ⁴ Too eketeyene! Alomari iñesi *kayi ka Nyakuju, tolemū nyakimujū na italewo imujyete ŋituña lu pa nyeraa ŋiketaleokō. Abu iñesi tanyama nyakimujū ŋina, yinakī nyepeewae ŋirukitosī keñe, tonyama.” ⁵ Tolimū nayi teme, “Ani kolonjo keesikinitae Dapide kikokī neni, ani bo ayonjo, lo arai *Lokoku ka Nyitooñi Losewuna, lo apolokinitī nyapaaranī naka ŋakanī-kaare, nyecuri nyakisubu logerī ŋolo-a?”

Kitojokō Yesu nyitooñi nyapaaranī naka ŋakanī-kaare

(Matewo 12:9–14; Marko 3:1–6)

⁶ Nyacye kolonjiti nabo, nyapaaranī naka ŋakanī-kaare, toloma Yesu kayi na iryamiryamiitere, na kilipete, kisyakī nyakitatama kaneni. Ayayi nyicye toonī neni ni emitara nyakanī naka lo tetenge. ⁷ Amoyito *Ŋiparisayo ka *ŋiketataமாகā ka ŋitalyo Yesu, iwarete nyibwore ni epayikinete, kurumunere, yeaareta lo kiiko. Kaneni apotū torota, isyemeete nyediidiye, kitojoki nyitooñi ŋini nyapaaranī naka ŋakanī-kaare ŋina. ⁸ Ayeni Yesu ŋakiro na atamete ikesī daani. Tonyarau nayi nyitooñi ni amitara nyakanī ŋini teme, “Tonyou towo kalo kiñarenī ŋituña.” Tonyou nyitooñi kikokī neni. ⁹ Kiñita nayi Yesu nyajyore ŋina daani

^{15:37} locwooi. Iwaanakinete Ŋiisraelē ŋagye kece locwooi lulewui.

teme, “Nywo italewo esubyo nyapaarani naka nkani-kaare, nyakusubu naka jokaka kode naka ronoko? Nyayiwuni nyitoni kode nyaasikini kalo cani?”

¹⁰ Tojoleleki Yesu, isyemee ikesi daani, toryamu emamu nyitoni ecamiti nyipei danja. Tolimwoki jiki nyitoni nini teme, “Iyongo! Kitorwaa nyakani koni!” Kikoki nyitoni nini neni, tojokere nyakani keje jiki. ¹¹ Tarai tojoaa ikesi, totukwo kaapei nkairo na itemokino esubwakineta Yesu.

Toseu Yesu njikewaaara keje lu tomono-ka neaare

(Matewo 10:1–4; Marko 3:13–19)

¹² Njirwa njulu, abu Yesu todoka moru, nyakwaaere daani kiiya ilipa Nyakuju. ¹³ Ani iwalari, tonyarau njikitatama daani potu ni keje. Toseu njitomonu ka neaare kalo kidinj kece teme njulu erai njikewaaara keje. ¹⁴ Njiroraee kalu asewuni njesi ikesi: Simone (lo alimwokini njesi nyeyitye bee Petro), Lokaatekeje ka Simone lo bee Andereyee, Yakobo, Yoana, Pilipo, Bartalomewo,^u ¹⁵ Matewo, Tomaso, Yakobo Lokookeje ka Alpayo, Simone nabo nyecye lo elimwokinitae nyeyitye bee, “Lolemuna”, ¹⁶ Yuda Lokookeje ka Yakobo, tya Yuda Iskaryote, lo adikino arikwokini Yesu njimoe keje.

Kuwapa nyarudwae ka njituna Yesu

(Matewo 4:23–25)

¹⁷ Ani edokunete ikesi kalo moru, towaa kani lapata, toryamutu njikitatama keje lu kaalaka eya neni, tya nabo nyajyore ka njituna kalu eponito kalo Yudayee, Yerusaleme, ka nabo lu aponito kalo telae kalu ebee Turo ka Sidong, lu eya lo syepi ka nyaname. ¹⁸ Njituna lugu daani, ewuduna nyakiirari nkairo keje. Njicye adeakasi, acamito nyakitajokyo. Lu ecanete njikerepe danja, kitojokae ludaa njulu. ¹⁹ Kusurududuuni nyibwore be nyitoni, ecamito daani nyakitapa njesi, kotere apuduniti nyagongoju kani keje, etojoki njikadeakaka daani.

Nyarereju ka njicani

(Matewo 5:1–12)

²⁰ Kaneni, abu Yesu toreei kusurwoki njikitatama keje teme, “Ireere eesi lu ikulakaka,

²¹ kotere irakasi eesi njide ka Nyakuju.

Ireere eesi lu ikinyamiti nyakoro peekona, edikino kusumonio eesi.

Ireere eesi lu igworosi peekona,

^u6:14 Bartalomewo. Enyaritae nabo njesi bee Nataniele, taanyu Yoana 1:45.

kotere emini nyakyana ni kusij.

²² Irereŋe eesij! Too 'yoŋo ikiremoorito ŋituŋa kwaai daŋa, ikikwatasi kana kenu kece, ikiyenyaya,

kode 'kitoŋero kotere ŋakiro ka *Lokoku ka Nyitooŋi Losewuna.

²³ Nyakoloŋiti na 'kisubere eesij koŋina, talakarosi,

kicurwokisi ka nyalakariti, kotere epoloto nyayinakinete kusij na eyayi nakuju.

Nyepei gerij koloŋo asubeta taapakece ŋikadwaraka ka Nyakuju daani, iŋesi ŋolo.

²⁴ Etya ŋicani epote ni kusij ai ŋikabaraka,

kotere iryamunito eesij nyalakariti daani peekona.

²⁵ Etya ŋicani kusij ai eesij lu imwokito peekona,

kotere kinyami eesij nyakoro pe moyi.

Etya ŋicani kusij ai eesij lu ikyanasi, ikidiyeasi peekona,

kotere ilurete eesij, kugworo.

²⁶ Etya ŋicani kusij ai, eesij lu ikimayete ŋituŋa daani,

kotere amayete koloŋo taapaakusij daŋa ŋikadwaraka luka lyokoko.”

Tominakisi ŋimoe kusij

(Matewo 5:38-48; 7:12a)

²⁷ “Tarai na erai eesij, lu ikupupete ayonŋo, abala ayonŋo eesij tominakisi ŋimoe kusij, nabo tominakisi lu ikiremito eesij. ²⁸ Towata lu 'kilamete eesij, nabo kilipakisi lu 'kitadalatarij eesij. ²⁹ Ani ikimori eesij nyitooŋi, nyiiinyiakakisi, kililiŋa koŋina, tani kerubakisi kiyenyete daŋa. Ani kidemari iyonŋo nyitooŋi narwantae koni, toluŋwaki nyeponila daŋa, tolosyo. ³⁰ Ani ikilipi iyonŋo nyitooŋi ni kulwokiti nyimodyo bwore, yinaki itemokino, nyiiwowunea. Kode ani elemari nyitooŋi nyibwore koni, nyiiperiki eyityaniti nyatemari wori iniyakunea. ³¹ Kalo rotini ka daani, kuruma ŋituŋa lu cye logerij lo icamitotori eesij ikirumeta ikesij eesij daŋa.”

³² “Ani kimina iyonŋo ŋituŋa lu 'kiminasi iyonŋo abonij, ikokini iyonŋo iryamuni nyawatakinete ka Nyakuju ai? Tani ŋikapilaka daŋa, eminasi lu eminasi ikesij! ³³ Ani isubea iyonŋo naka jokaka lu ikisubeta iyonŋo naka jokaka, ikokini iyonŋo iryamuni nyawatakinete ka Nyakuju ai? Tani ŋikapilaka daŋa esubete na ikote ŋuna ni eya lu esubeta ikesij naka jokaka. ³⁴ Ani ipotori iyonŋo ŋiboro koni taara ŋituŋa lu iyeni iyonŋo nyatemari icuryete nyakitaca, ikokini iyonŋo iryamuni nyawatakinete ka Nyakuju ai? Tani ŋikapilaka daŋa eyinanakinete ŋiboro kece loka pilaka lu cye lu icuryete nyatacakinij ikesij. ³⁵ Kalo tooma ŋakiro nu, emamu ŋacye akalimwokini ayonŋo eesij. Daani nayi na abala ayonŋo, tominakisi ŋimoe kusij; tosubeta ikesij naka jokaka jiiki. Kupotosi ŋiboro kusij pa eyityanito nyatemari woo co 'kinyiakunae. Ani kikokisi eesij neni, 'kiinakini

Nyakuju eesi ñayinakineta naka poloko loowoi. Nabo iliyorosi eesi ñide ka Nyakuju kana iloyiti daani, kotere esubea ñesi naka jokaka ñituna daani, too yongo kepuokinito ikesi ñesi kwaai daña. Ñikapilaka ka ñituna lu iticiyete ñakiro nalosi daani, esubea lu daa ñulu naka jokaka. ³⁶ Tarata ñituna lu ileleba nyakisyenutu logeri loka apa yokò kalo eyayi kidyaama.”

Nyiigiripaanasi lu cye

(Matewo 7:1–5)

³⁷ “Nyiigiripaanasi ñituna lu cye ajuñu, kibasi eesi nyikigiripaarea eesi daña Nyakuju. Nyiipaanakisi ñituna lu cye ñakiro pasi kotere nyikipaanakinea eesi daña Nyakuju ñakiro pasi. Torimakisi ñituna lu cye kotere 'kitorimakinea eesi daña Nyakuju. ³⁸ Yinanakisi ñituna lu cye ñiboro kusi na ikilipeta eesi. 'Kiinakini Nyakuju eesi daña nyebari tya nyajako na kaalanì nyakiloyiti, 'kitemokini eesi daña etya.” ³⁹ Tolimwoki nabo Yesu ikesi nyakitadapete na teme: “Icuri nyemuduki nyakiriki nyemuduki-a? Keriki nyemuduki lo cye, icuryete daani nyalomari na dui. ⁴⁰ Nyitooñi ni kitatama, nyiloyi nyeketatamani keñe. Tarai nyitooñi daani ni arumwo nyakitatamo lokojokoni, ikwaanikini ka nyeketatamani keñe.”

⁴¹ “Kaanu kuro iyekitori iyoño nyamiloto na eyayi nakoñu kalo kaatokoni nyiaciti nyatoromi ka nyekitoe daani na eyayi nakoñu koni ka iyoño ka nyelope? ⁴² Ikokini iyoño ai ibaa lokaatokoni, ‘Too atolema nyamiloto kana koñu koni,’ tarai nyiyekiti iyoño nyatoromi na eyayi nakoñu koni ai? Iyoño lo iyecee nyakimodo nyakopo! Tolema mono nyatoromi ka nyekitoe na eyayi nakoñu koni, ani erumwori kicuruñu nayi nyakiyokokini ka nyalemari nyamiloto na eyayi nakoñu kalo kaatokoni.”

Nyekitoe ka ñarayeta keñe

(Matewo 7:16–20; 12:33–35)

⁴³ “Nycuri nyekitoe loka jokoni nyakira ñarayeta naka ronoko, kode loka rononi tara ñarayeta naka jokaka. ⁴⁴ Nyekitoe daani eyenio kotere ñarayeta keñe. Emamu nyitooñi ewoliyori mini lorekedae ebaa bee amini atogeru ñasimarana, kode mini loka buuru ecamiti nyenayimo. ⁴⁵ Tani nyitooñi daña na seke ejokiyea, nyepudunete ñakiro naka ronoko kalo tau keñe. Kode ani erono nyitooñi, nyepudunete naka jokaka kalo tooma nyetau keñe. Kotere ñakiro na epudunito kana kutuku ka nyitooñi daani, lo tau keñe epudunitotori.”

Ñikadukwoko luaare

(Matewo 7:24–27)

⁴⁶ “Nabo nywo nyibwore 'kinyaritotori eesi ayono bee, ‘Nyekapoloni, Nyekapoloni!’ Tarai nyisubete eesi ñakiro na akalimwonokini ayono

eesi? ⁴⁷ Too akatolimwoki nyepitye ka nyitoni kani ebuni ni kana, kiira nyakiroyiti kana, kitici logeri lo alimunitori ayongo: ⁴⁸ Esikwaani ayongo nyitoni nini ka nyekadukwoni lo aboki nduwono ka nyakayi keje tani enaji na taaba nikaagononi, ani erumwori todoku nayi. Ani na elelewunea nyakaale, kuwukuwukwoki nyakayi, tarai nyebwanari nyakayi nina cutu, kotere edukuku kajokoni. ⁴⁹ Tarai nyitoni ni iirari njakiro kana nyemiciki, ikwaanā ka nyekadukwoni lo aduki nyakayi kitagaliki konina nyeboko kajokoni. Nyakoloniti na elelewunea nyakaale, enyami nyakayi njina, kirityawuni. Emamu nyibwore nyipei daja irapuno cutu.”

Nyanupiti ka nyekapoloni ka njageera ka Roma

(Matewo 8:5-13; Yoana 4:43-54)

7 ¹ Ani erumwori Yesu nyakirworo kalo kinjareni nyajyore njina, toboŋo Kapernaumu. ² Ka inaa, adeaka nyepiti ka nyekapoloni kalo epolokiniti njageera njatomoni-tomono, akoto nyatwanare. Aminatae njesi loowoi. ³ Ani iirari nyekapoloni njolo bee adolu Yesu, kicwaa njikatukwoko ka Njyaudi^v pena kilalata njesi, bu kitojoko nyepiti keje. ⁴ Ani enanjete njikatukwoko lu ni eyayi Yesu, kigyenonokisi njesi temasi, “Ani keyayi nyitoni ni itemokino diri iyongo iyiwuni, erai nyitoni eni ⁵ kotere emina njesi njituna ka nyakopo yoko loowoi. Nabo 'kidukwokini wooni isuwa *nyakayi na kiryamiryamete.” ⁶ Abu jiki Yesu kurukwosi ka ikesi. Ani eriŋa Yesu nyenanuna lokole, kicwau njipalatin keje nyalimwokini njakiro na abala, “Nyekapoloni, wara nyiicana nyakwaanā koni! Nyitemokino iyongo ilomuni lo togo kana. ⁷ Njesi pa abunwo ni koni kotere nyitemokino ayongo awoyi kalo kinjareni koni. Tarai tolimu ca na eraa nyakiroyiti, ejokere nyepiti kana. ⁸ Kotere eya njituna lu akapolokinito ayongo kane. Eya nabo ayongo daja njageera na apolokiniti. Na alimwokinea ayongo lo ateme, ‘Kape!’ toloto jiki, kode ateme, ‘Bwa!’ bu jiki. Kode na alimwokinea ayongo nyepiti kana ateme, ‘Kiticiki nyibwore njini!’, kiticiki jiki. Ikwoni nayi iyongo daja neni.” ⁹ Toteala Yesu nyekurwori ka nyitoni ka njini, kibeledi, kisurworiki nyatwomi ka njituna kana ewapiti njesi teme, “Ayooro! Akalimwokini ayongo eesi! Nyaanyuna ayongo nyanupiti na etya nagea kalo tooma nyakopo ka Njisraele!” ¹⁰ Tobonosi nayi njikilyoko lu ta ecwawunitae lokole. Ani edolunete lokole koro, toryamutu nyepiti ejoko emamu njacye.

Kiteyaru Yesu lokoku ka nyapuserutu

¹¹ Ani iwalari, toloto Yesu ka njikitatama keje lore lo ebei Nayini kuwapito nabo ikesi nyasepici ka njituna. ¹² Ani epapiyari na kutuku na nyekidwori ka nyere, kisiryamikisi njituna edakito nyitoni nikatwani.

^v7:3 Njyaudi. Nyekiro nyecye lo enyaritere Njisraele lu alomito Yudaya.

Arai ityekenę ka nyitooŋi ka ŋini nyapuserutu. Nabo tarai nyikoku daani nisapata ijesi ŋini. Erukito nyaberu na ka ŋituna lu kaalaka. ¹³ Ani iyokokini Nyekapoloni Yesu nyaberu na, abu kisyeni, tolimwoki ijesi teme, “Kililiŋi, tapaliki nyakigworo.”

¹⁴ Kaneni, taapiyea Yesu naka pete na edakitere nyekawani. Kiisarosi nayi ŋituna lu adakito nyekawani, towaa. Kisurworiki Yesu nyekawani, tatapa nyakapete teme, “Lodyaa lo, abala ayonjo iyonjo tonyou.”

¹⁵ Napeina, toyaru nyekaapaani ŋolo kiboyikini, kisyaki nyekurwori. Tolimu nayi Yesu teme, “Ee co, lokookoni ŋolo.”

¹⁶ Tobulu ŋituna daani, tolomasi nyakimayima Nyakuju ebasi, “Atakanuu nyekadwarani loka twononi kalo kidiŋi yoko. Abu Nyakuju diri nyayiwuni ŋituna keŋe.” ¹⁷ Abu nyeemutu loka Yesu lo kiyealakini Yudayea tya nyakopo neni daani.

Yesu ka Yoaana Lokebatisani

(Matewo 11:2–19)

¹⁸ Kaneni, tonyowutu ŋikitatama ka Yoaana pena tolimwokisi ijesi ŋakiro nu daani. Kicwaa nayi ŋikitatama keŋe ŋeaare ¹⁹ pena, kiŋitasi Yesu ebaasi kona: “Irai mono iyonjo Nyekayiwunani lo koloŋo kidariti isuwa bu kode kirubakini kidariti nyecye?” ²⁰ Toloto nayi ikesi tani nika Yesu, tolimwokisi ijesi temasi, “Abala isuwa Yoaana Lokebatisani kapesi kiŋita iyonjo bee, ‘Irai mono 'yonjo Nyekayiwunani lo koloŋo kidariti isuwa bu, kode kurubakini kidariti nyecye?’”

²¹ Nyapakiti ŋina, kitojoko Yesu ŋituna lu kaalaka lu adeakasi ŋidekesyo lu gelagela, kalu atinjo njikerepe, tya lu amudukwaka. ²² Toreei nayi, tatakaki ikesi teme, “Toboŋosi nika Yoaana, tolimwokisi ijesi ŋakiro daani na iirasi kana iyokokisi ka ŋakonyene kusi: Ŋimudukwanotini, aŋaari ŋakonyene kece, ŋikaŋwalaka, etojoki, arotokisi; luka ŋataba, ajokearosi; luginimanotini, aŋaari ŋaki; ŋikatwaka, eteyaruni, Nyeemutu Lokojoŋoni, itatamyo ne eya ŋikulakanotini.^w Kapesi, tolimwokisi ijesi ŋakiro ŋuna daani. ²³ Nabo, nyitooŋi ni pa nyekaŋeri ayonjo, nyeketanayana, erereŋe.”

²⁴ Ani keyeakasi ŋikitatama ka Yoaana, kisyaki Yesu nyalimwokini nyasepici ŋakiro ka Yoaana teme: “Nywo koloŋo ipenito eesi nyakiyokokini kana riyete? Nyejomni lo iloyiloyi nyekwaama-a? ²⁵ Kode ipenito eesi nyakiyokokini nyitooŋi ni enapiti ŋiworui luka pipilaka? Ŋituna lu enapito logeri ŋolo, meere ŋikedupwoko ŋarwaatini. Ni kece ijesi nika jokoni ni emamu ŋicani. ²⁶ Nywo diri wooni iwaryo eesi: nyekadwarani kode nywo? Ityeni diri, erai Yoaana nyekadwarani nyepi lo pa nyisikwaanere. ²⁷ Ijesi lo ebala Nyakuju kana Girana irworo:

^w7:22 Eyayi nika Isayea 35:5–6, 61:1.

‘Ecwaari ayonḡ nyekicwaara kaḡa kiḡareni koni,
nolo emini tosubwaki nyerotḡ koni.’^x

²⁸ Nyapei kalo syaukopḡ tani kona, emamu nyitoni epolotḡ nyakiloyiti Yoaana. Tarai nyitoni ni epalitaē kane, epolotḡ ḡini kana Polou ka Nyakuju nyakiloyiti iḡesi.”

²⁹ (Kiikisi ḡituḡa daani ḡakiro ka Yesu, tani ḡikewudaka nyemocoro daḡa lu koloḡo *ebatisae Yoaana, toyena diri nyatemari ejoko nyakuwapa ḡakiro ka Nyakuju. ³⁰ Tarai *ḡiparisayo kalu etwonikinito ḡitalyo apotḡ topeciyeasi ḡakiro na abiliti Nyakuju kani keḡe kotere nyibatisa koloḡo Yoaana ikesi.)

³¹ Kinyogoki nabo Yesu nyekurwori teme, “Nywo pe esukwaanea ayonḡ ḡituḡa ka ḡirwa kalu? ³² Ikwaana pe ikesi ka nywo? Wo ikwaana ka ḡide lu ibooyete kani egyealanarere ḡiboro, lu ikobonakinosi nyekurwori ebaasi,

‘Kikutanakini isuwa eesi nyalamaru, tarai nyebolyakina eesi,
nabo, atekisi nyeyewosi loka ḡapunyasi, nyikoloyikino eesi.’”

³³ “Tani na koloḡo abunwo Yoaana daḡa, ekote ḡakiro nipei, pa emuji ḡamuḡa na teni, kode pa amasi ḡagye. Ipotḡ tojamuwasi iḡesi temasi bee, ‘Etiḡito ḡikerepe.’ ³⁴ Ani na abunwo ayonḡ, *Lokoku ka Nyitoni Losewuna, emuji nyibwore daani, atamasi ḡagye, aponi eesi toḡero na daa ḡuna, ikimenya ayonḡ temasi, ‘Abu nyekadakani, nyekamatani ḡagye’. Tabasi bee arai nyepaye ka ḡikewudaka nyemocoro ka ḡikasecaka. Icamito kona eesi kikokinae ai? ³⁵ Etakanuuni nyawosou ka Nyakuju kalo tuḡa kalu enupito ḡakiro keḡe.”

Torimaki Yesu nyaberu naka secani

³⁶ Abu Nyeparisayiti nyecye, lo enyaritae Simone, kipeyou Yesu lokole keḡe, kiboyikinosi naye lo teama. ³⁷ Ani iirari nyaberu nyecye naka secani naka nyere kalo bee imuji Yesu kalo kole ka Nyeparisayiti, bu tani neni irumiti nyetwo, lo ayayi nyakimyete nait kaakunyoni ḡodiḡodi. ³⁸ Towo nyaberu kani emanariti Yesu ḡakejenge, kugworo, kudokadokasi ḡakiyo na kejenge ka Yesu. Ani 'kokini neni, kiḡinyana ḡakiyo ka ḡitimi keḡe, tonuyi ḡakejenge, ebusi. Ani erumwori, tobukwoki nyakimyete ḡina daani na kejenge ka Yesu. ³⁹ Ani iyokokini Nyeparisayiti lo ipeyowuniti iḡesi ḡakiro nu tatama kalo tau keḡe teme, “Meere diri nyitoni eni nyekadwarani. Ani keraa tarai iḡesi nyekadwarani, keyeni nyatemari nyayesi nyaberu na etapatapae iḡesi na ai. Keyeni diri nyatemari erai nyaberu naka secani.”

⁴⁰ Kotere ayeni Yesu ḡakiro na etami iḡesi, kirworiki teme, “Simone, abala ayonḡ akatolimwoki iyonḡ ḡacye kuro.” Abu tolimu teme,

^x7:27 Eyayi nika Maleaki 3:1.

“Nyeketatamani, tolimwokinae ro.”⁴¹ “Aarito njituna neaare njimonjini ka nyicye tooni. Aariti nyepi njimonjini njitomonjini-kanj, taarite lo cye njimonjini njikani.”⁴² Akulakaka ikesi daani, pa ecurete nyakitaca. Abu nyelope ka njimonjini ka njulu kisyeni njituna njulu, torimakij ikesi tojala njimonjini, nyetaci. Ani pe ininjiti iyongo, nae kalo tooma njituna luaare njulu eminakini nyitoojini njini loowoi?”⁴³ Tatacu Simone teme, “Atami ayongo erai nyitoojini ni aariti njimonjini lu kaalaka.” Tatacaki nabo Yesu njesi teme, “Ityeni diri, ibeyiki iyongo.”

⁴⁴ Abu tobojoni nika nyaberu teme, “Simone, iyekiti iyongo nyaberu na-a? Napei ta alomunea ayongo lokole koni, nyeyinakina iyongo ayongo njadesi kipi elotarea njakejene kana, tarai nyaberu na, abu kilota njakejene kana ka njakiyo keje, ani kaku, kinjina ka njitimij keje.”⁴⁵ Nyenuwakina tete iyongo ayongo, tarai nyaberu na, napei ta jiki adolunwo ayongo ne, anuyi, tobusi njakejene kana. ⁴⁶ Nyitaleo iyongo nyakowu kana ka nyakimyete, tarai etale njesi njakejene kana ka nyakimyete kana kaakunyoni. ⁴⁷ Ka njuna, akalimwokini ayongo iyongo nyatemari, njaseceta keje, kelalaka ketya nywo dana, arimakini daani, kotere akamina njesi ayongo nyakiloyiti. Nyitoojini ni erimakinitae njaseceta keje nakudo, editi nyamina keje dana.”⁴⁸ Ani erumwori, tolimwoki Yesu nyaberu njina teme, “Arimakini njaseceta koni.”⁴⁹ Apotu njipeyoko lu cye kisyakisi nyenjurijuri kalo kidinj kece temasi, “Nae mono nyitoojini eni, ni ebala bee ecuri njesi nyarimakini njaseceta ka njituna?”⁵⁰ Tolimwoki nabo Yesu nyaberu njina teme, “Kiyiu iyongo nyanupiti koni. Kape ka nyekisili.”

Njaberu na ewapito Yesu

8¹ Kaku ka njakiro ka njuna, kisyakij Yesu nyakirimij njaryenea ka njeeera daani, isyarae, kitatami njituna Nyeemutu Lokojokoni, ebala tonupa, tolomuneta Na polou ka Nyakujju. Erukito njesi ka njikitatama keje lu tomono ka njaaare,² kaapei ka ikesi, aya njaberu na kolono etojoki Yesu, tolema njikerepe ka njidekei lu gelagela. Araakasi njaberu njuna: Mariya (na enyaritae nabo bee Magdalena) na epudwori njesi njikerepe njikani-kaare,³ ati ka Kusa (lo apolokiniti njiboro ka nyekale ka Erode) na ebee Yoana, Susana tya njaberu nabo njacye nakwoo kaalaka. Enjakinito njaberu njuna daani Yesu ka njikitatama keje ka njiboro kece.

Nyakitadapete naka njikunyomo

(Matewo 13:1-9; Marko 4:1-9)

⁴ Nyacye paarani, potu njituna nika Yesu, iwuduna kalo waatini ka daani kana ryejea. Kaneni, kisurworikij njesi njituna ka nyakitadapete teme,⁵ “Abu nyeketani nyecye minij mana keje nyayere njikunyomo. Ani niti eye kona, todoto njicye lo roto. Kupudae kaneni tani epote njikyenyi kidepasi. ⁶ Todoto nabo njicye na tababa. Toruputu njulu jiki,

ani epolowunete ca wadyo kona, towoniyosi kotere amamu ḡalupu ḡuna ni kaasikwoni. ⁷Ḥicye nabo kiterarosi lookwa. Toruputu, torida ḡuukwa, kuwaa koḡina. ⁸Ḥicye todoto na lupu naka jokaka. Toruputu, topolowutu, tokoko, ḡolo pei kinywomiti tokoni lu kaalaka lu emwa ḡitomoni-tomono.” Ani kerumwo nyekurwori tolimu ikewuniti teme, “Ḥini eya ḡaki na kiirarete kiira.”

Kijitasiḡ ḡikitatama nyapolou ka nyakitadapete

(Matewo 13:10–17; Marko 4:10–12)

⁹Apotu ḡikitatama ka Yesu kijitasiḡ nyapolou ka nyakitadapete ka ḡina. ¹⁰Tatacakiḡ nayi ikesi teme, “Kiinakiniḡ eesiḡ nyawosou na iyenikineta ḡakiro daaniḡ naka Nyekapoloniḡ ka Nyakujuḡ na munono na pa nyecamakinitae ḡituḡa lu cye toyena. Kotere ḡituḡa lu cye agoloḡ ḡaki ka ḡakonyeneḡ keceḡ nyecamito nyakiirariḡ kode nyaanyuniḡ ḡakiro. Ḥesiḡ nayi etatamea ayonoḡ ikesiḡ ka ḡakitadapeta, kotere too yoo kiyekito daḡa, nyiyokokinete, kode kepupete daḡa, nyicurete nyakiyeneḡ nyapolou ka ḡakiro kana erworo ayonoḡ.”^y

Tolimwo Yesu nyapolou ka nyakitadapete

(Matewo 13:18–23; Marko 4:13–20)

¹¹“Nyapolou ka nyakitadapeteḡ kana ḡesiḡ na: Erai nyekinywomitiḡ nyekitetemesiḡ ka nyakiroyitiḡ ka Nyakujuḡ. ¹²Ḥikinywomoḡ lu adoote lo roto, ikwaanaḡ ka ḡituḡa lu eyirasi nyakiroyitiḡ ka Nyakujuḡ, ani jikiḡ napeina, bu *Siitaniḡ tolema nyakiroyitiḡ ḡina kalo tai keceḡ, kotere nyenupeta toyiwunotoriḡ. ¹³Ḥikinywomoḡ lu adoote na tababaḡ, ikwaanaḡ ka ḡituḡa lu eyirarete nyakiroyitiḡ ka Nyakujuḡ miniḡ nyalakara lo tai keceḡ, tarai nyiruma ikesiḡ nyakiroyitiḡ na kajokoniḡ. Enupete ca kona loge, ani enaḡi ḡirwa lu inigere, tapalikisiḡ nyakuwapaḡ ḡakiro ḡuna. ¹⁴Ḥikinywomoḡ lu adoote nasakataniḡ lookwa, ikwaanaḡ ka ḡituḡa lu eyirasi nyakiroyitiḡ ka Nyakujuḡ, tarai kalo kibooye takarububuḡ nyanupitiḡ keceḡ, kotere iyéaloloneteḡ ḡakiro tya nyebari, tobelito nabo ḡicaniḡ ka nyekibooye. ¹⁵Ḥikinywomoḡ lu adoote na lupuḡ naka jokakaḡ, ikwaanaḡ ka ḡituḡa luka jokakaḡ ka ḡitai, lu eyirasi nyakiroyitiḡ ka Nyakujuḡ tonupa, kiricakisiḡ kajokoniḡ tolimwonokineteḡ ḡituḡa lu cye tonupa nabo lu daa ḡulu.”

Nyakitadapeteḡ ka nyakunwoketeḡ

(Marko 4:21–25)

¹⁶Torubwakiḡ Yesu irworo temeḡ, “Emamuḡ nyitooniḡ inokokiniḡ nyakunwoketeḡ, ani erumworiḡ toburuḡ ka nyatiriḡ kode kuwaakiḡ naruumuḡ

ka nyepemu. Tarai iwaakini ijesi ni ikewuna, kotere nyitooŋi daani ni elomuni kayi, toryamu neni daani ecayi.

¹⁷ Nyibwore daani ni idayitae, eripuno ca nabo, kisileerewunoe, toyenae daani. Kode ŋakiro daani na imunwonitae, etakanuunete, kileerewutu toyene nyitooŋi daani. ¹⁸ Tocoyito robo nyatemari ipupete eesi ŋakiro kwaai. Nyitooŋi ni eyakarŋi nyibwore, eyinakino nabo kiyeatakiniae talalau. Nyitooŋi ni emamu nyibwore, nica nabo ebakini etinjiti daŋa, elemaryo kani keŋe.”

Ityekeŋe kata lokaatekeŋe ka Yesu

(Matewo 12:46–50; Marko 3:31–35)

¹⁹ Nyacye paarani bu ityekenŋe kata lokaatekeŋe ka Yesu, ecamito nyaanyuni ijesi. Tarai pa ecurete nyalomari kayi na etatamea ijesi ŋituŋa, kotere eleleba neni nyitooŋi dipi! ²⁰ Apotu nayi ŋicye tuŋa pena tolimwokisi ijesi temasi, “Eya itwokoni katalo kaatokoni kalopotani, ecamito nyaanyuni ka 'yoŋo.” ²¹ Tatacakŋi Yesu ikesi teme, “Ŋae erai itwokaŋa kode talo kaatokaŋa? Erai lu iirarete nyakiroyiti ka Nyakuju tonupa, kuwapa jiki, kiticikisi logeri lo elimunitori nyakiroyiti ŋina.”

Kitidipaki Yesu nyekwaama loti kapoloni

(Matewo 8:23–27; Marko 4:35–41)

²² Nyacye paarani, todokasi Yesu ka ŋikitatama keŋe natubwa. Tolimwoki nayi ikesi teme, “Kapana atokwararosi kikwaye nyaname.” Torotokisi nayi. ²³ Nyepitye ŋolo, niti eriŋa ekwarito nyaname, abu Yesu tojotoori. Napei nabo ŋina, tokutu nyekwaama loti kapoloni loowoi. Tokulyau nyaname nika rononi loowoi, tomurea, totyata ŋikaguruguryae ama. Kilapanakini ŋakipi natubwa, tokoto nyaname nyakinyama ikesi. ²⁴ Kaneni, apotu ŋikitatama ka Yesu pena kitekenyuutu ijesi ebaasi, “Nyekapoloni! Nyekapoloni! Tonyou mono iyoŋo, 'kimunya nyaname.” Tonyou Yesu, kikilaki nyekwaama ka nyaname na akulae. Kaneni, teme nyaname nyadipakini-a dipi, kililini ceke. ²⁵ Kibelokini ŋikitatama keŋe teme, “Ai eyayi nyanupiti kusi?” Tobulu nayi ŋikitatama etealarito ŋakiro nu loowoi, kidono ca iŋtasi ebaasi, “Ani tooni eni? Tani nyekwaama ka nyaname daŋa, epupete ŋakiro keŋe!”

Kitanaleu Yesu nyitooŋi lo akoporito ŋikerepe

(Matewo 8:28–34 Marko 5:1–20)

²⁶ Kaneni tokwara nyaname, pena na kopu naka ŋituŋa kalu ebeei Ŋigarasena, kikwaye nyaname Galilayea. ²⁷ Ani edokuniti Yesu kana tubwa kona, kisiryamu ijesi nyicye tooni lo akoporito ŋikerepe. Arai nyitooŋi ni kewamani koŋina, emamu nyekale, nyekebooyoni kana lyalini. Nabo amunere seke natina daani koŋina, pa anapititi ŋiworui.

²⁸ Napei jiki eyokokino ijesi Yesu donḡo, tonḡere neni, tokwamakinī na kejeḡ ka Yesu, kirema loowoi teme, “Yesu, Lokookeḡe ka Nyakuju kana iloyiti ḡakujwo daani, nywo nyibwore 'yoḡo ka ayonḡo? Ekelalae ayonḡo iyonḡo. Toosikinae kare nyikibolyari!” ²⁹ Alimuni koḡina, kotere abu seke Yesu kikilaki ḡikerepe ḡulu topudwosi kani tooni ka ḡini. ḡikerepe ḡulu, arebosi kolonḡo seke nyitooḡi ḡini, etarawutu nyibwore kece. Kurumuni teanae ka ḡirikwo daḡa, kitei, eḡedeḡedaari, kaku, kusudupwo nyariyete. ³⁰ Kiḡita Yesu ijesi teme, “ḡae nyekiro koni?” Tatacu teme, “Nyasepici.” Alimuni ijesi koḡina kotere alomito ḡikerepe lu kaalaka tooma keḡe. ³¹ Toperikisi ḡikerepe ḡulu ilalaate Yesu nyipinya ikesi tolomasi na dui na kooyani na emamu nyesale.

³² Nyepitye ḡolo, aya ḡiputiro lu kaalaka,^z adakasi nyesyepi ka nyekaamugutu. Kilalata ḡikerepe lu aya tooma ni tooni ḡini Yesu toosiki ikesi, tolomasi loputiro ḡulu. Kiyiki nayi Yesu ḡakiro kece. ³³ Kaneni topudutu ḡikerepe kani tooni tolomasi loputiro. Kisikerepiki jiki ḡiputiro lu kimatamatarosi kalo syepi ka nyekaamugutu, temasi na name aa piri, tonyama ḡakipi.

³⁴ Ani iyokokinete ḡikeyokoko ka ḡiputiro ḡakiro nu, tomatarosi, kiyealakisi ḡakiro ḡuna namanata, luoreea, tya nabo naryeḡe na ayayi neni. ³⁵ Tobutuni nyitooḡi kaneni daani nyaanyuni ḡakiro nu. Na adolunwoto nika Yesu, toryamuti nyitooḡi ḡini ejoko koḡina, kipinya ta Yesu ḡikerepe, kepudwosi, ibooyete ka Yesu, emamu nabo ḡacye, kitanapikini ta ḡiworui daḡa. Tobulu ḡituḡa loowoi. ³⁶ ḡituḡa lu ta eyokokinete Yesu ipinyakini ḡikerepe kani tooni ka ḡini, kisisyanakisi lu cye nyegeri lo ekokini Yesu. ³⁷ Kilalata ḡituḡa ka nyakopo ka ḡina daani ijesi tonyou kaneni kotere abu nyabulonutu toloma ni kece daani. Tonḡunyakini nayi Yesu toloma natubwa, erai nyekalotoni.

³⁸ Ani eriḡa kona, kilala nyitooḡi nita epinyakino ḡikerepe kani keḡe Yesu, ecamiti nyakurukworu ka ijesi. Tarai abu Yesu kisurworiki ijesi teme, ³⁹ “Mamu! Toboḡo lokole tolimwonoki ḡituḡa nyegeri lo 'kisubea Nyakuju iyonḡo!” Kaneni abu nyitooḡi ḡini teeka, irworo neni daani nyegeri lo etojokuunea Yesu ijesi.

Kitojoko Yesu nakookeḡe ka Yayiro tya nyaberu na alelete ḡaakoto

(Matewo 9:18–26; Marko 5:21–43)

⁴⁰ Toryamu Yesu nyarudwae ka ḡituḡa idariti ijesi kalo kukwaye nyaname. ⁴¹ Kaneni bu nyitooḡi nyicye lo enyaritae Yayiro, lo apolokiniti *nyakayi na kiryamiryamete, nika Yesu, kigworonoki ijesi, ibaanakini ḡakani ebaa keraa mini Yesu lokole keḡe, ⁴² kotere nakookeḡe, na

^z8:32 ḡiputiro lu kaalaka. Erai luka nyaryeḡe. Eremito ḡiisraele ḡiputiro, nyetapete mono daḡa. Tarai ḡigirikwo lu alomito neni ikesi emeto ḡiputiro erai ḡibareḡe kece.

arai nyapei todo na ananjito njikaru nitomono ka njeare, adeaka, arai nyakatwani.

Ani eriņa Yesu elosi, kusurududuuni nituņa, akoto nyakipudyaari iņesi. ⁴³ Ayayi nabo nyaberu neni na aleleete njaakoto njikaru nitomono ka njeare emamu nyitooņi icuri nyakitanjalekini iņesi. ⁴⁴ Toniemuni jiki nyaberu kalo kaku, tatapa nyecilete ka nyeworu ka Yesu. Napeina, tojoņoto njaakoto nyalelere. ⁴⁵ Abu Yesu kinisi teme, “Njae akatapi ayonņo?” Ani epegete ikesi daani, tolimu Petro teme, “Nyekapoloni, 'kirikunito iyonņo nituņa, kusurududuuna ni koni, tabaa yoo neni-a?” ⁴⁶ Tarai tolimu Yesu teme, “Eyayi nyitooņi akatapa ayonņo, kotere eyira ayonņo nyagogonņu na itojoki nyitooņi epudwori kani kaņa.” ⁴⁷ Ani eaanyuni nyaberu nyatemari nyecuri iņesi nyakisi eriņa nyelimworo, bu emarani, tokwamakinı na kejene ka Yesu. Tolimwo nayi jiki njakiro nata atapea iņesi Yesu kalo kinarenı nituņa daani. Tolimwo nabo nyatemari abu iņesi atojokere. ⁴⁸ Tolimwoki nayi Yesu nyaberu na teme, “Nakoku, kitojoko iyonņo nyanupiti koni! Kape ka nyekisili.”

⁴⁹ Ani eriņa Yesu irworo kona, todolu nyicye tooni kalo kole ka Yayiro teme, “Nyiiņeda Nyeketatamani. Adawuni ta nakookoni.” ⁵⁰ Ani iirari Yesu njakiro nuna, tolimwoki Yayiro teme, “Wara nyikibulu! Kitoogonņo nyanupiti koni, ejokere nakookoni.”

⁵¹ Ani enanjuni Yesu lokole ka Yairo, kiretaki nituņa daani nyelomutu kayi na ayayi nyakwaana ka nyikoku. Kurukwosi ka Petro, Yoana, Yakobo, apakeņe tya ityekenę ka nyikoku. ⁵² Nyegeri nolo, aņeduna nituņa ikulwosi, igworosi nyikoku nini. Tolimwoki Yesu ikesi teme, “Tojoņoto nyakigworo! Nyenopiti nyikoku, ejotoe koņina.” ⁵³ Todepasi nituņa nulu nyakigworo, tokyanatarı Yesu, kotere ayenete diri ikesi nyatemari atwana ta nyikoku. ⁵⁴ Tarai nyegeri daa nolo, totinı Yesu nyakani keņe teme, “Nyikoku eni, tonyou!” ⁵⁵ Toyaru, tonyou ka nyatipei, towo. Tolimwoki nayi Yesu ityekenę ka apakeņe yinakisi iņesi nyadyo kimuju tonyam. ⁵⁶ Totealasi njikawureaka keņe njakiro nu. Kitutuku Yesu ikesi nyelimwokisi nyitooņi nyipei daņa njakiro nu.

Kicwaa Yesu njikecwaara keņe lu tomono ka njeare

(Matewo 10:5-15; Marko 6:7-13)

9 ¹ Nyacye paarani, tonyarau Yesu *njikecwaara keņe lu tomono ka njeare, yinaki ikesi nyagogonņu na icureta kitojoka njikadeakaka daani tya nituņa luka njikerepe. ² Kicwaki nayi ikesi kitatama nituņa njakiro ka Nyakuju, ani nini enupi, tarau nyipei ka nyasepici ka nituņa kalu enupito Nyakuju. Nabo acamiti ikesi kiteyara njikadeakaka. ³ Kiciki ikesi teme, “Nyiiłoto nyidyo bwore ni ikwoni nyebela lo kicogwayete kode nyecoco, kode nyakimuju, kode njaropiyae. Toosikisi nyibwore daani, kapesi ka njiworui kalu ka njawate aboni, nyiiruma njicye lu ilocwoto.

⁴Nyekale ca daani lo ilomarete eesi, topeyonono kaneni, tani nyapaarani na irotokinoto kalo re ka ɲolo. ⁵Nyere lo eɲeryoto ɲituɲa ɲakiro kusi, topudwosi kaneni, tokurwosi ɲalupu nyakamalyoto, nyatemari, aanyuni eesi nyaronisi ka ɲituɲa ka nyere ka ɲolo. Nyakuju nayi etubwokini ikesi na kece.”

⁶Kisyakisi nayi ikesi nyakirimi ɲeerea, isyaraate Nyeemutu Lokojokoni ka Nyakuju lo tuɲa daani, nabo kitojoka lu adeakasi.

Toryaɲakini Erode kotere Yesu

(Matewo 14:1–12; Marko 6:14–29)

⁷Abu nyeemutu ka ɲakiro ka naka twonoko kana etici Yesu tanaɲa nika Erode, nyerwositi loka nyakopo ka Galilayea. Toryaɲakini ɲesi, tosyanaaniki kotere abasi ɲituɲa ɲicye irworosi, “Erai Yoaana Lokebatsani ɲesi ayaru.” ⁸Tolimutu ɲicye temasi, “Erai nyekadwarani Eliya ɲesi atakanuu.” Temasi nabo ɲicye, “Erai nyepei ka ɲikadwaraka kalu ɲoroko koloɲo ayaru.” ⁹Tosyaɲaani Erode teme, “Wo koloɲo abu ayono ecwaki ɲacegera kaɲa taara Yoaana, totubutu nyakowu keɲe. Ani ɲae tokona nabo nyitoni eni, niti apupi ayono nyeemutu keɲe bee itici ɲakiro naka twonoko nu?” Tasaka nayi nyerotu lo aanyunea ɲesi.

Kisumuju Yesu ɲituɲa lu kaalaka

(Matewo 14:13–21; Marko 6:30–44; Yoaana 6:1–14)

¹⁰Na aboɲunwoto *ɲikecwaara ka Yesu, tolimwokisi ɲesi ɲakiro daani na eticiyete ikesi. Kaneni, tosiwarosi Yesu ka ikesi pena ni dyopei nyaryeɲe na enyaritae Betsaida. ¹¹Toyene nyasepicu ka ɲituɲa ɲina daani nyatemari asiwa Yesu ka ɲikecwaara keɲe inaa. Kuwapasi jiki ɲesi. Kijaa Yesu ikesi lokejokoni kitatama ɲakiro naka Nyapolou ka Nyakuju, kitojoko nabo ɲituɲa lu adeakasi daani.

¹²Na ajoryo nyakoloɲo, pena *ɲikecwaara ka Yesu lu tomono ka ɲeaare ni keɲe temasi, “Kiyeala ɲituɲa pena loorea niti neni, tasakasi nyakimuju tya niperoto, kotere erai ni eyakae ɲwonu ne nyariyete koɲina.” ¹³Abu Yesu tatakaki ikesi teme, “Yinakisi eesi ikesi nyidyo bwore kimuja.” Tolimwokisi ɲesi temasi, “Wo emamu isuwa nyakimuju eyayi. Eyakare isuwa *ɲitoonyo ɲikani, tya ɲikolea ɲeaare luuciki. Mitye robo kepeni togyelunae nyakimuju na kaalani na itemokini nyasepicu na daani.”

¹⁴(Alalaka ɲituɲa loowoi, arai mono lu kilyoko abonu ɲabuɲae ɲikani.)

Abu Yesu tolimwoki ikesi teme, “Kisiboyikisi ɲituɲa ka ɲasepico, nyapei sepici ɲituɲa ɲitomonu-kani.” ¹⁵Kiticikisi nayi ɲakiro ɲuna logeri ɲolo. ¹⁶Tolemu Yesu ɲitoonyo, tya ɲikolea ɲulu, kiryoo kidyaama nakuju kimayima Nyakuju. Tonyilinyili nayi, kipoto, yinaki ɲikitatama keɲe, tokorakisi lo tuɲa. ¹⁷Kirajakinosi ɲituɲa nyakimuju ɲina, kimwoko.

Kaneni, apotu njikitatama keŋe kideputu njanyule napito daani, kilelebuni njidenjoi njitomonŋ ka njeaare.

Tolimwo Petro bee erai Yesu Nyekayiwunani Losewuna

(Matewo 16:13–19; Marko 8:27–29)

¹⁸ Nyapei paarani njina, na arumworea Yesu Nyakilipa, mini ni aya njikitatama keŋe kinjita ikesi teme, “Ebaasi njitunja bee arai ayonŋ nje?”
¹⁹ Tatacakisi njesi temasi, “Ebaasi njicye irai iyonŋ Yoaana Lokebatisani, tabasi njicye irai Eliya, kode nyepi ka njikadwaraka kalu njoroko koloŋ njesi ayaru kana twanare.”
²⁰ Kinjita nabo ikesi teme, “Ani robo eesi, ibasi arai ayonŋ nje?” Tatacu Petro teme, “Iyonŋ njesi lo koloŋ 'kudwaritae bee *Nyekayiwunani Losewuna,^a lo ebuni kana Kuju.”

Todwara Yesu njakiro ka nyakitū keŋe

(Matewo 16:20–28; Marko 8:30–9:1)

²¹ Kiciki Yesu ikesi teme, “Nyilimwokisi nyitoni nyipei danja cutu njakiro na seke alimuni Petro njuna, ²² kotere enjere njikasukowu ka *njiketaleoko luka poloko, tya *njiketataka ka njitalyo daani *Lokoku ka Nyitoni Losewuna. Irumunete taara, ani kaku ka njirwa ka njuni, toyaru nabo.”

²³ Tolimwoki naye nyasepici daani teme, “Ani kecamiti nyitoni nyakuwapakini nyeroto kaja, itemokino toluŋ nyakwaana keŋe, tadanja njicani lu epote ni keŋe njirwa daani kotere ayonŋ.^b ²⁴ Nyitoni ni ebala ericiti nyakwaana keŋe, akatonjere ayonŋ, itotoniyeari diri. Tarai njini ca daani elunji nyakwaana keŋe kotere ayonŋ, eyiwuni. ²⁵ Nywo pe ejoko, erai keryamu nyitoni nyebari ka nyakopo ka daani tarau nyakenje aboni, tarai tocaka kode tobukwo nyakwaana keŋe? ²⁶ Nyitoni daani ni eya njitimonŋ kotere ayonŋ kode ni itimiti nyakirworo njakiro kaja, 'ketimi ayonŋ danja, *Lokoku ka Nyitoni Losewuna, na moyi abonunwo ka nyapolou kaja, ka nyapolou ka apakaja tya nyapolou naka *njikiyeaka ka Nyakuju kalu ka jokaka. ²⁷ Akalimwokini ayonŋ eesi njakiro naka ityeni diri, nyepewae kusi, eesi lu iwaasi kane, nyitwakete eriŋa nyaanyuna Nyapolou ka Nyakuju.”

Kiloci nyakwaana ka Yesu

(Matewo 17:1–8; Marko 9:2–8)

²⁸ Na alunyarotori njirwa njikani-kauni, kerumwo njesi nyakirworo njakiro nu, toyoro Yesu Petro, ka Yoaana tya Yakobo, todokasi kidyaama

^a9:20 Nyekayiwunani Losewuna. Nyatemari, Kristo kode Mesiya.

^b9:23 Kode: “Ani kecamiti nyitoni nyakuwapakini nyeroto kaja, itemokino toluŋ nyakwaana keŋe, torwonŋ nyepiri keŋe.”

moru nyakilipi. ²⁹ Ani eriņa ilipa kona, abu nyereete ka Yesu kiloci, nabo njike worui daņa, tomilimileta, tokwaņeta kii bakini nyakimileawunete.

³⁰ Nyatipei, tatakanuutu njituna ñeare, kurworikisi ka iņesi. Arai njituna ħulu Mose tya Eliya. ³¹ Amilimilete ñawatę ka ħulu nabo daņa, arapiti ikesi nyakica ka Nyakuju. Apotu kurworo ka Yesu ħakiro na ebiliti Nyakuju nyasubwakini kani keņe, nyatemari ebeyikinosi daani napeina kalo Yerusaleme. Nabo kurworo ħakiro ka nyakitu keņe. ³² Tarai elurito ħajo ta Petro, ilitakinito. Ani ekenyunete, kiyokokisi njituna luaare ħulu ewaasi ka Yesu, emilimiliyete ikesi daani, ekwaņa kii, ileleba nyakica.

³³ Ani ekoto Mose ka Eliya nyarotokini, tolimwoki Petro Yesu teme, “Nyekapoloni, kejekere ro ne! Itemokino elomyo! Kidukwokini isuwa njitogoi ħuuni nege, nyekoni nyeppei, nyeka Mose nyeppei, nyeka Eliya lo cye.” (Pa ayeni iņesi ħakiro na erworo.) ³⁴ Ani eriņa irworo kona, abu nyedou tarapuwa ikesi, tobulu loowoi kotere nyedou ħolo.

³⁵ Kaneni, apotu kiirasi nyetoyili irworo kalo dou ebala, “Erai lo Lokookaņa lo minata lo asewuniti ayonjo! Topupwokisi, kiricakisi ħakiro keņe daani.” ³⁶ Ani ililini nyetoyili ceke, toryamutu erai Yesu idonjiti, ewoyi kaneni. Njirwa ħulu daani, apotu njikitatama kililina, nyisisyakina ikesi nyidyo tooni cutu ħakiro na eyokinete.

Kitojoko Yesu nyikoku ni irumunito njikerepe

(Matewo 17:14–18; Marko 9:14–27)

³⁷ Ani iwalari, erici seke kedokuti kalo moru, kisiryamu nyasepici nati kaalani Yesu. ³⁸ Kirema nyicye tooni kalo tooma nyasepici ħina teme, “Nyeketatamani, kisyeni kare! Bwa kiteyara lokookaņa. Erai nyipei todo. ³⁹ Arubakisi njikerepe, ekoponorete iņesi, tocakanakinete kopo, tokuye nyakutuku ħugoowoi, kugworo! Na kolonjo jiki, ikamunete towona nyikoku, nyeseanakinete. ⁴⁰ Egyenonokini ayonjo njikitatama koni, tolemasi njikerepe lu, tarai epiyo ikesi.” ⁴¹ Abu Yesu kirworiki teme, “Ayooro! Alu tunja egogonjo ħakyesi ikote eesi? Emamu eesi nyanupiti eyayi! Kibooyi tokona ayonjo ka eesi tani wori, adanjiti ħakiro kusi? Yeawutu nyikoku nege!” ⁴² Ani eriņa nyedya ħolo ebuniti kona, kikamu nyibwore ħini iņesi tomunywoki kopo, kipetepetaki, kirakari. Kaneni kikalaki Yesu njikerepe ħulu, topudwosi. Tojokere jiki nyikoku. Tolimu nayi Yesu teme, “Kape co, ajokere lokookoni.” ⁴³ Totealasi njituna ħakiro nu loowoi kotere nyegeri lo asubea Nyakuju ħakiro naka twonoko na ikote ħuna.

Todwara nabo Yesu nyakitu keņe

(Matewo 17:22–23; Marko 9:30–32)

Ani eriņa etealarito njituna ħakiro na eticikino iņesi nyikoku, abu kisurworiki njikitatama keņe teme, ⁴⁴ “Kiirasi kajokoni diri ħakiro na

akalimwokini ayonḡ eesi. 'Kabukworyo ayonḡ, *Lokoku ka Nyitooḡi Losewuna, ekepotori, akayinakinḡ ḡituḡa lu akamoyito ayonḡ.’⁴⁵ Tarai tobuca ikesḡ ḡakiro ḡuna, nyelomara na kyesḡ kece, kotere pa ayenete ikesḡ nywo mono ḡakiro irworo Yesu. Emulenitoe nyapolou ka ḡakiro ka ḡuna kani kece, nabo akuryanito nyakinḡitariḡ iḡesi.

ḡae mono epolotoḡ kani yokoḡ?

(Matewo 18:1–5; Marko 9:33–37)

⁴⁶ Kaku ka ḡakiro ka ḡuna, miniḡ nyanḡolopa ni kece, nyatemariḡ ḡae kalo tooma kece erawuni nyekapolokininḡ ikesḡ.⁴⁷ Tarai ayeni Yesu ḡakiro na atamete ikesḡ kalo kidinḡi kece. Abu nayi yeau nyikoku ni dooci kitowo kalo diyete keḡe. ⁴⁸ Tolimwokiḡ nayi ikesḡ teme, “Nyitooḡi daaniḡ ni ipeyowuni nyikoku ni dooci yegenḡi kotere ayonḡ, kepeyowunitiḡ ayonḡ. ḡini ca daaniḡ kepeyowuni ayonḡ, ipeyowunitiḡ lo koloḡo 'kecwawuni ayonḡ. Ka ḡuna, ḡini itiditeawuna kalo kidinḡi kusḡ, iḡesiḡ epolotoḡ.”

Nyikonḡi nyikonḡi

(Marko 9:38–40)

⁴⁹ Nyepitye ḡolo, kirworikiḡ Yoaana teme, “Kiryamuni isuwa nyicye tooniḡ ikotanari ḡikerepeḡ kalo kuro konḡi, eretakisi nayi isuwa iḡesiḡ kani pa araakorḡi iḡesiḡ nyipei yokoḡ.”⁵⁰ Tarai abu Yesu tolimuḡ teme, “Nyiretanakisiḡ iḡesiḡ! Nyitooḡi daaniḡ ni pa nyikitepegiḡ iyonḡ erai nyikonḡi.”

Aḡerete ḡisamarya ḡicye Yesu

⁵¹ Ani na anaḡea ḡirwa lu itemokino elemarere iḡesiḡ nakujuḡ, abu Yesu tatamuḡ nyelote Yerusalemḡe.⁵² Nayi kaneni, kicwakiḡ ḡicye kalo tooma ḡikitatama keḡe toloto lore loka *ḡisamarya lo ayayi kinḡarenḡi, tosubwakinosiḡ kotere nyabunere keḡe.⁵³ Tarai apotuḡ ḡituḡa ka nyere ka ḡolo kikwatasi ikesḡ kotere kani abilitoriḡ Yesu nyakupwororiḡ Yerusalemḡe.⁵⁴ Ani iirarete Yakobo ka Yoaana ḡakiro nu tolimutuḡ temasi, “Nyekapoloniḡ, icamitiḡ iyonḡ atonyarawutu isuwa nyakimeḡ tocakuni kana kujḡ tomunya ḡituḡa lu-a?”⁵⁵ Tarai toreewuniḡ Yesu kikilakiḡ ikesḡ.⁵⁶ Kipworosi nayi ikesḡ pena lore lo eye lo ayayi kinḡarenḡi.

Etwono nyakuwapaḡ Yesu

(Matewo 8:19–22)

⁵⁷ Ani eriḡa erotokinito kona, abu nyicye tooniḡ tolimwokiḡ Yesu teme, “Ekewapi ayonḡ iyonḡ ni ca ilosi daaniḡ!”⁵⁸ Tarai tatakakiḡ Yesu iḡesiḡ teme, “Eya ḡikweei ḡaduwoḡo na elomiito. Nabo ḡikyenyḡi daḡa, eya ḡakayisiḡ kece na eperiito, tarai lo erai ayonḡ, *Lokoku ka Nyitooḡi Losewuna, emamuḡ ni epunḡwokini na erai nyakowu daḡa.”

⁵⁹ Napei nabo njina, tolimwoki nyicye tooni teme, “Bwa! Kiwapunae ayongo.” Tocamu nyitooi ni njakiro njuna. Abu tolimu teme, “Nyekapologi! Too mono atobongo lokole amini atonuku apa kana.”

⁶⁰ Tatakaki Yesu nabo injesi teme, “Too lu etwakito seke tonukwasi aboni. Kape iyongo kitatama njituna njakiro naka Nyapolou ka Nyakuju.”

⁶¹ Tolimu nabo nyecye teme, “Nyekapologi, kewapakini ayongo iyongo, tarai toosikinae mono atolimwoki njituna ka nyekale kosi eteyene njakiro na atubu ayongo.” ⁶² Tatakaki Yesu injesi teme, “Nyitooi daani ni ecamiti nyabeyikini nyetyaniti, nyeremori nyakwara ijolibaariti waacye. Logeri ngolo, nyitooi ni ipanapa, nyiyookini nyetici loka Nyapolou ka Nyakuju dana.”

Kicwaa Yesu njikitatama keje lu tomoni-ka-neaare

10 ¹ Toseu Nyekapologi Yesu njikitatama keje njitooi-kaare ka neaare, kinarenikisi kinareni ka neaare rei, na ryeja kode loorea lu seke abiliti injesi nyaminere. ² Abu tolimwoki ikesi teme, “Ekoniti nyamana loowoi, topolote. Tarai ekudwoko njikalemaka. Kinjitu robo Nyekapologi ka njikalemaka, kicwau njicye nabo lu kaalaka mana keje. ³ Kapesi! Toyena nyatemari ekecwaariti ayongo eesi bakini njikaalei kidini njipeei. ⁴ Nyiyorosi njicoci kode njamuku. Nabo nyikawoto njakituka kalo rotini, kituturyata. ⁵ Nabo nyekale lo ilomarete eesi, kimalata temasi, ‘Nyekisili ka Nyakuju mini lokole lo.’ ⁶ Ani eyayi nyitooi ni emina nyekisili lokole ngolo, ityeni diri, emini nyekisili neni. Ani emamu, nyemini nyekisili neni cutu, ebonuni ni kusi. ⁷ Kibooyoto kalo kole ka ngolo, kimuja, tamasete nyibwore ca daani ni ikiinakinete ikesi eesi, kotere etaciitae seke njiketicyoko. Nyiirimwo njikalea daani pwa. ⁸ Na ‘kinyarawunea eesi nyeryaniti lokole keje, tanyama nyibwore daani ni kiinakini. ⁹ Nabo kitojoka lu edeakasi kaneni. Tolimwokisi njituna temasi, ‘Eyayi Nyapolou ka Nyakuju ni dyopei kusi.’ ¹⁰ Tarai ani ilomarete eesi lore ka nyitooi nyikitepeyonuuni, topudwosi kalo potani, kukulikisi temasi, ¹¹ ‘Kinjeri isuwa eesi kotere nyaronisi kusi. Tani nyapuwa kusi, edaari isuwa kana kejene kosi. Itemokino nayi eesi iyenete nyatemari adolu Nyapolou ka Nyakuju.’ ¹² Akalimwokini ayongo eesi nyatemari, nyapaarani naka nyakikilete, itoodikini Nyakuju njisyeni nika njituna ka Sodoma, nyakiloyiti njituna ka nyere ka ngolo!”

Njaryeja na eryamunete njicani

(Matewo 11:20–24)

¹³ Kirworiki Yesu nabo teme, “Etya njicani epote naryene ka Korasini ai? Etya njicani epote naryene ka Betsaida ai? Ani keraa kitici njiticyesyo

luka yiliyiloko kana naryeṅe ka Turo ka Sidongo^c na kani na iticiyere kalo kidiṅi kusi, kekiito koloṅo kaṅoroto ḡaseceta kece. Kenapito ḡiworui lu korisṅi, kuputakinosi nyekurwoni, tokiwa ḡaseceta kece. ¹⁴ Isyeni Nyakuju Tire ka Sidongo, totubwoki ḡicani lu temo, nyakiloyiti lu 'kitubwokini ḡesi eesi. ¹⁵ Ani robo eesi ḡituṅa ka Kapernaumu! Itamito eesi nyatemari kiṅasyo, ikikyaari tananṅa lodowono-a? Mamu cutu! Itwakete, kitocakakini na kime napa nyeduṅe.” ¹⁶ Tolimwoki Yesu ḡikitatama keṅe teme, “ḡulu enupete ḡakiro kusi, akanupito ayono. ḡulu eṅereṅe ḡakiro kusi, erai ayono akanerito. Nyitooṅi daani ni akaneri ayono, meere ayono abonṅi akaneriti, aṅeoro Nyakuju na koloṅo 'kecwawuni ayono.”

Nyaboṅunete ka ḡikitatama kalu tomoni-kaare ka ḡeaare

¹⁷ Apotu ḡikitatama lu tomoni-kaare ka ḡeaare toboṅutu elakara loowoi temasi, “Nyekapoloni, aponi isuwa torewunae tani ḡikerepe kalo kuro koni!” ¹⁸ Tatacu Yesu teme, “Ityeni diri, abu ayono danṅa eyokoki *Siitani ecakuni kana kujṅ, imiliyea. ¹⁹ Topupwokisi! Akayinaki ayono eesi nyagogoṅu napa nyikidwarikineta ḡimuno kode ḡidokoro, kipudyata ikesi koṅina. Nabo akayinaki ayono eesi nyagogoṅu na irewuneta nyemoyiti kusi. Emamu nyibwore 'kuwani eesi cutu! ²⁰ Nayi, nyiilakarosi kotere kani irewuneta eesi ḡikerepe. Tarai talakarosi kotere igiritae ḡirorae kusi nakuju, kani eraakatare ḡide ka Nyakuju.”

Talakarṅi Yesu

(Matewo 11:25–27; 13:16–17)

²¹ Nyakoloṅiti ḡina, kilelebuni Nyipari Lokakwanani nika Yesu, talakarṅi ḡesi loowoi, tolimu teme, “Ekemayimayi ayono iyono Apa, Nyekapoloni kalo kidyaama ka Nyakopo, kotere ibu iyono kida ḡakiro nu kalo tuṅa kalu kawosoko tya lu imarito, tarai ibu iyono kitoodiki lu epote ni konṅ logeri ka ḡide ka luuciki. Ee Apa, iticiki iyono ḡuna daani ikwa na icamitori iyono nyelope.”

²² Tolimwoki nayi Yesu ḡituṅa teme, “Akayinaki ayono Apakanṅa ḡiboro daani. Emamu nyitooṅi eyeni nyatemari ḡae ebei lokoku, Apakanṅa abonṅi eyeni. Nabo emamu nyitooṅi eyeni nyatemari ḡae erai Apa, lokookeṅe abonṅi eyeni tya lu ecamiti lokookeṅe toyena.”

²³ Abu Yesu tolimwoki ḡikitatama keṅe teme, “Ereṅe lu iyekito ḡakiro na iyekito eesi! ²⁴ Akalimwokini ayono eesi ḡakiro naka ityeni nyatemari eyityanito koloṅo ḡikadwaraka tya ḡirwosi lu kaalaka nyakiyokokini ḡakiro na eyokokini eesi nu, tarai nyiyokokino. Nabo eyityanito nyakiirari ḡakiro na eyirari eesi, tarai nyiirara.”

^c10:13 Turo ka Sidongo. Arai Turo ka Sidongo ḡaryeṅea na eya lo syepi ka nyaname, ne ileleba ḡituṅa lu iticiyete ḡakiro na losi. Arai ḡituṅa lu alomito neni ḡimoono, meere ḡiisrael.

Nyetale lo iloyiti ɲitalyo daani

(Matewo 22:34–40; Marko 12:28–31)

²⁵ Kaneni abu nyeketatamani ka ɲitalyo, kikataki Yesu teme, “Nyeketatamani, nywo itemokino eticikini ayonɔ kotere atoryamunea nyakiyara napa nyedawuni?” ²⁶ Tatacaki Yesu ɲesi teme, “Nywo igitae Lo talyo? Anu kuro imara iyonɔ kana buku ka ɲina?” ²⁷ Tatacu ɲesi teme, “Ayeni ayonɔ na ebeei, ‘Tominaki Nyakuju, Nyekapoloni koni ka nyetau koni ka daani, ka nyetorube koni ka daani, ka nyagogoɲu koni ka daani, tya ka ɲitameno koni ka daani.’^d Tominaki nabo nyekidunyetɛ koni ikwa na iminari iyonɔ nyakwaana koni.’”^e ²⁸ Abu Yesu tolimwoki ɲesi teme, “Iyooki iyonɔ, itacu ejoko! Kiticiki ɲakiro ɲuna, iryamuni iyonɔ daɲa nyakiyara.”

Nyakitadapete ka Nyesamaryayiti kaloka jokoni

²⁹ Tarai acamiti nyeketatamani ɲolo nyapogakini Yesu, kinita nayi nabo teme, “ɲae mono erai nyekidunyetɛ kaɲa?” ³⁰ Tatacaki Yesu ɲesi teme, “Ayayi koloɲo nyitooɲi nyicye anyowuni kalo Yerusaleme totiyaari Yeriko. Totubwokinosi ɲikokolaka ɲesi kalo roto, kurumutu kideta towana, talaca daɲa, toosikisi eperi kalo roto, erai nyekatwani. ³¹ Abu nyecye ketaleoni kitoru lo roto ɲolo, kiyokoki nyitooɲi ɲini eperi. Tarai abu ɲesi kileele toosiki ɲesi kaneni. ³² Bu nabo nyecye kilye lo *Lepitoyiti kitoru neni. Ani iyokokini nyekilye ɲolo eperi, nyiɲarakina lo daa ɲolo, kileele, kupworo. ³³ Kaneni nayi bu *Nyesamaryayiti emeata nyepi roto ɲolo, todolu neni, kiyokoki nyekilye ɲolo eperi, ewanana, kisyeni. ³⁴ Mini nayi ni keɲe, kilota ɲajyemei keɲe, ani erumworu kuwaaki nyakimyetɛ ka ɲagye,^f kilokolokaayea ka ɲaworui, teenge. Tadakaki nayi ɲesi losigirya keɲe, yea nayi kayi na tacata, kitedeke ɲesi kaneni. ³⁵ Na ewalarea nyakopo, tolemu ɲesi ɲaropiyae yinaki nyelope ka nyakayi kana tacata ka ɲina teme, ‘Ee ɲaropiyae nu, kiricakinea nyitooɲi eni. Ani kelalakuutu ɲaropiyae na anyama ɲesi, abuni ayonɔ atataci na moyi aboɲunwo.’”

³⁶ Kinita Yesu ɲesi teme, “ɲae kalo tuɲa ka ɲulu itami iyonɔ nyatemari abu tarau nyekidunyetɛ ka nyitooɲi kani apotu ɲikokolaka kirebokinosi, kideta, todemasi ɲiboro keɲe kalo roto?” ³⁷ Tatacu ɲesi teme, “Erai lo seke abu kisyeni ɲesi.” Tolimwoki Yesu ɲesi teme, “Kape co iyonɔ daɲa kitici logere ɲolo.”

^d10:27 Eyayi nika Nyakinyogokinetɛ 6:5.

^e10:27 Eyayi nika ɲilepi 19:18.

^f10:34 ɲagye. Erai nakitedekete ɲikadeakaka.

Toloto Yesu lore kata Marta ka Mariya

³⁸ Ani eriṅa eloote Yesu ka ṅikitatama keṅe kalo roto, apotu kitoro nyecye re neni etepeyonuuno ikesi nyaberu na anyaritae Marta. ³⁹ Toyayi nakaatekeṅe ka Marta na anyaritae Mariya, na abu kiboyikini kopō nyakipupu ṅakiro na etatami Yesu. ⁴⁰ Abu nyeticī lo kaalanī kutuburu Marta loowoi. Mini naye kiṅita Yesu teme, “Nyekapoloni! Nyikimiciti iyoṅo ayono etya katoosikinea nakaatokana nyeticī daani etici abonī-a? Tolimwoki iyoṅo iṅesi bu ekeṅarakī ayono!” ⁴¹ Tatacakī Yesu iṅesi teme, “Ayooro Marta! Iyealoloni iyoṅo tonoyite kotere ṅakirosea nakwoo kaalakā. ⁴² Nyibwore ni kayaranī abonī ecamitae. Aseaa naye Mariya nyibwore nika yaranī ni pa nyelemaryo kani keṅe taninanī cutu!”

Kitatama Yesu nyepitye lo kilipete

(Matewo 6:9–13; 7:7–11)

11 ¹ Nyacye paaranī, kilipi Yesu ka waacye. Ani erumwori, abu nyekitatama keṅe nyepi kirworikī teme, “Nyekapoloni, kitatamae isuwa daṅa nyakilipi ikwa na koloṅo etatamea Yoaana daṅa ṅikitatama keṅe.” ² Tolimwoki Yesu ikesi teme, “Ani ilipasi eesi, kilipa kona:

‘Apa lo iyayi kidyaama,
taa nyekiro koni kuturuunoe.

Taa Nyapolou koni bu.

[Taa nyecami koni bu kopō ne ikwa kidyaama.]

³ Yinanakinae isuwa nyakimuju kosi naka ṅirwa ka daani.

⁴ Nabo torimakī ṅaseceta kosi, logeri lo ikirimanakinea isuwa lu
‘kisecanakinete isuwa.

Nyiikirikwo isuwa nakiniṅeto,

[tarai toyiwunae isuwa kanaka ronoko ka daani.]”

⁵ Kaneni abu Yesu kisurworikī ṅikitatama keṅe teme, “Ani mono eyakari nyipei kusi nyepaye, ani kidiṅi kwaare, todolu nabo nyepaye koni nyecye. Nyinyowuni iyoṅo mini ni eyayi lopoakonī, kitonyou iṅesi iteme, ‘Lopoakaanā, yinakinae nyidyo kale koni atarakī ⁶ nyepeyononi kana lo adoluni edilo nyakwaare kanika lonani. Emamu ayono nyibwore itemokino ayinakini iṅesi tonyam nyekitoti lo.’ ⁷ Abu nyepaye ḡolo kiiki kalo tooma nyakayi teme, ‘Nyiikicanā ayono! Nabo seke daṅa, agoloki tokona ayono nyakutuku ka nyakayi, ani nabo, ajotooro ayono ka ṅide kana, eyakae lojyam kosi. Nyecuri ayono nyanyowuni akayinaki iyoṅo nyidyo bwore.’ ⁸ Akalimwokini ayono eesi, too yoo kewowu iṅesi nyanyowuni yinaki iṅesi nyibwore ni acamiti, kerai nyepaye keṅe daṅa, edikino enyowuni yinaki nyibwore ṅini eyityaniti lopaakeṅe ḡolo kerubaki iṅesi enyara kalo kidwori. ⁹ Kalo pitye ka ḡolo, abala ayono eesi: Kiṅitutu Nyakuju nyibwore ni icamito, ‘kiinakini eesi; kuwara,

iryamununete eesi nyibwore ni isakete; tonyarasi na iryamuneta eesi jirohini kusi egololo, 'kiŋaari eesi Nyakuju. ¹⁰ Kotere seke nyitoni daani ni iŋita, eryamuuni nyibwore ni eperikiniti iŋesi ilipa; ŋini eperikini iwari, eryamuni nyibwore ni esaki; nabo ŋini eperikini enyara kalo kidwori, eŋaaryo iŋesi. ¹¹ Eyayi pe eesi daŋa nyidyo tooni ani iŋitari nyikee-koku nyetonyoyiti yinaki nyamoru-a? Kode iŋita nyekoliyaa, yinaki nyemunu-a? ¹² Kode ani iŋita iŋesi nyabeeye, iinakini iyongo iŋesi nyedokoro-a? ¹³ Ani kiyenete eesi luka ronoko nyayinakini ŋide kusi ŋayinakineta naka jokaka, ani bo apokusi loka jokoni lo eyayi kidyaama, nyicuri ikiinaki eesi Nyipari Lokakwaŋani erai kiŋitari eesi-a?"

Yesu ka Belsebubu

(Matewo 12:22–30; Marko 3:20–27)

¹⁴ Nyacye paarani nabo, ayayi nyitoni ni itanaŋanaŋaarito ŋikerepe, kitikinimanito. Abu nayi Yesu kitwaraki ŋikerepe ŋulu, tojokere nyitoni ŋini kicuru nyekurwori. Apotu ŋakiro ŋuna totealasi nyasepicu ka ŋituŋa kalu aya neni. ¹⁵ Kaneni, temasi ŋicye tuŋa kanegge, "Erai *Belsebubu,^g lo erai nyekapoloni ka ŋikerepe, eyinakiniti iŋesi nyagogoŋu na ikotanarea ŋikerepe ŋulu daani."

¹⁶ Acamito ŋituŋa ŋicye nyakinini Yesu, kiŋitasi nayi iŋesi kiticiki nyidyo bwore katwononi ni itoodiwuni nyatemari icwawuniti diri iŋesi Nyakuju. ¹⁷ Ayeni Yesu ŋakiro na atamete ikesi daani. Tolimwoki nayi ikesi teme, "Nyakopo ca daani na etyakatyaka ŋituŋa make inyiasuni. Nabo nyekale lo eremokino ŋituŋa kalo tooma, edikino ŋolo daŋa inyiasuni ikwanapei. ¹⁸ Ani kitijo *Siitani aboni, kode toremokini kalu epolokiniti iŋesi, edikino diri nyapolou keŋe erubwakini eyayi-a? Keŋita ayongo eesi ŋakiro ŋuna, kotere ibaasi bee akayinakiniti ayongo Belsebubu, nyagogoŋu na epinyanakinea ŋikerepe kalo tuŋa. ¹⁹ Ani kepinyanari ayongo ŋikerepe ŋulu kalo kuro ka Belsebubu, kalo kuro ka ŋae nayi ipinyanareta ŋikitatama kusi ŋikerepe kalo tuŋa? ŋikitatama nayi kusi edikino etubete ŋakiro, ikidodikisi nyatemari eesi isecito ²⁰ Ani robo nayi kepinyariti ayongo ŋikerepe ka nyagogoŋu ka Nyakuju, itoodiwuniti nyibwore ŋini nyatemari adolu nyapolou ka Nyakuju ni kusi."

²¹ "Ani erai egogoŋo nyitoni, elemiti ŋiboro lu jiyete daani, icuri iŋesi nyakitere nyakee kayi ka ŋikee boro, emamu nyitoni etapi. ²² Ani nabo ca kebu nyecye kajyoni lo egogoŋo nyakiloyiti, bu toreu iŋesi, kaneni edemari iŋesi ŋiboro lu jiyete daani, ani erumwori, tonyuraaya ŋiboro keŋe daani kalo kole ka ŋolo taŋatasi, totyakanaki luka nyajyore keŋe. Toyena nyatemari elou ayongo *Siitani ka nyagogoŋu ka Nyakuju, etwaraki ŋikerepe. ²³ Nyitoni ni pa nyenayiti nyekibooye ka ayongo,

^g11:15 Belsebubu. Erai nyekiro nyecye lo enyaritere *Siitani.

akaremiti ayonjo. Nabo nyitoni ni nyecamiti nyakuudu ka ayonjo kaapei njibworekeya lu iyealara, erai ijesi nyekeyealanarani!”

Nyaronisi ka njikerepe kalu ikibonjokinete

(Matewo 12:43–45)

²⁴ “Ani nayi na epudworeta njikerepe kani tooni, epete narwaatini esakete ni iyeanjareta. Ani na enjopikineta ni iyeanjareta, etamunete abonit masi, ‘Kibonjori isuwa lokole lo wooni aasikino.’” ²⁵ Ani ebonjone, eryamunete nyakayi epyaaritae ilawuna epetakinitae njijamu lojokoni. ²⁶ Epudworeta ikesi nabo pena yema njikerepe njicye luka ronoko loowoi lu iloyito ikesi, potu toloma tooma ni tooni jini. Akalimwokini ayonjo eesi, ikerepikini nyitoni jini loowoi nyakiloyiti nyepitye lo kolojo ekerepitori kijareni.”

Nyarereju naka ityeni

²⁷ Kaneni ani eriija Yesu irworo njakiro juna, abu nyacye beru torwonyuni kalo kidini jituja, kirworiki teme, “Ewasitae nyakooki ka nyaberu kana kolojo kipotiwuni iyonjo, ikidou, nabo ikitana, topolo.” ²⁸ Abu nayi Yesu tatacu teme, “Meere konjina abonit! Erereje diri lu iirarete njakiro ka Nyakuju, ani erumwori, totija, enupito kajokoni!”

Acamito jituja kitoodikinae ikesi nyemacare loka twononi

(Matewo 12:38–42)

²⁹ Ani elalakuunete jituja, abu Yesu tolimu teme, “Eroko jituja ka njikaru kalu. Ecamito kiticikinoe nyemacare kalo kijareni keje. Tarai emamu lo iticikino, mitye nyemacare lo ikwoni loka Yona, lo kolojo elikwori nyekoliyea, tolema njurwa juuni kana kooki keje. ³⁰ Logeri lo ca kolojo alemunea Nyakuju ijesi, kitarau nyemacare kalo tuja kalu ka Ninepe, ikokini *Lokoku ka Nyitoni Losewuna daja neni, erawuni nyemacare ka jituja ka njikaru kalu. ³¹ Nyapaarani na moyi iteyarunere jituja daani, ebuni nyarwositi nakalo kuhu tarau nyakatubwoni nyepido ka jituja ka njikaru kalu, kotere abuni kolojo ijesi kanika lonani nyaripuni nyatemari ewoso nyerwositi Solomone nyawosou na etya ai. Tarai peekona, adolu ne lo epoloto nyakiloyiti Solomone. ³² Nyapaarani naka nyepido, epote jituja ka Ninepe nyakitubu nyepido ka jituja ka njikaru kalu, kotere apotu kolojo ikesi na eyirareta njakiro ka Nyakuju na etatami Yona tonupa. Peekona nabo, adolu ne lo epoloto nyakiloyiti Yona, iwowutu eesi nyakinupu njakiro keje.”

^h11:31 nyarwositi nakalo kuhu. Erai nyaberu na apolokiniti nyacye kopo, ebaasi jituja bee kerai kolojo nyakopo ka Esyopya.

Erai ṅakonyenḡ nyakica ka nyakwaana

(Matewo 5:15; 6:22–23)

³³ “Kalo gerī ka ṅolo, emamu nyitooni inokokini nyakunwokete keṅḡ, ani naye nabo kida kaneni pa nyicurere kiyokokinoe enoki, kode tobuburiki *nyedeṅo kidyaama keṅḡ. Tarai palemū seke, iwaakino nawaari keṅḡ, neni ikewuna, kotere kinwokḡ nyakayi kiyokokinoto ṅituṅa ṅiwaatini ka nyakayi daani ecayi.”

³⁴ “Nabo ṅakonyenḡ daṅa, erai nyakinwokete ka nyakwaana koni ka daani. Ani ejoko ṅakonyenḡ koni, ekyenyete, ileleba nyakica na kwaana koni neni daani. Tarai ani eroko ṅakonyenḡ koni, ileleba nyakwaana koni daṅa nyakamusī. ³⁵ Toyena diri kajokoni nyatemari erai nyibwore ni eyayi tooma kusī nyakica, meere nyakamusī. ³⁶ Ani eyayi nyakica na kwaana koni neni daani, tamamū diri ni eyayi nyakamusī, erapuwari nyakica nyakwaana koni neni daani bakini nyakica ka nyakunwokete na inwokiti neni daani.”

Yesu ka ṅiparisayo tya ṅiketataṅa ka ṅitalyo

(Matewo 23:1–36; Marko 12:38–40)

³⁷ Ani erumwori Yesu nyekurwori, abu Nyeparisayiti nyecye todoṅa ṅeṣi, pena naye kiboyikinosi lo teama, kimuja kaapei. ³⁸ Logeri ṅolo, abu Nyeparisayiti logo totealasi ṅakiro na imuja Yesu nyilotara ṅakanī lopitye ka nyetale. ³⁹ Tolimwoki Nyekapoloni Yesu ṅeṣi teme, “Peekona eesi *ṅiparisayo, ikwaana eesi ka ṅituṅa lu ilosete kalopotani nyakipumete kode ka nyaare, toosikisi tooma esobolo. Irumworito eesi ṅakiro ka ṅakutukwa, iparasi bee kiraa ṅituṅa luka jokaka, tarai inipwoko eesi loowoi, icamito nyibwore daani tarau nyikusi. Nabo irakasi eesi ṅituṅa luka bosaka ka ṅakookesi. ⁴⁰ Kibityaṅeta ro eesi! Lo koloṅo asubi nyakwaana ka nyitooni kalapotani, meere nabo koloṅo ṅeṣi asubi tooma nyitooni daṅa-a? ⁴¹ Abala ayonḡo eesi, tomora ka ṅikulwakanotini nyibwore ni eyayi tooma naarekae kusī. Ani kiticyoto eesi logeri ṅolo, irawunete eesi ṅituṅa luka jokaka ka ṅakookesi, lu ekwanḡa ṅitai.”

⁴² “Etya ṅicani epote ni kusī ai, eesi ṅiparisayo? Kotere iyenete eesi nyayinakinī Nyakuju ṅinerini keṅḡ kalo bari kusī ka daani tya nabo kalo borekeya kalu dame daṅa kalu ikote talosiru, nyepilipili tya ṅidesi. Tarai ani erumwori ikimuryaki eesi nyasubea ṅituṅa lu cye ṅakiro na itemokino tya nyaminakinī Nyakuju.”

⁴³ “Etya ṅicani epote ni kusī ai, eesi ṅiparisayo! Iminasi eesi nyekibooye kalo kicoloṅo kalu ka jokaka kalo tooma nyakayi na kiryamete. Nabo iminasi eesi nyelote nigyelete ṅiboro, icamito ikimalanata ṅituṅa kaneni.”

⁴⁴ “Etya njicanj epote ni kusj ai, eesj Njiparisayo! Sibakinj eesj njalyalinj na ipudyaate njituj pa eyenete nyatemarij eya njalyalinj neni.”

⁴⁵ Abu nyepi ka *njiketatamakaj ka njitalyo tolimwokj injesj teme, “Nyeketatamanj, ani irworo iyongj logerj njolo, erai nyibwore njini njimenyj, ikimenyj iyongj isuwa danaj!” ⁴⁶ Abu Yesu tatacu teme, “Eesj *njikatwonikinokj njitalyo, Etya njicanj epote ni kusj ai! Itatamete eesj njituj kuwapa njitalyo lu kaalakaj lu etwonikinitj ikesj nyakuwapa. Nabo danaj, nyicamito eesj nyakinjarakinj ikesj ka njitotinj kalu icureta nyakuwapa njitalyo njulu!”

⁴⁷ “Etya njicanj epote ni kusj ai, kotere idukete eesj njalyalinj naka jokakaj kotere njikadwarakaj, tarai kolongj taapaakusj aarete ikesj.

⁴⁸ Idodiwunitj nayi nyibwore njini nyatemarij iikinito eesj njakiro na kolongj eticiyete taapaakusj tya luaarete njikadwarakaj ka Nyakujuj, ani ipote eesj todukwo njalyalinj kece. ⁴⁹ Kana kuro ka njuna, injesj elimunitorij Nyakujuj ka nyawosou kecej teme, ‘Ecwakini ayongj ikesj njikadwarakaj tya *njikecwaara. Aarete ikesj nyepeewae kece, kurumutj nayi njicye, kitunata.’

⁵⁰ Kalo gerj ka njolo, njakotoj ka njikadwarakaj ka daanj kalu kolongj aaryo kaajorotoj danaj, nyapei kana kisyawunetej ka nyakopo, epete na kyesj ka njituj ka njikaru kalu, kinjituni Nyakujuj eesj. ⁵¹ Nyapei ka naakotoj ka Abele tani naakotoj ka Sakariya, kalo kolongj aarakino nakidinwongj ka *nyekeno kalo kipeyoyetej ka *nyakayij ka Nyakujuj, ityeni dirij, ‘kitilimworyo eesj njakotoj ka njikadwarakaj ka njulu ka daanj.

⁵² “Etya njicanj epote ni kusj ai, eesj *njikatwonikinokj njitalyo! Kotere ilemasi eesj nyenayetej ka nyakayij kana iwaakinitae nyawosou na enete njakiro ka Nyakujuj. Tani eesj danaj njilepecekej nyelomara. Eretakinj eesj lu ecamito nyalomarj.” ⁵³ Na anyowuno Yesu ka inaa, apotuj *Njiparisayo tya *njiketatamakaj ka njitalyo kisyakisj nyakitepegej injesj nika rononj, kirikutuj injitanarete njakinjseta na kaalakaj, ⁵⁴ eperunito nyakurumonj injesj tapayikisj njadesj kuro na elimuni injesj.

Kirworj Yesu njakiro ka njikenjalakaj

(Matewo 10:26–27)

12 ¹ Logerj njolo, kisurududuunj njabuajae ka njituj etya ama, todinjakinj, kidongj ipudasi. Kisyakij nayi Yesu isurwori njikitatama kecej lu tomongj ka njaaare abonj teme, “Ayooro! Tocoyito mono eesj nyerasi ka *Njiparisayo, eminasij nyakipaapa njituj! Iticikinete njakiro itemej iyongj kode njikonj, ikwa nyibwore nyepaepae kojina. ² Toyena nyatemarij emamuj njakiro na imunwonitae napa nyetakanuunete, kode nyibwore ni idayitae ni pa nyaanyuno. ³ Kalo gerj ka njolo, njakiro ca na itukwo iyongj nakwaare, epudunete, kiirarae daanj na paranj. Njakiro ca

daani na ijaanaakiniti iyoṅo nyitooṅi ni cye nakiti kana rude ka nyakayi koni, isyarakino na taparacu ebayi, kiirasi ṅituṅa daani.”

Tokuryana Nyakuju, meere nyitooṅi

(Matewo 10:28–31)

⁴“ṅipaalatini kaṅa, warasi nyiikuryana ṅituṅa luaarete nyakwaana, ani erumwori tadawuni nabo ṅacye kuro kisubwakineta. ⁵Akalimwokini ayono eesi nyatemari ṅae itemokino ikuryanete: Tokuryana Nyakuju na icuri kitolema 'yono, ani kaku, kitocakaki na kime napa nyeduṅe cutu. Tokuryana iṅesi abon!” ⁶“Nywo nyegyeliti ka ṅikyenyi ka luuciki kalu ikote tanaaṅore? Nyibwore ni kaameani koṅina egyelere. Nyepitye daa ṅolo, emeatu Nyakuju ikesi, nyimuryakini nyipei kece daṅa cutu. ⁷Tani ṅitimī ka ṅakyesi kusi daani, eyeni Nyakuju ni emwa. Warasi nyiikuryana, itwoko eesi loowoi kanika Nyakuju nyakiloyiti tanaaṅore daani etya ne etya.”

Nyalimwori kode nyakiṅere Yesu

(Matewo 10:32–33; 12:32; 10:19–20)

⁸“Ayooro! Akalimwokini ayono eesi ṅakiro naka ityeni. Nyitooṅi ca daani ni elimwori nyanupiti keṅe kotere ayono kalo kiṅareni ṅituṅa, elimwori iṅesi daṅa *Lokoku ka Nyitooṅi Losewuna kalo kiṅareni *ṅikiyeaka ka Nyakuju. ⁹Nyitooṅi ca daani ni akaṅeri ayono kalo kiṅareni ṅituṅa, aṅeri ayono daṅa iṅesi kalo kiṅareni ṅikiyeaka ka Nyakuju.”

¹⁰“Nyitooṅi daani ni irworo ṅakiro nalosī kotere *Lokoku ka Nyitooṅi Losewuna, erimakino. Tarai nyitooṅi ca daani ni irworikini ṅakiro nalosī kotere Nyipari Lokakwanani, nyerimakino iṅesi cutu.”

¹¹“Ani kiyeaaryo iyoṅo lo kiiko kotere ayono, wara nyiyealolono nyatemari alimuni anu kotere toyiwunori. ¹²Nyapakiti ṅina, 'kilimwokini iyoṅo Nyipari Lokakwanani ṅakiro na ilimuni.”

Nyakitadapete ka nyekabaranī kalo bityaṅa

¹³Kalo tooma nyebuku ṅolo, kurworiki nyicye tooni teme, “Nyeketatamani, tolimwoki iyoṅo lokaatokana akatotyakaki ayono daṅa ṅiboro lu koloṅo 'kiisikinea isuwa apokosi.” ¹⁴Tatacaki Yesu iṅesi teme, “Lopoa! ṅae 'ketarawuni ayono nyekepidoni kode nyekatyakani kusi?”

¹⁵“Akalimwokini ayono eesi daani nyatemari tocoyito nyaniponu, kotere meere ṅiboro lu irumiti iyoṅo abonī irakarī nyitooṅi diri!”

¹⁶Tolimū Yesu ka nyakitadapete teme, “Ayayi koloṅo nyekabaranī lo etata nyamana nati ebai ama. Tokono nyamana ṅina loowoi, toleme. Talalau nyakimuju, tadawuni ni iwayea. ¹⁷Kalo tau keṅe kiṅisi teme, ‘Wo emamu ayono ni ewayea nyakimuju na daani. Ekokini ai? ¹⁸Eyalarī

ayoṅo ḡilulae lu atodukwoki ḡicye lu kapoloko.’¹⁹ Kerumwo nyakisubu ḡuna, kinyogoki nabo teme, ‘Lojoko kenye! Nywo nabo nyicye bwore icamiti iyoṅo na etyaakarḡ nyakimuju ne! Nyiikaḡ nyicye bwore. Kumuju, tamata, kumwomworo, kuwutete koḡina. Emamu nyicye bwore icamiti nabo, kotere iyakarḡ iyoṅo nyibwore daani.’²⁰ Kaneni kisurworiki Nyakuju ḡjesi teme, ‘Tc-tc-tc-tc Iyee! Kibityaḡaḡa ro! Nyataboṅo na, akayemuni ayoṅo 'yoṅo! ḡae nayi edikino ilunyi ḡiboro lu konḡ lugu daani?’”

²¹ Teme nayi Yesu niti etubi ḡakiro, “Ikokinete ḡakiro neni kotere nyitooḡi ni emwanitoriḡ nyebari keṅe iwuditiḡ koḡina. Nyitooḡi ni ikwoni neni, nyebariḡi kalo kiḡarenḡ Nyakuju.”

Nyiyeealoloṅo

(Matewo 6:25–34)

²² Kisurworiki nabo Yesu ḡikitatama keṅe teme, “Nyiyeealoloṅo kotere ḡawatḡ kusḡ, nyatemariḡ nywo imujyete, imasete, kode inapete. ²³ Etwono nyakiyara kusḡ nyakiloyitiḡ nyakimuju. Nabo etwoko ḡawatḡ kusḡ nyakiloyitiḡ ḡilewi. Nyitemokino ḡwonḡi kiyealoloṅi kotere nyibwore ni kimuja kode ni napata. ²⁴ Taanyutu mono eesiḡ ḡikenyi. Nyitaate kode nyelemiito ikwa ḡwonḡi. Nyakuju ḡjesi emeatḡ koḡina. 'Kiriciti eesiḡ Nyakuju loowoi nyakiloyitiḡ ḡikenyi. ²⁵ ḡae kani kusḡ icuri nyakiyeatakini na eraa nyeelenḡiti nyepeti daḡa na kiyara keṅe? ²⁶ Ani pa kicurete ḡakiro napei nu, nywo nayi diriḡ nyibwore iyealoloṅyoto eesiḡ? ²⁷ Kode kiyokokisi nabo ḡaturuḡ ka ḡikito kanaka ḡinyia ekoryaaka ikote neni na eturwowunoto. Nyiticiyete kode nyedonyonokinosi ḡilewi. Taniḡ nyerwositiḡ Solomone daḡa lo koloṅo etya nyebari ka nyejako ama, pa akoryaana kalona pitḡi keṅe logeriḡ ka ḡaturuḡ. Nyakuju ḡjesi inyumitiḡ ikesḡ koḡina. ²⁸ Ani ikwoni Nyakuju inyumitiḡ ḡinyia ne, lu eya na paaranḡi na, ani moyi tooke kereḡ, tobosiyeeasi, etya nayi diriḡ nyekinyupe lo ebilitḡi ḡjesi kani kusḡ ai, aa eesiḡ lu editḡi nyanupitiḡ? ²⁹ Tojyoṅoto nyakigyeno kotere nyakimujuḡ kode nyibwore ni matata. ³⁰ ḡituḡa lu pa nyenupito Nyakujuḡ, ikesḡ ekerete lo boro lu ikote ḡulu. Eyeni Nyakujuḡ nyatemariḡ itemokino eesiḡ daḡa iyakatariḡ ḡibworekeya lu ikote ḡulu. ³¹ Mono nyekiḡarenḡi, tatama ḡakiro naka Nyakujuḡ. Ani kikokisiḡ neni, 'kiinakini ḡjesi eesiḡ ḡiboro ḡulu daaniḡ lu itemokino ikiinio.”

Nyebari loka ityeni lo eyayi nakuju

(Matewo 6:19–21)

³² “Nyiiikuryana robo, ḡikanupakaḡ, kotere elakara Apokusḡ lo eyayi kidyaama, ecamitiḡ nyayinakinḡi eesiḡ nyapolou keṅe. ³³ Togyealasi ḡiboro lu irumito eesiḡ yinakisiḡ nayi ḡikulwakanotiniḡ ḡaropiyae daaniḡ. Ani erumworiḡ, todonyutuḡ ḡicocoi lu kaanikakaḡ lu pa nyecilasi

kuwaakisi nyebari kusi lo eyayi kidyaama nakuju. Nyebari ka nyajako na eyayi kidyaama, nyedawuni. Emamu nyekokolani ekokoari kode nyebosiyarete. ³⁴Eyeno daani nyatemari neni eyayi nyebari koni, eyayi nyetau koni danja neni.”

Kibooyoto isubwakina

³⁵“Kibooyoto isubwakina, idarito nakiro ca daani na epote. Tanapite niworui koni, kilokakinite nyaruba naaboro. Too nyakinwokete koni toorwana. ³⁶Tokyenya bakini nipitwo lu idarito nyekapoloni kece lo ebuniti kana kuuma. Na jiki eburnwo nyekapoloni kece enyara kalo kidwori, tomotarosi nyatipei, tanawutu inesi, tolongo lokole. ³⁷Etya diri nyalakariti ka nyekapoloni ka ngolo ai na ebonjono toryamu nipitwo kece ekyenyete idarito inesi? Ayyongo! Elacari niworui kece lu kidamedamete, kisiboyiki ikesi kisimuju. ³⁸Etya nabo diri nyalakariti ka nipitwo kalu eryamuni nyekapoloni kece ekyenyete, idarito inesi ai, tooyo keraa kidini kware abunwo kode ebayi?”

³⁹Ayooro! Toyena kona: Keraa toyeni nyelope ka nyanoko ka nakinei nyatemari wori eburnwo nyekokolani nyakipede nyanoko, keperu jiki pa kejotoori toosiki nyekokolani toreme nyanoko kece. ⁴⁰Eesi nayi danja, itemokino isubwakina kotere nyiyenete eesi nyatemari tineni ai eburnwo *Lokoku ka Nyitoni Losewuna!

Njiketicyoko lu gelagela

(Matewo 24:45–51)

⁴¹Kaneni abu Petro jiki kinjita Yesu teme, “Nyekapoloni, naje mono isurwori iyongo, isuwa abonni kode nitunga daani?” ⁴²Abu nayi Yesu tatau teme, “Ani inijiti iyongo, naje diri erai nyekerumani lo teni, towoso, lo eesikinea nyekapoloni nyawi kece kiricaki, nabo kitana nyekale kece na emaakori inesi? ⁴³Ani kebonu nyekapoloni kece, toryamu nyepiti kece iticiti nakiro daani nika jokoni, eyinakino nyayinakinete. ⁴⁴Iyeni diri, iwaakini inesi nyepiti ngolo, topoloki nyibwore kece daani. ⁴⁵Tarai ani etemari nyepiti ngolo kalo tau kece, ‘Nyebonuni nyekapoloni kana napeina’, toloma nayi nyakitadalaru njiketicyoko lu cye, luberu kalu kilyoko, tarau nyibwore kece nyekimujye ka nyemate nageye, kirakanari. ⁴⁶Ebonuni nyekapoloni kece nyakoloniti napa nyiitanitori inesi nyatemari ebonuni. Eturwawuni konjina nyeeleniti lo pa nyeyenea inesi. Inyiasuni inesi nyepiti ngolo, kikota kalopotani todocakini ka nitunga lu pa nyenupito. ⁴⁷Itunakino nyepiti loka rononi ngolo, kotere ayeni inesi nakiro na ecamiti nyekapoloni kece kitici. Tarai abu topece nyesubu lopitye ngolo. ⁴⁸Ani nipitwo lu iticiyete naka ronoko nyiyeeete, eryamunete njicani lu etemooko. Nyitoni daani ni eyinakinitae na kaalaka kode ni eyeni na kaalaka, ecamakinitae na kaalaka kani kece.

Nabo nyitoo*n*i daan*i* ni epolokini*t*i n̄iboro lu kaalaka, ijituno lu kaalaka kani ke*n*e da*n*a.”

Nyatyakatyaka

(Matewo 10:34-36)

⁴⁹“Abunit*i* aana nyakicunya*k*i*n*i nyakopo na. Itu*n*a! Keraa robo da*n*a tonoki peekona! ⁵⁰Eya n̄akiro naka potyaka*n*a ki*n*aren*i* ka*n*a, ewokiti ayon*o* nyee*g*osi loka potyoni loowoi tani erikakini n̄akiro na eya ki*n*aren*i* ka*n*a daan*i*. ⁵¹Kode itamete eesi nyatemari ayawunit*i* aana nyekisili na kop*o*! Mam*u* cutu! Erai nyatyakatyaka ayawunit*i* ayon*o*. ⁵²Nyakisyakini peekona jiki tani moyi nani, atemasi ani erai n̄itu*n*a ka nyep*e*i kal*e* n̄ikani, eremoorete n̄uuni n̄eaare. ⁵³Emini nyatyaka kidin*i* nyikoku nisapat*a* ka apa ke*n*e, kidin*i* nipese ka ityeken*e*, ka nabo kidin*i* nyaberu ka nyikoku kani sapat*a* ka ataaken*e*.”

Nyakiyene nyepitye ka n̄imacarini

(Matewo 16:2-3)

⁵⁴Ani erumwori nyakisurworo n̄ikitatama ke*n*e, kibelokini nyasepic*i* ka n̄itu*n*a na iwudakina neni teme, “Palem*u* na iyokokinoto eesi n̄idowono imokamokakinete, temasi, ‘Nyakuru na adolu,’ na ityeni diri tobeyikini jiki n̄akiro n̄una, tarata ityeni. ⁵⁵Ani nabo ekutuni nyekwaama*n*a kalo kuu temasi ibeyikinete, ‘Emwanuni nyakopo nyapaaran*i* na,’ na daa n̄una tobeyikini. ⁵⁶Nywo nayi diri nyeyece kus*i*? Iyene*t*e eesi nyakisyeme nyepitye lo ikwoni nyakopo kode n̄adisong, tobeyikini jiki. Ani ikwoni ai, nyisyemeo eesi nyepitye ka n̄irwa kalu-a?”

Nyiitutoryana

(Matewo 5:25-26)

⁵⁷“Nywo nyibwore pa epakunere eesi n̄akiro na iyookino kotere eesi? ⁵⁸Ani 'kirikwori iyon*o* nyekemican*i* kon*i* lo kiiko, torumwosi n̄akiro kus*i* erina nyedolo lo kiiko ne eyayi nyekatubwoni nyepido. Ani pa kurumwosi eesi n̄akiro kus*i* kalo roto, keaayi iyon*o* nyitoo*n*i n̄ini tani ne eyayi nyekatuboni. 'Kikobakino nayi iyon*o* loka enani lo 'kicakakini iyon*o* kayi na enete. ⁵⁹Akalimwokini ayon*o* iyon*o* n̄akiro naka ityeni, nyikilakakino iyon*o* tani irikakini n̄irwa lu itemokino etacere nyamica n̄ina. Ikote nayi eesi da*n*a kanika Nyakuju neni, itemokino isilite eron*o* nyakikilete ke*n*e nyebunwo.”

Nyaasikini n̄asaceta

13 ¹Nyepitye n̄olo, potu n̄icye tu*n*a kisisyakisi Yesu n̄akiro ka n̄igalilayea kalu aari Pilato. Amurwoote seke ikesi kalo *kayi ka Nyakuju kalo Yerusalem*e*. Taara nayi Pilato n̄itu*n*a n̄ulu, todocakini

nyaakoto kece kanaka njibarene kalu amurwootori ikesi. ² Kijita Yesu njituna njulu teme, “Inijito eesi nyatemari erai Njigalilayea njulu njikasecaka loowoi nyakiloyiti Njigalilayea lu cye kotere kani atoketa ikesi logeri njolo-a? ³ Akalimwokini ayonjo eesi nyatemari, nyikote njakiro njuna neni! Eesi danja ani pa kibeloto njitai kusi, toosikisi njaseceta kusi, imunyarosi. ⁴ Kinijosi nabo njituna lu tomono ka njikani-kauni lu erityakini nyakayi nati kooyani* ka ama kalo Siloami, itamete eesi bee arai ikesi njikasecaka loowoi nyakiloyiti njituna lu alomito Yerusaleme daani-a? ⁵ Nyikote neni! Eesi danja, ani pa kibeloto njitai kusi, toosikisi njaseceta, imunyarosi!

Nyakitadapete ka nyekitoe

⁶ Kaneni kitatama Yesu njituna ka nyakitadapete kana teme, “Etakiniti kolonjo nyicye tooni nyemanga mana keje. Topolou nyekitoe, ani enaji njirwa lu palemu ekonuumioto njimanjgae, toloti nyitooi njini lokitoe njolo ecamiti nyedyo manja. Toripi nyeaanyuna nyepi danja. ⁷ Tolimwoki nyitooi lo isitici njesi nyamana keje teme, ‘Ayeakasi njikaru njuni pe abuneene jiki, acamiti nyedyo manja kalo kitoe kalo, tarai njabuneto kanga daani nyeryamuna ayonjo nyemanga nyepi danja. Toyepa! Nywo nyibwore ereboritori njalupu ka nyamana daani pasi kojina?’ ⁸ Tatakaki nyeketicyon keje njesi teme, ‘Nyekaploni, toosiki nyekaru lo aboni. Ekurukurwoori ayonjo nyakeju keje, ewaaki njasike. ⁹ Ani keraa nyekaru lo moyi, emamu njacye, nyeyeparyo. Tarai ani pa keraa, toyeparae nayi.’”

Kitojoko Yesu nyaberu nyapaarani naka njikani-kaare

¹⁰ Nyacye koloniti, nyapaarani naka njikani-kaare, kitatama Yesu njituna kalo kayi kana kiryamiryamete. ¹¹ Ayayi nyaberu neni na itonwaliti nyibwore, kelema njikaru njitomonjo ka njikani-kauni. Nyaberu na, akuditi nyibwore nyeguru pa icuri nyakuwo, kireeke, erugumu kojina. ¹² Ani iyokokini Yesu njesi, tonyarau teme, “Nyaberu na, kilacakini iyonjo kalo cani koni.” ¹³ Kuwaaki nabo njikani keje kaku keje. Napeina tojokere, towo kireeke. Na ajokearori njesi, abu kidonjo imayimayi Nyakuju.

¹⁴ Tarai tonjo nyekapolokinoni nyakayi njina, kotere kani etojokea Yesu nyaberu nyapaarani njina. Tolimu nayi teme, “Eya njirwa njikani-kapei lu itemokino iticiyere. Eesi lu ideakasi, itemokino ipote kitojoki kalo rwa ka njulu, meere nyapaarani na!” ¹⁵ Kikilaki Nyekaploni Yesu njesi teme, “Njikesulaka! Nyisilanakinete eesi njibarene kusi nyapaarani na ikwoni nagea pena kitamata kode kitadaka-a? ¹⁶ Ani kiticiyete diri eesi kojina, ani na tatayiti ka Abraamo na, na etepeniyea *Siitani eeniti njikaru lu tomonjo ka njikani-kauni lugu daani, nyitojokyo-a?”

¹⁷ Ani elimuni njesi njakiro njuna, toyinaki njituna lu amoyito njesi daani, kitimi. Tarai njituna lu cye daani alakara kotere njakiro naka twonoko na asubi Yesu daani.

Nywo ikwaana ka Nyapolou ka Nyakuju

(Matewo 13:31–33; Marko 4:30–32)

¹⁸ Kinjita Yesu teme, “Ikwaana pe Nyapolou ka Nyakuju ka nywo? Nywo diri nyibwore itemokino esikwaanea Nyakiroyiti ka Nyakuju na enupeta njituna? ¹⁹ Esikwaani ka nyetitata ka nyetiri lo dooci lo edupakini nyitoni lore keje, topolou tarau nyekitoe loti kapoloni, potu njikyenyi dana todukwo yakayisi kece na teni keje neni daani.”

²⁰ Kinjiti naka naare teme, “Nywo pe nabo diri esikwaanea Nyapolou ka Nyakuju? ²¹ Esikwaani ka njisipi lu igurworea nyaberu yakirya na kaalaka na murana. Njisipi njulu na iwaakinere na kirya na kaalaka, ekeyikini neni daani, tokoko.”

Nyekidwori lo kaadjanani

(Matewo 7:13–14; 21–23)

²² Kaneni torubwaki Yesu itatami kana ryene ka daani tya neera daani lu etoriti inesi kalo roto keje eteni Yerusaleme. ²³ Abu nyicye tooni kinjita inesi teme, “Nyekapoloni, erai njituna njikudyo aboni eyiwuno-a?” Tatacaki Yesu njituna daani teme, ²⁴ “Edidini nyekidwori lo elomarere nakuju. Kiricakisi diri naate ita tolomasi, kedidini dana, kotere ikatakinete njituna lu kaalaka nyalomari, tarai ipiyori. ²⁵ Kenyou nyelope ka nyekale togolo nyekidwori keje, inedarosi eesi ipitasi kalo kapatani inyarasi ibaasi, ‘Nyekapoloni, tajararae isuwa.’ Kinyiakakini inesi eesi teme, ‘Nyakayeni ayongo eesi! Njikaai eesi?’ ²⁶ Ilimunete nayi eesi temasi, ‘Kimuji kologo isuwa ka 'yongo, atamaate kaapei. Itatami kologo iyongo kana pakini ka neera kosi.’ ²⁷ Tarai 'kilimwokini nabo inesi eesi teme, ‘Nyakayeni ayongo eesi kode ni iponitotori! Kiyotosi kani kana, kapesi ama njikasecaka!’”

²⁸ “Erawuni nyibwore nyakugworo ka nyakigyeno meere dana, na iyokokinoto eesi Abraamo, ka Isako, ka Yakobo, tya njikadwaraka daani eya Na polou ka Nyakuju. Kigoloryo nayi eesi kalopotani kicyeno njakyesi kusi. ²⁹ Edolunete njibukui kalo waatini ka daani: Kalo kide, kalo to, kalo kopu, tya kalo kuku, potu nakiboyisyo kece kalo kimwomworo ka Nyapolou ka Nyakuju. ³⁰ Toyena nabo kona: Njituna lu pe ejamuwaritae kane, ikesi moyi ikewuno kitopolowunoe ka ama kana kuku. Ani lu tokona emayo kane, ejamuwaryo ikesi ka ama kana kuku.”

Igyeno Yesu kotere Yerusaleme

(Matewo 23:37–39)

³¹ Ani wadyo kona, apotu *Njiparisayo njicye tolimwokisi Yesu temasi, “Tonyou kane, kape waacye, kotere ecamiti nyerwositi Erode nyakeara iyongo.” ³² Tatacaki Yesu ikesi teme, “Kapesi tolimwokisi nyediiti

ηolo nyatemari arubakini ayonjo epinyi ηikerepe tya nyakitojoko ηituηa nyapaarani naka moyi, ani enaηi naka ηauni, arumwori ayonjo ηakaa kuro daani. ³³ Logeri daa ηolo, itemokino alosi ayonjo neni daani. Kitamunito nayi nyatemari emamu nyekadwarani lo etwanenakini kalopotani ka Yerusalem!”

³⁴ “Ayooro Yerusalem! Irai iyonjo nyaryeηe na earanakino ηikadwaraka ka *ηikecwaara ka Nyakuju. ηirwa daani, ekemuyiti ayonjo nyakuudakini ηide koni waapei logeri lo iwudanakinea nyakokoro ηide keηe natorobu, tarapa ka ηakaabenuku. Tarai ipotu eesi tonjero nyacamuni ηakiro ηuna. ³⁵ Kiyokosi co! Yerusalem ηini, aasiki Nyakuju erai nyawuηworoto koηina. Ayyonjo! Nyikiyokokinete nabo eesi ayonjo cutu, tani nyapaarani na ilimuneto temasi, ‘Erereηe lo icwawuniti Nyekapoloni Nyakuju.’”ⁱ

Kitojoko Yesu nyitooni nyapaarani naka ηakani-kaare

14 ¹ Nyapaarani naka ηakani-kaare, mini Yesu kimuju kalo kole ka Nyeparisayiti kalo epolokiniti lu cye. Ebiyearitae iηesi loowoi. ² Ayayi nyecye kilye kiηareni keηe lo abutwo ηakejeneηe ka ηakani. ³ Kiηita nayi iηesi *ηiηiparisayo ka *ηikatwonikinoko ka ηitalyo teme, “Italewo itojokyo ηituηa nyapaarani naka ηakani-kaare kode mamu?” ⁴ Tarai kililiηa ikesi ceke, tadawuni nyitooni etacakini Yesu nyakiroyiti nyapei daηa. Tatapa nayi iηesi nyitooni ηini kitojoko, kitoloto.

⁵ Ani eyeakari nyitooni ηini, kiηita nabo ikesi teme, “Ani ayakari nyipei kusi lokookeηe kode nyemonjo keηe lo acakakina kare nyapaarani naka ηakani-kaare, nyemini kubwatu-a?” ⁶ Kililiηa nabo, nyetacuna nyapei kiroyiti daηa.

Kitatama Yesu ηakiro ka nyapatanu

⁷ Yesu ηolo, na agiparea ηituηa eseete ηakiboyisyo ka ηikanaka kalo teama kalo imujere tolimu nyakitadapete nagea teme, ⁸ “Ani 'kinyarawuni iyonjo nyitooni na kuuma keηe, wara nyiseaa nyakiboyisi naka ηapolosyo, kotere nyacye pakā enyarawunitae nyekani nyecye lo epoloto nyakiloyiti iyonjo. ⁹ Ani kikoki neni, na edoluno nyitooni ηini, ebuni lo 'kinyarawuniti eesi daani teme, ‘Toosikinea nyitooni eni nyakiboyisi ηina.’ Inyowuni nayi iyonjo ikitimiti daηa, kiboyikini nika siloni kaku ηituηa daani. ¹⁰ Tarai itemokino na 'kinyarawunere iyonjo iboyikini kaku, kotere ani na eburnwo lo 'kinyarawuniti eesi 'kilimwokini iyonjo teme, ‘Apaē, kukutu naalo kiboyikini ni kajokonē ne.’ Kaneni kikewuno iyonjo kalo kiηareni ηipeyoko daani. ¹¹ Toyena kona, nyitooni daani ni ecobiri, ni itopolowuniti nyakwaana keηe, eyeawuni ηileeci na

ⁱ13:35 Eyayi nika ηiyewosyo 118:26.

kwaana keṅe. Nyitooṅi ni epatana ni pa nyecobiri, ikewuno nyitooṅi ḡini, kitopolowunoe.”¹² Kaku, tolimwoki Yesu Nyeparisayiti lo epeyowuniti ḡesi teme, “Ani kipo iyoṅo nyakimuju, tonyarau ḡituṅa kimuja, nyiinyarau ḡipaalatini, kode ḡikaitotoi ka ḡiyene, kode ḡikidunyete koni luka baraka aboni. Ani kikoki iyoṅo neni, etacete, 'kitonyarawutu iyoṅo daṅa lo kolea kece, kumuja.”¹³ Tarai itemokino iyoṅo nabo ipeyowuni ḡikulwakanotini, ḡikaṅwalaka, tya ḡimudukwanotini.¹⁴ Ani ikokini iyoṅo neni, 'kigasyo iyoṅo. Tani pa ketaca ḡituṅa lu ikote ḡulu, nyikitonyarawutu iyoṅo daṅa lo kolea kece, ikisumuja; 'kitaci iyoṅo Nyakuju nyapaarani naka *nyesale na moyi iteyarunea ḡikanupaka.”

Nyekumwomwoṅ loka poloni

(Matewo 22:1–10)

¹⁵ Ani iirari nyipei ka ḡituṅa kalu epupete ḡakiro na erwoṅo Yesu tolimu teme, “Ereṅeṅe nyitooṅi ni moyi imuji nyakimuju naka nyekumwomwoṅo kalo esubwakino kana Polou ka Nyakuju.”¹⁶ Kikobaki nabo Yesu nyitooṅi ḡini teme, “Ayayi koloṅo nyicye tooni ni asubwakini nyakimuju na kaalanḡi loowoi, tonyarau nayi ḡipeyoko keṅe potu.¹⁷ Ani kerumwoṅi nyibwore daani, abu kiewaa ḡiketicyoko keṅe, pena tonyarawutu ḡituṅa lu koloṅo seke epeyowunitoe temasi, ‘Potu akono nyibwore daani.’¹⁸ Apotu ḡituṅa ḡulu kikujukujosi nyepotu. Teme lo kalo kinareni, ‘Ariṅa seke ayono agyeluni nyamana, itemokino ayono amini ataanyu. Toosikinae, nyabuni ayono.’¹⁹ Tolimu nabo nyecye teme, ‘Ariṅa tokona ayono agyeluni ḡimonoṅi ḡitomono lu ketaka. Alosi pe nyakitaanyikini kesubete ceni nyetici. Toosikinae, nyabuni ayono.’²⁰ Tolimu loka ḡauni teme, ‘Ariṅa beene ayono ewumari. Nyabuni ayono kotere ḡakiro ḡuna.’²¹ Toboṅu nayi nyitooṅi ḡini toretoki nyekapoloni keṅe ḡakiro nu daani. Toṅo nyelope ka nyekale, kotere ḡakiro ḡuna, kipinyaki ḡiketicyoko keṅe daani teme, ‘Kapesi lorukudei ka ḡirotini ka nyaryeṅe. Yeawutu ḡikulwakanotini, ḡikaṅwalaka, ḡimudukanotini, tya ḡikecodoko.’²² Kaku toboṅu nyeketicyoni teme, ‘Nyekapoloni, 'kisubwaki isuwa ḡakiro na ikilimwokini iyoṅo isuwa daani. Tarai eriṅa nyakayi elolomo.’²³ Tolimwoki nabo nyekapoloni nyeketicyoni ḡolo teme, ‘Kape na kopo nitineni daani, kibitana ḡirotini, kitiṅau ḡituṅa potu tani ilelebuni nyakayi kaṅa.’²⁴ Akalimwokini ayono eesi nyatemari, emamu nyipei kalo tooma lu epeyowunitoe iiri nyakimuju kaṅa.’ Ikote ḡituṅa lu kaalaka neni. Imuyito ikesi nyebune lokimwomwoṅo ka Nyakuju, tarai eputo ikesi kana kece, nyebeyito nyaponere.”

Egogonjo nyakuwapa Yesu

(Matewo 10:37–38)

²⁵ Alalaka n̄ituna lu ewapito Yesu loowoi. Abu in̄esi toobonjo, tolimwoki ikesi teme, ²⁶ “Ani ecamiti nyitooi nyakuwapakini njakiro kana, itemokino in̄esi akatominaki ayonjo nyakiloyiti nyegeri lo eminari in̄esi apakenje ka ityekenje, nyaberu kenje ka njide kenje, tya nakaatekenje kata lokaatekenje, nabo toluju nyakwaana kenje kotere ayonjo. Nyitooi ni pa nyikokini neni, nyicuri tarau nyekewapani kana loka ityeni.

²⁷ Nabo nyitooi daani ni pa nyedani njicani, ekewapu ayonjo, nyerawuni nyekitatama kana. ²⁸ Etetemoosi ceni kona: Ani kecamiti nyipei kusi nyakuduku nyakayi naka poloni, nyicuri in̄esi nyakiboyikini kopu kitetemoono njiboro daani lu ecamitae, todukere nyakayi, nyatemari etya naropiyae ecamitae, togyelunere ikesi daani ai-a? ²⁹ Ani kisyaki in̄esi nyakuduku kopu nyakayi eronjo nyisunyuna njiboro lu dukete daani, nyebutari cutu. Nyitooi daani ni iyokokini nyakayi njina, ekyeni, kimenyi ³⁰ teme, ‘Kiyokokisi mono eesi! Esyakini nyitooi eni nyakuduku nyakayi, toosiki kaneni, kipiyo nyabutari.’ ³¹ Kode etetemoosi nabo kona:

Ani ketamu nyerwositi nyecye nyelote nyakitiji nyerwositi lo cye, nyicuri in̄esi nyakiboyikini kopu mono kiteme nyagogonju ka njikajyoko kenje kalu erai nabanjae natomonu kicurete nyakitiji luka lo cye lu erai nabanjae natomoni-are-a? ³² Ani pa kicuri in̄esi, icwaari n̄ituna kisiryamaasi nolo eriña elona teme, ‘Acamiti aana nyekisili, nywo kona icamiti iyonjo kisilere?’ ³³ Ikote robo daani neni. Nipa nyeniri nyibwore ca daani ni eyakari kotere ayonjo, nyicuri tarau nyekitatama kana.”

Erai nyabalaniti nyabalaniti kani ebabarea

(Matewo 5:13; Marko 9:50)

³⁴ “Iyete eesi nyatemari, ejoko nyabalaniti, tarai ani kepenere nyabalaniti, toolimere ceke, ikokino itojokeaaryo tababarere nabo ai? ³⁵ Nyejokere nabo cutu! Kiwaakini na lupu dana, namuku ca na noroko! Kiteme bee ewaakini nasike dana kotere tojokuneta nalupu, erawuni nyibwore nyanedari nyakwaana pasi. Erai nyacakara jiki! Nyitooi ni eya naki na kiirarete, kiira.”

^{14:27} Kode: “Nabo nyitooi daani ni pa nyerwoni nyepiri kenje, ekewapu ayonjo, nyerawuni nyekitatama kana.”

Nyakitadapete ka nyakine kanaka wolyoni

(Matewo 18:12–14)

15¹ Nyepitye ɲolo, kuudunosi ɲikewudaka nyemocoro tya ɲitɲa lu ejamuwaritae daani nyakipupu ɲakiro ka Yesu. ² Aya nabo neni *ɲiparisayo tya *ɲiketatamaka ka ɲitalyo. Apotu toswo masi aboni ebasi, “Ilomuuni nyitooɲi eni ɲitɲa lu ɲooi koɲina, kimuja ka ɲesi.”

³ Kaneni tolimwoki Yesu ikesi nyakitadapete nagea teme, ⁴ “Ani pe keyakari nyepi kusi ɲakinei ɲatomoni-tomono, ani erumwori towoli nyapei kalo kidiɲi kece. Nyicuri mini tasaka naka wolyoni, toosiki naperya kalo kitela kaneni tani eaanyuni-a? ⁵ Na aanyunea ɲesi nyibaraata ɲini, elakari, torwanaki losegete kece, ⁶ tadaku lokole. Icuri tonyarau ɲipaalatini tya ɲikidunyetɛ kece teme, ‘Too atalakarosi kaapei kotere aanyu ayono nyibaraata kana ni wooni awoliti.’ ⁷ Ikwoni ka nakuju daɲa neni. Na ecamunea nyitooɲi ɲakiro ka Nyakuju, toki ɲaseceta kece, emini nyalakariti nati kapoloni loowoi nakuju, kotere nyitooɲi nipei ɲini, nyakiloyiti ɲitɲa lu tomoni-koonwono ka ɲikani-koonwono lu ebasi kijoko ikesi, emamu nyibwore ekiyeta ɲaseceta kece.”

Nyakitadapete ka nyemadale kalo eakara

⁸ “Etetemoosi ceni nabo konagea: Ayakari nyaberu nyacye ɲimadalea ɲitomono luka nyamiili, ani kaneni, tocakari nyepi. Nyaberu ɲina, inokokini nyakinwokete, kuwara. ⁹ Ani nayi na eryamunea ɲesi nyemadale ɲolo, icuri tonyarau ɲapaalono kece tya ɲake kudunyetɛ teme, ‘Talakarosi ka ayono kaapei, kotere aryamu ayono nyemadale kana lo beene acakara.’ ¹⁰ Ikwoni kana kuu daɲa neni. Na ecamunea nyitooɲi ɲakiro ka Nyakuju, toki ɲaseceta kece, emini nyalakariti nati kapoloni loowoi nakuju nika *ɲikiyeaka ka Nyakuju kotere nyitooɲi ɲini.”

Nyikoku ni acakara

¹¹ Nabo abu Yesu tolimu teme, “Ayayi kolono nyecye kasukwowutu awuriti ɲide ɲeaare. ¹² Abu lo dooci tolimwoki apakenɛ teme, ‘Apa, kalo tooma ɲiboro lu moyi kilunyi isuwa na itwane aiyono, totyakakinae ayono lu erai ɲikana.’ Kaneni abu apakenɛ ityeni totyakaki ɲesi nyibwore kece daani.”

¹³ “Kelunyarɛ ɲirwa ɲikudo kona, toconaki nyedyaa ɲolo ɲiboro lu ayinakini apakenɛ ɲesi daani toloto na kopu nyacye nakalo nani. Ani enaɲi inaa, tobolyari ɲibarene ka ɲiboro kece daani ka nyekibooye kaloka siloni. ¹⁴ Ani emunyarɛ nyibwore kece daani logeri ɲolo, bu nyeroni na kopu ɲina loka rononi loowoi. Abu nyakoro todolo ɲesi nika rononi. ¹⁵ Kaneni, tonyou mini loka barani nyecye loka nyakopo ka ɲina esaki

nyeticī. Abu nyitooñi ñini tocamu ityeni yinaki ñesi nyeticī loka siloni koñina, lo itanere ñiputiro.

¹⁶ Nyeticī lo amamu nyakimuju eyinanakino ñesi tonyama. Na edakatarī ñiputiro ñapocece, kumuu ñesi daña nyadaka ñapocece ñuna kigeañea nyetau. Emamu nyitooñi ñini abu yinaki nyakimuju editi daña.

¹⁷ Ani ebela nyakowu keñe kona, abu kiitono tatama daani teme, ‘Ñeaa pe ñiketicyoko luka apakaña? Imujyete, kumwoko tokija nyakimuju, tarai ayonñ lo kane akariyo nyakoro!’ ¹⁸ Anyowuni ayonñ atoboño nika apakaña. Ani anañi ayonñ ni keñe, alimwokini ayonñ ñesi ateme, apa, aseciti ayonñ kalo kiñarenī Nyakuju tya iyonñ! ¹⁹ Abala ca totiñae ka nyicye ñwoko daña, kode ikwa ñiketicyoko koni kotere nyitemokino ayonñ ebeei lokookoni.’ ²⁰ Kaneni tonyou nayi totene na kopō kece nika apakeñe.”

“Ani eriña elona, abu apakeñe kipoo ñesi ebuniti kanika lonani, kisyeni. Tonyou jiki, kisiryamiyea lokookeñe, torwakini, tonuwaki. ²¹ Tolimu nyedyaa ñolo teme, ‘Apa, aseciti ayonñ kalo kiñarenī Nyakuju tya iyonñ! Abala ca totiñae ka nyicye ñwoko daña, kotere nyitemokino nabo ayonñ ebeei lokookoni.’ ²² Abu apakeñe nyemiciki ñuna, tonyarau ñiketicyoko keñe teme, ‘Napeina! Yeawutu nyeworu loka pipilani loowoi kitanapa. Nabo yeawutu nyekaboobaata, kuwakisi lokimoyini keñe. Kitanapa ñamuku daña. ²³ Taramutu nyemonñ loka tumani, atonyama, ewaakisi nyalakariti. ²⁴ Kotere atwaniti wooni lokookaña, tarai nyelo tokona ayaru. Acakara wooni, tarai atakanuu. Apotu jiki ñituña kisyakisi nyakimwomworo.’”

²⁵ “Nyegeri ñolo, ayayi lokookeñe loka poloni mana. Ani ebuni eriña nyelomara lore, kiira ñituña eyewosi, kikoroote. ²⁶ Tonyarau nyepi ka ñiketicyoko, kiñita teme, ‘Nywo nyibwore niti eni?’ ²⁷ Tatacu ñolo teme, ‘Aboñu lokaatokoni. Abu nayi apokonī taara nyemonñ loka tumani kotere kani aboñunwo ñesi koñina ejoko emamu ñacye.’”

²⁸ “Abu ñolo kirakari, tolili loowoi, topetoki nyalomari lokole. Topudu nayi apakeñe kiña, kilala ñesi ebala, ‘Tolomu lokole.’ ²⁹ Tarai abu kikobaki apakeñe teme, ‘Kiyokokinoe mono iyonñ ayonñ apa! Ñikaru lugu daani, etici ayonñ ikwa nyepiti koni. Nati ñina daani, nyepucwokina ayonñ iyonñ, atonere ñakiro koni. Logeri daa ñolo, nyeyina iyonñ ayonñ na eraa nyikale mono daña, atomora ka ñikaa keasa. ³⁰ Tarai ani eboñuni lokookoni lo wooni amunyari ñibareñe ka ñiboro daani kotere ñakejena, ibu iyonñ taaraki nyemonñ loka tumani!’”

³¹ “Abu apakeñe teme, ‘Lokoku, kirukiti iñwoni ñirwa daani. Nabo ñibareñe ka ñiboro daani lu atinīti ayonñ erai ñikonī. ³² Itemokino iñwoni kilakara, emwomworo kotere ekwoni koloñ lokaatokoni lo nyitooñi ni abu totwana, toyaru. Acakara wooni, nayi nyelo tokona atakanuu.’”

Nyakitadapete ka nyeketicyonī kaloka ratanī

16¹ Nyacye kolonjiti, tolimwoki Yesu njikitatama keŋe nyakitadapete na teme: “Ayayi kolongo nyecye kabaranī. Tolemu nyipei tooni, topoloki njikeyokoko ka njiboro keŋe daani. Todolu nyeemutu nika nyekabaranī ka njolo bee ebolyari nyitooŋi njini njiboro keŋe. ² Tonyarau naye nyeketicyonī njolo, kiŋita teme, ‘Nywo mono njakiro na apupi ayongo bee itici iyongo nu? Acamiti ayongo iyongo kimaru njiboro daani logeri lo ikwoni nyetici koni. Nyirongo iyongo nabo irawuni nyeketicyonī kaŋa.’ ³ Abu nyitooŋi njini teeka kiŋisi teme, ‘Ekokini ayongo peekona ai? Nyekapoloni kaŋa, abili jiki nyakikwatari ayongo kalo tici. Nabo alilimi ayongo nyecuri eta daŋa, eketimitye nyakijoro kalo rotini, eliparani nyakimuju. ⁴ Ayeni njakiro na eticikini kotere ani kekotari kalo tici daŋa, kejiyawunete ayongo njituna nika jokoni kalo kolea kece.’ ⁵ Kaneni, abu tonyarawuunu njituna daani lu etiŋito njamicae ka nyekapoloni keŋe ka njapepei. Kiŋita lo kalo kiŋarenī teme, ‘Etya nyibwore ka nyekapoloni kaŋa inyamiti iyongo ai?’ ⁶ Abu tolimu teme, ‘Nyakimyetē na kaalani loowoi na ilelebuni njitwoli luka poloko lu eraa njitomonī-tomono.’ Tolimwoki njolo teme, ‘Kiboyikini kopō, totubu kalo kidiŋi, iteme, njitwoli njitomonī-kanī abonī inyamiti.’ ⁷ Kiŋita nabo loka njaaare teme, ‘Ani iyongo inyamiti lu etya ai?’ Tolimwoki njolo teme, ‘Erai njicwooi ka njuumwa luka poloko njamiyae njooŋwono.’ Tolimwoki nabo njolo teme, ‘Kiboyikini kopō, kiloco, iteme erai njicwooi ka njuumwa njamiyae njawuni inyamiti.’ Kitici naye njakiro napei njuna lo keticyoko lu cye daani. ⁸ Todolo njakiro njuna loka poloni keŋe. Abu naye nyekapoloni ka nyeketicyonī ka njolo tomina nyepitye lo eticikino njakiro naka nyerasi ka nyawosou kana ikwoni njina. Ityeni njituna ka nyakopo kana, eyakatarī nyawosou na iticiyeto njakiro naka nyamodanutu. Tarai eesi njituna luka Nyakuju, lu iyakasi na kica itemokino totiŋa nyebari ka nyajako kusī ka nyeroŋo kalo italakari Nyakuju. ⁹ Ayooro! Abala ayongo eesi, nyikilimwori eesi nyakooki. Kipotonosi njiboro kusī kotere kirumuneta njipaalong, nabo kiŋarakineta lu cye. Nyegeri njolo, na moyi edawunori nyibwore njini daani, ‘kipeywuno eesi daŋa lo kolea lu esubwakinitae kotere eesi, kibooyoto njikaru ka njikaru.’”

¹⁰ “Nyitooŋi ni eyenikinitae nyatemari iricana, too 'yongo kediti nyibwore daŋa, icuryo yinakinae nyibwore ni kaalani, kotere iricakini. Tarai nyitooŋi ni ebolyari nyibwore ni dooci, emamu nyitooŋi eyinakini nyibwore ni kaalani, totiŋi. ¹¹ Ani pa kiricana iyongo nyebari loka nyakopo ka na, njae naye ikijokokini iyongo nyebari loka ityeni lo kalo kidyaama? ¹² Ani ibolyari iyongo nyebari ka nyitooŋi ka ni cye, ibaa iyongo 'kiteryamuni diri Nyakuju iyongo lo koni-a?’”

¹³“Emamu nyitoooni ebeyikini nyarawuni nyepiti ka njikapoloko ka njeaare, itiriyanti. Eminakini inesi nyepi, tonere lo cye. Kode icuri nabo nyakigyenokini nyepi, topeciya lo cye. Ka nuna, nyicuri nayi iyonjo nyakuwapa nyebari kode nyajako koni tya Nyakuju, kuroto daani.”

Njakiro njacye na erworo Yesu

(Matewo 11:12–13; 5:31–32; Marko 10:11–12)

¹⁴ Apotu *Njiparisayo lu eyirarete njakiro nuna kimenya Yesu kotere erai ikesi njituna lu eminato njibarene ka njaropiyae kece loowoi. ¹⁵ Tatacaki nayi Yesu ikesi teme, “Ituruunito diri eesi njawatę kusi kalo kinjareni njituna ibasi bee kijoko, tarai eyeni Nyakuju njakiro na eya lo tai kusi daani. Nyibwore ni ituruunito njituna, ekoroco kalo kinjareni Nyakuju.”

¹⁶ “Kolonjo eriņa Yoaana nyebunwo, 'kitatamyoo wooni eesi kuwapa njitalyo ka Nyakuju ka njakitatameta ka njikadwaraka. Tarai peekona itatamyoo Nyeemutu Lokojononi loka Nyapolou ka Nyakuju nyagogoņu. Tarai eponito njituna luka ryenyiaanaka, itijiyete Nyakuju kalu keņe.

¹⁷ Meere nayi nyibwore nini nyatemari acakari nyetalę, Nyakuju ka nyakopo, icuryo kitoņopearae. Tarai nyetalę ka Nyakuju, too 'yonjo pa kebeyitae kwaai daņa, etwono, nyinjinyaryo cutu.”

¹⁸ “Ikwoni nayi neni nyetalę lo ebala, ‘Nyitoooni daani ni elaki nyaberu keņe, ani erumwori kuuma nabo njacye, alomo. Nyitoooni nabo ni iwumari nyaberu na alaki lo kilye keņe, alomo.”

Nyekabaranj ka Lasaro

¹⁹ “Ayayi kolonjo nyecye kabaranj lo anapiti njiworui luka twonoko. Amame nyibwore ecana, asojuniti nyakimuju, isuruja koņina. ²⁰ Ayayi nabo nyicye tooni anyaritae Lasaro. Aperiititi kalo kidwori ka nyekabaranj, erai nyekajoronj kaneni. Arapuwarito njajyemei nyakwaanę keņe neni daani. ²¹ Emuyititi inesi nyakinyamaņ janyule na ecakuunwosi kalo pemu kalo imujiitori nyekabaranj nolo. Aponeeneete njjokwo daņa nyakime njajyemei keņe. ²² Kaneni, abu Lasaro totwana, tadakasi *njikiyeaka ka Nyakuju inesi nakuju neni ayayi Abraamo. Totwana nabo nyekabaranj nolo daņa, tonukwae. ²³ Na ayakori nyekabaranj nolo na kime, abu kiryoo kidyaama, kipoo Lasaro kanika lonani, ibooyete ka Abraamo ka nyalakariti emamu naka ronoko. ²⁴ Tonyarai jiki teme, ‘Apa Abraamo, kisye ni karamaaca, kicwaki Lasaro, kulumwoki nyekimoyini keņe na kipi, bu todwomaki nanajepę kaņa kotere ekewanawanęaaye ayonjo nyakime na loowoi.’ ²⁵ Tatacaki Abraamo inesi teme, ‘Lokoku, kitamu nyatemari kolonjo iriņa iyonjo iyari, iyayi kopoo ama, iyakari iyonjo nyibwore daani ni icamiti. Lasaro kolonjo nabo daņa, arekina inesi naka ronoko abonj. Ani boca peekona, esiyenuni inesi, alemari njicani njulu daani. Iyonjo daņa, iryamuniti njicani koni. ²⁶ Nabo, keraa tocamityetei

isuwa poni kitoyiwuni iyoṅo, pa kicurari kotere eyayi nyamayire kidini yokō. Emamu nyitooṅi ekwarari kane buno ni koni kode ka inaa bu ni kosi.”²⁷ “Tatacaki nabo nyitooṅi ḡini Abraamo teme, ‘Ee! Eyira! Ekelipiti nayi iyoṅo, apa, kicwaa Lasaro lore ka apakanḡa.’²⁸ Eya talo kaatokanḡa ḡikani inaa. Too Lasaro kibiyaki ikesi ḡakiro daani nyepotu nika ḡicani ne, tanaḡarori ayoṅo aboni.’²⁹ Tatacaki Abraamo iḡesi teme, ‘Eyakatarḡi talo kaatokoni ḡakiro ka Nyakuju na koloṅo egiryete Mose tya ḡikadwaraka lu cye daani. Icuryete ikesi nyakimara *ḡagiranḡa ḡuna. Ani keraa ḡikanupaka, tonupa! Na kowu kece!’³⁰ Kukobaki nabo nika Abraamo teme, ‘Mamu ro apa! Ani diri keminḡi nyitooṅi ni eyarunitḡi kana twanare, kibiyaki ikesi ḡakiro nu, enupete, kiloco ḡitai, tokiwa ḡaseceta kece.’³¹ Kitepegaki Abraamo iḡesi teme, ‘Ani pa kiirasi ḡakiro na koloṅo egiryete Mose tya ḡikadwaraka, nyicurete nyakinupu naka nyitooṅi kani eyarunitḡi kana kitu daḡa.’”

Kitatama Yesu ḡakiro ka nyarimakinḡi ḡaseceta

(Matewo 18:6-7; 21-22; Marko 9:42)

17¹ Nyacye paarani, kitatama Yesu ḡikitatama keḡe teme, “Toyena nyatemari elalaka ḡirotini lu iniḡere ḡitunḡa toseceta. Iniḡyo nyitooṅi daani. Tarai etya ḡicani epote ni tooni ni itorunito ḡiniḡi ḡulu ai!² Itemokino nyitooṅi ni ikwoni ḡini eenikino nyamoru nakiryese lomosirini, tocakakinae na name, kilikwosi ḡakipi, kotere nyeesikini iḡesi kiritaayea lu ariḡa anupete,^k toseca.³ Warasi nyerau nyipei kusi iḡesi itorunito ḡakinḡeto ḡuna.”

“Ani kesece lokaatokoni, kikilaki iḡesi, toosiki ḡakiro ḡuna. Ani ekii ḡaseceta keḡe, torimaki.⁴ Ani kisecakini iḡesi iyoṅo bu ni koni ḡabuneto ḡakani-kaare, ebala, ‘Torimakinae!’ torimaki, nyatemari torimanakinosi jiiki.”

ḡakiro ka nyanupiti

(Matewo 17:20)

⁵ Apotu *ḡikecwaara keḡe temasi, “Nyekapoloni, kiyeataki nyanupiti kosi!”⁶ Tatacaki Yesu ikesi teme, “Ani itinḡi iyoṅo nyanupiti editi, na etya nyekabiiti ka nyetiiri, icuri tolimwoki nyekitoe iteme, ‘Torutuni kaneni, tokwamari na name!’ Ityeni diri ikokini neni.”

Nyitepegi nyepiti nyekapoloni keḡe

⁷ “Ani eyakarḡi nyipei kusi nyepiti, ani erumworḡi mini nayi nyepiti ḡolo mana, kita nabo kiyokiye ḡakinei, ani na ebonuno iḡesi kalo ticyo ka

^k17:2 lu ariḡa anupete. Igitae ka ḡagirikwo bee “luuciki lugu,” nyatemari ḡitunḡa lu ariḡa anupete Nyakuju kode ḡide luuciki.

nyulu, icuri iyoṅo iteme iṅesi, ‘Bwa co, kiboyikini kimuju-a?’⁸ Nyitemari iyoṅo, ‘Bwa, kipo nyakimuju kana naka eboṅo, kisumujae ayoṅo mono, ani erumwori, mini naye kimujanakini!’ Kode ai?⁹ Nyepiti ṅolo, emamu nyelimworyo be iticiti nyeticij ejoko, kitalakarae, kotere kani eraakari nyepiti lo ca erai nyeticij keṅe seke ṅolo.¹⁰ Eesi robo daṅa, kirumwosi nyakusubu ṅiticyo lu ikityakanakinitae kiticyoto, itemokino ibalasi, ‘Nyitemokino isuwa kikusyo, kitici ca isuwa nyeticij lo ecamakinitae isuwa kitici!’”

Kitojoko Yesu ṅituṅa ṅitomonṅo lu adeakasi ṅataba

¹¹ Ani elosi Yesu eteniti Yerusalemṅe, abu kitoro napakini ka Samarya ka Galilayea.¹² Ani eriṅa etenikiniti lore nyecye, totubunosi ṅikilyoko ṅitomonṅo lu adeakasi ṅataba kisiryamaasi iṅesi. Apotu tocadakisi, towaa kanika lonani,¹³ kigworonokisi iṅesi, temasi, “Nyekepoloni Yesu, kisyeni isuwa!”

¹⁴ Ani ṅolibikini ikesi, abu tolimwoki teme, “Kapesi kitoodikinosi *ṅiketaleoko.” Ani eroṅo eloote, toṅopeaasi ṅataba kece jiki.¹⁵ Toboṅu nyepi kalo kidinj kece nika Yesu, imayimayi Nyakuju, ecala loowoi, kotere aanyuni nyatemari ajokere nyakwaana kece, elawuni.¹⁶ Talakari iṅesi kani etojokearere, kubuswokin na kejeṅe ka Yesu. Arai nyitoni ṅini *Nyesamaryayiti.¹⁷ Abu Yesu kinisi teme, “Meere ta ṅitomonṅo etojokyo-a? Apeana lu cye lu kani-kooṅwonṅo ai?”¹⁸ Nywo eraakori nyemoonoyiti logo abonṅi aboṅuni nyakimayima Nyakuju? Emamu lu erai ṅiisraelṅe ni eboṅuni kimayima Nyakuju-a?”¹⁹ Abu jiki tolimwoki Nyesamaryayiti ṅolo teme, “Tonyou toloto, ikitojoko iyoṅo nyanupiti koni!”

Nyabunere ka Nyapolou ka Nyakuju

(Matewo 24:23–28; 37–41)

²⁰ Nyacye koloniti nabo, kinjitasi *ṅiparisayo Yesu temasi, “Wori eburno Nyapolou ka Nyakuju?” Tatacaki Yesu ikesi teme, “Nye buni Nyapolou ka Nyakuju iyekitoe,²¹ kode emamu nyitoni etemari, ‘Nyana kane!’ kode, ‘Nyayea ka ama!’ kotere eyayi Nyapolou ka Nyakuju kidinj kusi.”

²² Keyeaka nyeelenjiti, kinyogoki nabo Yesu ṅakiro ṅuna, tolimwoki ṅikitama kece teme, “Moyi nani, kiburakinete eesi nyakirukiti kaapei ka *Lokoku ka Nyitoni Losewuna nyapaaranṅi nyapei daṅa, tarai nyiyokokinete.²³ Kilimwokinete eesi ṅituṅa temasi, ‘Iṅesi ye!’ kode, ‘Nyelo kane!’ Warasi nyiinupa ṅakiro kece, kode nyiiwapa ikesi.²⁴ Kotere nyewoliti nyabunere ka *Lokoku ka Nyitoni Losewuna. Ikwoni nyakimiliyea na imileawuni ka waacye, tocau kalo waatini ka

daani. ²⁵ Tarai eryamuni mono ijesi njicani lu kaalaka, tojoro ijesi njituna ka njirwa kalu.”

²⁶ Ekote koloŋo njakiro ai njirwa luka Noa? Logeri lo koloŋo ikoneta njirwa njulu, ikokinete njirwa ka *Lokoku ka Nyitooŋi Losewuna danja neni. ²⁷ Njirwa njulu, emujanakini njituna, tamaate njagye. Ewumanarosi njicye, tani nyakoloniti na alomarea Noa natubwa. Ani elelewuni nyakaale, toryamu ikesi daani itumosi, tomunya daani munyu!

²⁸ Njirwa nabo luka Loto, ekote njakiro neni. Emujanakini njituna, tamaate njagye, togyealanakinosi njicye njiboro, kitaate njicye, todukete. ²⁹ Tarai nyakoloniti na apudworea Loto kalo Sodoma, todou nyakime kalo kidyaama, tomunya ikesi daani munyu. ³⁰ Nyapaaranj itatakanuunere *Lokoku ka Nyitooŋi Losewuna, ikokinete njakiro napei njuna.

³¹ Nyapaaranj njina, nyitooŋi ni aperi kalo keru, nyedokuni bee aminj atokopu njiboro lu eya tooma nyakayi. Nabo nyitooŋi ni ayayi mana, nyebonjori lokole bee too ayeme nyibwore. Mamu! ³² Kisipasi nyaberu naka Loto, na aboboŋi, kiŋolibiyea kaku, towoniyo deu, kidoŋoki neni!

³³ Nyitooŋi ni ebaa bee ericiti nyakwaana keŋe, ecakari koro! Tarai ni eluniji nyakwaana keŋe, nyecakari tani nani cutu! ³⁴ Nyakwaare njina, elemario nyipei ka njituna ka luaare, kalu eperete lojyamu, toosikinae ni cye. ³⁵ Njaberu njaaere iryeete njuumwa kece ka waapei, elemario nyapei, toosikinae na cye. ³⁶ [Njikilyoko njaaere eya mana, elemario nyepi, toosikinae lo cye.]

³⁷ Kijitasi njikitama ijesi temasi, “Nye Kapoloni, ai esubwakinotori njakiro nu?” Tatacaki Yesu ikesi teme, “Bee palemu, ‘Ni etwanikiniti nyibwore, iwudarosi njataruku neni!’”

Nyakitadapete ka nyaberu kana ketijani

18 ¹ Nyacye koloŋiti nabo, abu Yesu tolimwoki ikesi nyakitadapete na idodiwuniti nyatemari itemokino ikesi ilipiito Nyakuju jiki, nyewupu. ² Tolimwoki ikesi teme, “Kana ryeŋe ka nyacye, ayayi nyekatubwoni nyepido lo pa nyekuryaniti Nyakuju kode nyekaciti njituna. ³ Ayayi nyapuserutu naryeŋe njina. Toperiki nyapuserutu njina ebuneene loka tubwoni nyepido njolo, igyenonokini ijesi ebala, ‘Totyakae ayonjo ka nyemoyiti kana, totubu nyepido kosi.’ ⁴ Tarai abu nyekatubwoni nyepido lo tolema nyawoyate pa ecamiti nyakitubu nyepido njolo. Ani eperikini nyaberu njina ebuneene, tolimu abonj teme, ‘Tani pa kakuryaniti ayonjo Nyakuju kode pa kamiciti njituna, ⁵ asubwakini ayonjo njakiro ka nyaberu kana, kotere tapaliki nyabuneenere jiki nyaneduniti ayonjo. Akaŋedu jiki nyapei naka wooni!’”

⁶ Tolimu nayi Nye Kapoloni Yesu teme, “Eya mono njakiro eaanyuti eesi kalo kirwori ka nyekatuboni nyepido ka loka rononi kalo-a? ⁷ Ani bo Nyakuju, itamito eesi nyatemari nyicuri nyakitubu njakiro ka njituna kalu

sewuna keṅe, lu igyenokino iṅesi ṅirwa daani, juu tawara kiiya kwaala-a? Icuri iṅesi nyapecuwariti nyakigworo keṅe jiiki-a? ⁸ Akalimwokini ayonḡ eesi nyatemari, kaatipei, etubi iṅesi ṅakiro keṅe, nyetenenikini cutu. Ani mono moyi na ebonḡo *Lokoku ka Nyitooṅi Losewuna, ṅeaaṅi ṅituṅa luka nupaka erylumwo eya na kopḡo?”

Nyakitadapete ka Nyeparisayiti tya nyekewudani nyemocoro

⁹ Aya nabo ṅituṅa lu ajamuwarito nyanupiti ka nyajokisi ka ṅituṅa kalu cye. Tarai atamito ikesi nyanupiti ka nyajokisi keṅe nyatemari ireekei nyakiloyiti naka ṅituṅa kalu cye. Kotere ṅakiro na atamete ikesi ṅuna, abu Yesu kisisyaki ikesi nyakitadapete teme, ¹⁰ “Aloote wooni ṅikilyoko ṅeare kayi ka Nyakuju nyakilipi. Arai nyepei Nyeparisayiti, tarai lo cye nyekewudani nyemocoro. ¹¹ Towo Nyeparisayiti kani keṅe kilipi teme, ‘Kemayimayi ayonḡ iyonḡ Nyakuju ka nyalakara, kotere meere ayonḡ nyitooṅi nika monani, kode nyekademanarani ṅituṅa ṅiboro keṅe, kode nyeketicyonḡ ṅakiro nalosi, kode nyekalomani, kode nyekasubwani ṅakiro na ikote naka nyekewudani nyemocoro ḡolo. ¹² Aroniititi ayonḡ ṅarwa ṅeareṅi kalo tooma ṅirwa lu kani-kaare. Nabo, akalemanakini ayonḡ iyonḡ *nyekineri koni kani bwore ka daani kani adolo tomonḡ kani aryamḡ.’”

¹³ “Tarai towo nyekewudani nyemocoro kanika lonani, nyiryoo kidyaama nakuju daṅa. Abu iṅesi kirumu nyakowu keṅe, tolimḡ teme, ‘Ee Nyakuju, kisyeni kare ayonḡ nyekasecani!’”

¹⁴ “Akalimwokini ayonḡ eesi nyatemari, abu nyekewudani nyemocoro ḡolo tolotḡ lokole keṅe ejoko kotere arimakini Nyakuju ṅaseceta keṅe daani, meere Nyeparisayiti lo abonḡo lokole keṅe elulunḡ koṅina. Kotere nyitooṅi daani ni itopolowuno, itiditeawuno, ani ṅini daani ni itiditeawuna, itopolowuno.”

Kimayimaaki Yesu ṅide luuciki

(Matewo 19:13–15; Marko 10:13–16)

¹⁵ Ani eriṅa kona, todolunoto ṅicye tuṅa ṅide keṅe nika Yesu, ecamito kidokoki ṅakanḡ keṅe na kyesi keṅe, kotere kimayimaaki ikesi, ilipakiniti naka jokaka. Na eyokokineto ṅikitatama ka Yesu ṅituṅa lu eyeawunito ṅide, apotu kikilakisi ṅituṅa pa ecamito yeawutu ṅide ḡulu. ¹⁶ Kaneni kiyokoki Yesu ṅide iretanakinete ṅikitatama keṅe, tolimwokḡ naye ṅikitatama keṅe teme, “Ee! Toosikisi ṅide potu ni kaṅa! Nyiiretanakisi, kotere erai Nyapolou ka Nyakuju nyaka lu ikote lu. ¹⁷ Akalimwokini ayonḡ eesi ṅakiro naka ityeni, nyitooṅi ca daani ni pa nyecamuni ṅakiro ka Nyapolou ka Nyakuju ka nyetau kalo ikwoni loka nyikoku kani dooci, nyelomari Na polou ka Nyakuju tani nani cutu!”

Nyekabarani

(Matewo 19:16–30; Marko 10:17–31)

¹⁸ Kinjita nyekapoloni ka Njiyaudi nyecye Yesu teme, “Nyeketatamani loka jokoni, ekokini pe ayongo abili nyaanyuni nyakiyara napa nyedawuni ai?” ¹⁹ Kikobaki Yesu injesi teme, “Nywo kinyaritori iyongo ayongo bee, ‘Lokojokoni?’ Emamu ni ebei ejoko, Nyakuju abon nyakajokoni. ²⁰ Iyeni iyongo nitalyo lu koloṅo egiri Mose ebala kane, ‘Nyiaara, nyiilomo, nyiikoko, nyiipayiki nyitooṅi ṅakiro pasi koṅina, torimaki apokoni ka itwokoni.’” ²¹ Tolimu nyitooṅi ṅini teme, “Nyeketatamani, nyapei koloṅo kalo kiditeu kaṅa, ericakiniti ayongo nitalyo ṅulu daani, emamu nyepi daṅa lo asecaṅi.” ²² Na eyirarea Yesu ṅakiro keṅe, tolimwoki injesi teme, “Nyibwore nyipei abon eriṅa iyongo nyesubwakina. Kape togyeala ṅiboro tya nyebari koni daani, tokoraki nayi ṅaropiyaṅe ne eya lu ewupiti. Ani kikoki iyongo neni elalawuni nyebari koni lo eyayi nakuju. Ani erumwori, bu nayi ikiwapaki ayongo.” ²³ Na eyirarea injesi ṅakiro ṅuna, togoropana loowoi, teeka, esiloworiti koṅina kotere abariti arai nyibwore meere nyebari. ²⁴ Abu Yesu kisyeme nyitooṅi ṅini erotokini taanyuṅa nyatemari egoropaniti injesi, kibelokini nayi ṅikitatama keṅe tolimu teme, “Etwono loowoi ṅikabarakṅa nyalomari Na polou ka Nyakuju! ²⁵ Icuri nyekaale nyapedori kalo puke ka nyemutu kalo edonyiitere ṅiworui, nyakiloyiti nyekabarani toloma Na polou ka Nyakuju.” ²⁶ Ani iirarete ṅituna lu aya neni ṅakiro ṅuna, kinjitasi injesi temasi, “Ani kikote ṅakiro neni, ṅae eyiwuni?” ²⁷ Tatacaki Yesu ikesi teme, “ṅakiro napa nyicurasi kalo tuna, icurasi kanika Nyakuju!” ²⁸ Tolimwoki nabo Petro injesi teme, “Kiisiki koloṅo isuwa nyibwore daani, kuwapaki iyongo.” ²⁹ Tolimu Yesu teme, “Akalimwokini ayongo eesi diri nyatemari, nyitooṅi daani ni eesikini nyekole, kode nyaberu, kode ṅikaitotoi, kode ṅikawureaka, kode ṅide keṅe kotere Nyapolou ka Nyakuju, ³⁰ eyinakinio ṅayinakineta na kaalaka kalo kopṅo kane. Nabo eryamuni ṅayinakineta ṅacye ka ama kana kujṅu ka nyakiyara napa nyedawuni ṅirwa luka moyi.”

Todwara Yesu nabo ṅakiro ka nyakitu keṅe

(Matewo 20:17–19; Marko 10:32–34)

³¹ Kaneni tonyaraaya Yesu ṅikitatama keṅe lu tomonṅo ka ṅeaare kalo tuna kalu cye, kisurworṅo ikesi make teme, “Topupokisi! Kilosi inṅwoni peekona, atodokasi Yerusalemṅe. Neni injesi iyookinotori ṅakiro daani na koloṅo egiryete ṅikadwaraka kotere *Lokoku ka Nyitooṅi Losewuna. ³² Ipotoryo injesi lomoe. ṅimoe lu ekyanatarṅi injesi, kiyenyea,

¹18:20 Eyayi nika Nyapudworeṅe 20:12–1; tya nika Nyakinyogokinetṅe 5:16–20.

kideta, kimwaanakinete, kaku ka ɲuna ka daani, taara. ³³ Tarai ani enani nyapaaranī naka ɲauni, iteyaruno iɲesi kana kitu.” ³⁴ Nyeyena ɲikitatama keɲe nyapolou ka ɲakiro ka ɲuna cutu, kotere esimaleritoe ikesi nyeyena.

Kitojoko Yesu nyemuduki lo elipiititi ɲaropiyae

(Matewo 20:29–34, Marko 10:46–52)

³⁵ Abu naye Yesu torotoki woo tani diyete Yeriko. Ayayi nabo neni nyicye tooni ni muduki ni ilipiititi ɲituɲa ɲaropiyae kalo diyete nyeroto. ³⁶ Na eyirarea iɲesi ɲituɲa egiryawuna, eloote, inacunito ni ayayi iɲesi, kiɲisi teme, “Nywo nyibwore niti eni?” ³⁷ Tolimwokinae naye iɲesi temarae, “Yesu loka Nasarete iɲesi itoruniti diyete neni.” ³⁸ Tacalu iɲesi jiki teme, “Yesu! Lopapayiti ka Dapide! Kisiyeni karamaaca!” ³⁹ Kaneni torwonyakinosi ɲituɲa lu inarenete nyemuduki lo, kikelakisɲi temasi, “Kililini.” Tarai abu iɲesi toɲere neni tocalu loowoi teme, “Lopapayiti ka Dapide! Kisiyeni karamaaca!” ⁴⁰ Towo Yesu tolimwoki ɲituɲa teme, “Torikutu nyitooɲi ɲini, yeawutu ni kaɲa.” Na apapuunea nyemuduki ɲolo diyete keɲe, kiɲita Yesu iɲesi teme, ⁴¹ “Nywo ɲakiro koni? Eya ɲadesi na icamiti iyoɲo akatosubwakinea?” Tatakaki iɲesi Yesu teme, “Ee Nyekapoloni. Acamiti ayoɲo iyoɲo taɲaa ɲakonyene kaɲa kotere ecurea ayoɲo daɲa nyakiyokokini nyakopo.” ⁴² Tolimwoki Yesu iɲesi teme, “Ejoko! Kiyokoki robo nyakopo! Kitojoko iyoɲo nyanupiti koni.” ⁴³ Napeina tojoketa ɲakonyene ka nyitooɲi ka ɲini, taɲaarosɲi. Kuwapaki naye iɲesi Yesu, elakara, imayimayi Nyakuju. Apotu ɲituɲa lu cye daɲa kimayimaa Nyakuju kotere ɲakiro ka nyitooɲi ka ɲini.

Yesu ka Sakayo

19 ¹ Toloma Yesu Yeriko, kitoro kidiɲi, erai nyekepworoni. ² Ayayi nyicye tooni neni ni anyaritae Sakayo. Apolokiniti iɲesi ɲikewudaka nyemocoɲo, nabo abariti. ³ Acamiti iɲesi nyakiyene nyatemari erai Yesu nyitooɲi ni ikwoni ai, tarai awuryaana iɲesi. Toɲopiki iɲesi nyeroto lo iyokokino Yesu, kotere alalaka ɲituɲa loowoi. ⁴ Abu iɲesi tamatarɲi kiɲarenɲi ɲituɲa, todoka kidyaama nyekitoe, ecamiti nyaanyuni Yesu kotere ayeni iɲesi nyatemari itoruni iɲesi lo roto ɲolo. ⁵ Na anaɲunea Yesu neni, kiryoo kidyaama kiyokokɲi Sakayo. Tonyara teme, “Sakayo! Todoku napeina. Nyapaaranɲi na apeyononi ayoɲo kalo kole koni.” ⁶ Todoku Sakayo kalo kitoe napeina, kilomu Yesu lokole keɲe, kitepeyono ka nyalakariti. ⁷ Apotu ɲituɲa daani lu eyekito Yesu elosi nyapeyonono tolomasi nyakiɲuruɲura temasi, “Wo aloto nyitooɲi eni nyapeyonono kalo kole ka nyekasecani!” ⁸ Tonyou Sakayo, towo kalo kiɲarenɲi ɲituɲa, tolimwoki Yesu teme, “Ee, Nyekapoloni! Atyaki ayoɲo nyebari tya nyajako kaɲa kalo kidiɲi, ayinaki ɲikulwakanotini nyepeewae. Ani keyayi koloɲo nyitooɲi ni amoditi ayoɲo, atacakini

ayoṅo iḡesi ḡatacakineta ḡooṅwono.”⁹ Kaneni abu Yesu tolimu teme, “Aryamu nyekale lo nyaiwuno nyapaarani na, kotere erai iḡesi daṅa nyeka nyalecyayiti ka Abraamo.”¹⁰ Ebunitori *Lokoku ka Nyitooṅi Losewuna erai nyakisaka tya nyaiwuni lu ecakara.”

Nyakitadapete ka ḡipitwo kalu ecikakino ḡaropiya

(Matewo 25:14–30)

¹¹ Ani eriṅa ḡituṅa epupete ḡakiro ḡuna, abu nabo Yesu kisisyau nyakitadapete niti epapiyearete ikesi diyete Yerusalem. Esisyawuni Yesu ḡakiro ḡuna kotere atamete ḡituṅa nyatemari bakini etakanuuni Nyapolou ka Nyakujū napeina. ¹² Tolimu Yesu teme, “Ayayi koloṅo nyekapoloni lo anyowuni tolotō na kopō nakalo nani na itarawunere iḡesi nyerwositi, ani erumwori toboṅu nayi na kopō keṅe. ¹³ Ani eriṅa nyeloto, abu tanyarau ḡipitwo keṅe ḡitomonō, tokoraki ikesi ḡaropiya. Tolimwoki nayi ikesi teme, ‘Kasosi, kibarabareta ḡaropiya nugu tani aboṅuni ayoṅo.’ ¹⁴ Tarai aremito ḡituṅa ka nyakopō keṅe iḡesi. Kicwaasi nayi ḡituṅa na kopō na alosi nyekapoloni ḡolo, yeawa nyeemutu lorwositi ka nyakopō ka ḡina, lo abala, ‘Nyikicamiti isuwa nyitooṅi ḡini 'kitopoloki isuwa!’ ¹⁵ Ityeni, aponi kitarawunae iḡesi nyerwositi, ani erumwori toboṅu nayi.”

“Abu nayi tanyarau ḡipitwo keṅe lu koloṅo ayinakini iḡesi ḡaropiya, ecamiti nyaanyuni nyatemari ḡaai ḡaropiya keryamutu ikesi. ¹⁶ Abu lo kalo kiṅarenṅi bu ni keṅe, tolimu teme, ‘Nyekapoloni, eryaare nyaropiya na koloṅo 'kiinakini iyoṅo ayoṅo, awuruu ḡacye, arata daani ḡatomono-kaapei.’ ¹⁷ Tolimu nayi nyerwositi teme, ‘Koṅina! Irai iyoṅo nyepiti loka jokoni loowoi! Kotere kani iricakinea iyoṅo nyibwore ni dooci, ekewakini ayoṅo iyoṅo topoloki ḡaryeṅea ḡatomono.’ ¹⁸ Bu nabo loka ḡeaare teme, ‘Nyekapoloni, awuruu nyaropiya na koloṅo 'kiinakini iyoṅo ayoṅo ḡaropiya ḡacye ḡakani, arata daani ḡakani-kapei.’ ¹⁹ Tolimwoki nyerwositi ḡolo teme, ‘Ipolokini iyoṅo daṅa ḡaryeṅea ḡakani.’ ²⁰ Bu nayi nyepiti lo cye loka ḡauni teme, ‘Nyekapoloni, nyaropiya koni na, edayi wooni ayoṅo, atopopiri ka nyaworu. ²¹ Akakuryaniti ayoṅo iyoṅo loowoi, kotere irai iyoṅo nyitooṅi nika ryenyiaanani. Nabo irai nyitooṅi ni irecoonori ḡiboro lu erai meere ḡikoni, tolemi ḡamanata napa nyita iyoṅo!’ ²² Toṅoo nyerwositi kikilu teme, ‘Ani piti loka siloni karononi lo! Irumwo nayi iyoṅo! Akatubwokini ayoṅo iyoṅo na kani na ilimunitori iyoṅo. Ikwa natina daani 'kiripuwa koloṅo iyoṅo ayoṅo, iyene nyaronisi kaṅa daani! Eaanyu nyatemari arai ayoṅo nyitooṅi nika ryenyiaanani, ni alemanari ḡiboro lu pa nyerai ḡikaṅa, nabo atolemi ḡamanata napa nyita ayoṅo. ²³ Ani kikote neni, ikwoni iyoṅo ai pa iwaakinea ḡaropiya kaṅa lo kerui lu iwaiitere ḡaropiya ai? Keraa robo kikoki neni daṅa, karyamuniti kiyeatakin, epudu nayi nyaboṅunete kaṅa.’”

²⁴ Tolimwoki naye nyewositi nituja lu awaasi kaneni teme, “Eesi, tolemasi nyaropiya nina kani keŋe, yinakisi nyepiti lo eyakari naropiya natomono.” ²⁵ Apotu nituja nulu tolimutu, temasi, “Nyekapoloni! Wo toyakari inesi naropiya natomono! Nywo naye idokere inesi nacye nabo?” ²⁶ Tatacaki inesi ikesi teme, “Akalmwokini ayongo eesi nyatemari nyitooni daani ni eyakari nyibwore ni kaalani, kiricana, iyeatakino nabo nicye, talalakuutu loowoi. Tarai nyitooni ni eyakari nyibwore ni kaameani, tapalaga, nyeyeni nyakirici, edemaryo tani ni kaameani daŋa ni etiniji inesi!” ²⁷ Ani lu erai nimoe kaŋa, lu nyecamito ayongo nyarau nyewositi kece, yeawutu nege, taara kalo kinaren i kaŋa!”

Kisiryamaasi nituja ka Yerusaleme Yesu ka nyalakariti

(Matewo 21:1–11, Marko 11:1–11, Yoaana 12:12–19)

²⁸ Na arumworea Yesu nyekurwori nolo, abu tadaku kaneni, toloto Yerusaleme, kinareniki, toosiki njikitatama keŋe kalo kaku. ²⁹ Na apapikineta njieerea luka Betipage ka Betani, lu eya diyete Moru ka Nyakimyete, abu Yesu kicwaa njikitatama keŋe njaare kinareni, tolimwoki ikesi teme, ³⁰ “Kapesi lore lo eyayi kinareni kusi. Na tokona ilomareta eesi neni iryamunete nyitaaka ka nyesigirya ni eriŋa nyedoka ka nacye, eenikinitae neni. Talacutu, torikutu nege. ³¹ Ani kinisi eesi nyitooni nyidyo teme, ‘Nywo ilaceta nyika nyesigirya?’ Tolimwokisi inesi temasi, ‘Ecamiti Nyekapoloni nyasubea inesi nacye kuro.’”

³² Toloto naye, toryamutu nyibwore daani ikwa na seke alimwokinea Yesu ikesi. ³³ Ani eroko ikesi elacete nyika nyesigirya kona, kinisasi njikulepeki ka nyisigirya ikesi temasi, “Nywo ilaceta eesi nyika nyesigirya?” ³⁴ Tatacutu naye temasi, “Ecamiti Nyekapoloni nyasubea inesi nacye kuro.” ³⁵ Taramutu naye ikesi nyika nyesigirya nika Yesu. Topetakisi njiworui kece lurwana kidyaama nyika nyesigirya, ani erumwori, kidokakisi Yesu kidyaama keŋe. ³⁶ Torotoki naye Yesu, iwokiti nyika nyesigirya. Talakarusi nituja, topetanakisi njiworui kece lo roto ni itoruni inesi, idodiwunito nyarima kece nika Yesu. ³⁷ Na apapuunea Yesu Yerusaleme, ni itulumwoorori nyerotu kopu Moru ka Nyakimyete, kisyaki nyajyore ka njikitatama keŋe nyakimayima Nyakuju ka nyalakariti, ecalasi loowoi kotere nakiro naka twonoko na epoorete ikesi, ebalasi,

³⁸ “Ereŋe nyewositi lo ebuniti kalo kuro ka Nyekapoloni Nyakuju! Too kilelebuni nyekisili kidyaama nakuju.

Nyakimayima yoko, toyayi nika Nyakuju kana eyayi kidyaama!”^m

³⁹ Tolimwokisi *Njiparisayo nicye lu aya na sepic i nina Yesu temasi, “Nyeketatamani, kililaki nituja kililiŋa, tojonto nyakirworo na kani

^m19:38 Eyayi nika Njiewosyo 118:26.

na!”⁴⁰ Tatacakī Yesu ikesi teme, “Akalmwokini ayonḡ eesi nyatemari, ani kililiḡa ikesi, ecalakinete ḡamoru nu.”

Kugworo Yesu kotere ḡituḡa ka Yerusaleme

⁴¹ Na ecolukuuno Yesu Yerusaleme, abu kikalou kotere ḡituḡa ka Yerusaleme. ⁴² Tolimū teme, “Keraa robo toyenete peekona nyibwore ni eyeawuni nyekisili ni kusi, tarai nyicurete nyaripuni, kotere imukitoe kana konyene kusi! ⁴³ Toyena nyatemari epote ḡirwa lu kirikuneta eesi ḡimoe, kitolukutu, ikiretakisi kalo waatini ka daani. ⁴⁴ Inyiasunete ikesi Yerusaleme, nabo ikiryecyarete eesi ka ḡide kusi, kitomunyonokisi kopo. Emamū nyamoru, tani nyapei daḡa, eesikino esipwo kalo kidyaama na cye, kotere ipotu toḡero nyakiyene nyakoloniti na abunwo Nyakuju nyayiwuni eesi!”

Kikota Yesu ḡikagyealanarakā kana laara ka nyakayi ka Nyakuju

(Matewo 21:12–17, Marko 11:15–19, Yoaana 2:13–22)

⁴⁵ Na alomarea Yesu nalaara ka *nyakayi ka Nyakuju, kisyaki jiki kikitana ḡituḡa lu agyelanarete ḡiboro kece kaneni, ⁴⁶ elimwokiniti ikesi ebala, “Elimuniti Nyakuju kana Girana kona, ‘Erai Nyakayi kana Nyakayi na kilipete.’”ⁿ Tarai iloco eesi, itarawutu nyaguruwoci na edukitotori ḡikokolaka!”^o

⁴⁷ Kitatama Yesu ḡituḡa kalo tooma nyalaara ka Nyakayi ka Nyakuju ḡirwa daani. Tasaka ḡiketaleoko luka poloko ka ḡiketatomaka ka ḡitalyo, tya ḡikarikwoko lu cye daani nyakeara ḡesi. ⁴⁸ Tarai toḡopiki ikesi nyeroto lo aareta, kotere edotokinito ḡituḡa daani ḡakonyene kece ni kece diirri, apupete ḡakiro kece, pa acamito nyakiyotori cutu!

Eḡitae ḡakiro ka nyapolou ka Yesu

(Matewo 21:23–27, Marko 11:27–33)

20¹ Nyacye paarani, na ayakari Yesu tooma nyalaara ka nyakayi ka Nyakuju, itatami ḡituḡa Nyeemutu Lokojokoni, potu ḡiketaleoko luka poloko ka ḡikitatama ka ḡitalyo tya ḡikasukwou ni kece, ² kinita temasi, “Tolimwokinæ mono iyonḡ isuwa, kotere nywo ikwatæa iyonḡ ḡituḡa lu egyealanarete ḡiboro kalo *kayi ka Nyakuju? ḡæe 'kiinakini iyonḡ nyapolou ḡina?’” ³ Tatacu ḡesi teme, “'Keḡisi ayonḡ daḡa eesi nyakiroyiti na: Tolimwokinæ ceni, ⁴ ai eryamunitori Yoaana nyapolou na ibatisaa ḡituḡa, kana Kuju kode kalo tuḡa?’” ⁵ Tolomasi nyakinḡitanari make ebasi, “Ayooro, 'kitemari ai? Ani kiteme iḡwoni, ‘Nyakuju wooni eyinakini,’ kinisi ḡesi iḡwoni teme, ‘Nywo nayi wooni pa inupeta eesi

ⁿ19:46 Eyayi nika Isayea 56:7.

^o19:46 Eyayi nika Yeremiya 7:11.

ɲakiro ka Yoaana?”⁶ Nabo ani ketemari ɲwoni, ‘Lo tuɲa ɛryamunitori,’ kimasamasaarete ɲwoni ɲituɲa ka ɲamoru, kotere enupito diri nyatemari arai Yoaana nyekadwarani.”⁷ Tatacakisi naye ɲesi temasi, “Nyikiyeni isuwa ni keryamunea.”⁸ Tolimu Yesu teme, “Nyakalimwokini ayonɔ daɲa eesi ni ebunitori nyapolou na asubea ayonɔ ɲakiro nu.”

Nyakitadapete ka ɲiketaka

(Matewo 21:33–46, Marko 12:1–12)

⁹ Abu Yesu tolimwoki ɲituɲa nyakitadapete na teme, “Etae koloɲo nyitoni nyamana ka ɲikito kalu eciwuuniyo ɲarayeta keɲe tarata *ɲagye naka reɲaka. Abu ɲesi toosikinea nyamana ɲina ɲiketaka, tonyou ɲesi kalo kale keɲe tolotɔ na kopɔ nyacye, kibooyi ka inaa nyakooyani.”¹⁰ Na anaɲea ɲirwa lu lemete nyamana, kicwaa nyepiti keɲe tolotɔ loketaka ɲulu, ecamiti nyatemari kijyau nyepewae ka ɲalemeta. Apotu ɲiketaka ɲulu kirumutu nyepiti ɲolo, kideta, kireɲaasi, toboɲo ka ɲakanɪ pasi.

¹¹ Kicwaki ɲesi nyepiti nyecye, kideta ɲiketaka ɲolo daɲa, kisuruma ɲileeci, kinyiakasi, toboɲo ka ɲakanɪ pasi.¹² Kicwaki nabo nyepiti loka ɲauni, apotu ɲiketaka kideta ɲolo daɲa, towana, kitereɲutu, kiriyeasi worokɔ worokɔ, tani kalopotani nyamana.¹³ Tolimu nyelope ka nyamana teme, ‘Ekokini ai? Ecwaari ayonɔ lokookaɲa lo minata, atami aana erimakinete ikesi ɲesi!’¹⁴ Tarai na eyokokinito ɲiketaka ka nyamana ɲesi tolimwonokinosi make temasi, ‘Lokookeɲe lo! Potu ataara, tarau nyamana nyayoko!’¹⁵ Kipudwosi naye ɲesi nika lopatani ka nyamana, taarakisi neni.” Kiɲiti Yesu ikesi teme, “Peekona, anu kuro etubwokini nyelope ka nyamana ɲiketaka ɲulu?”¹⁶ Ebuni nyelope ka nyamana ka ɲina taara ɲiketaka ɲulu, ani erumwori yinaki nyamana keɲe kitata ɲituɲa ɲicye.” Ani iirarete ɲituɲa ɲakiro ɲuna, apotu tolimutu temasi, “Nyakuju, nyiisiki karamaaca ɲakiro ɲuna kikokisi neni!”¹⁷ Kiyokoki Yesu ikesi, kiɲiti teme, “Nywo tokona nyegeri ka *ɲagirana kana igiritae kona: ‘Nyataaba na koloɲo aɲereɲe ɲikadukwoko ebase erono, ɲesi tokona ajokere loowoi eloo ɲatababa daani.’”¹⁸ Ani kirityakini nyitoni na taaba ɲina, etubutubwoori ɲesi, tarau ɲakorisi, ani erai kitwolokini nyataaba ɲina kidaama ni tooni, ileadari ɲesi tarau nyapiniata.”

Enjatae ɲakiro ka nyakitaca nyemocoro

(Matewo 22:15–22; Marko 12:13–17)

¹⁹ Apotu *ɲiketataமாகা ka ɲitalyo ka *ɲiketaleoko luka poloko, tasaka nyakurumuni Yesu kaneni, kotere ayenete ikesi nyatemari esisyawuniti ɲesi nyakitadapete ɲina kotere ikesi. Tarai tokuryana nyakurumuni ɲesi kotere akuryanito ɲituɲa.²⁰ Tasaka naye nyeroto lo irumuneta, torikworeta

loka poloko ka Ŋiroma. Kicwaasi nayi ŋirototini kece, pena toloka Yesu ka ŋadesi kuro kana elimuni. Toloto, emoduuna ni keŋe, bakini erai ŋituŋa luka jokaka. ²¹ Tolimutu nayi tanadupe lu ebilito nyakiloko iŋesi temasi, “Nyeketatamani, kiyeni isuwa nyatemari erai ŋakiro na irworo iyoŋo kana itatami ityeni diri. Nyikaciti iyoŋo keyenikinitae nyitooi kode mamu, tarai itatami iyoŋo ŋituŋa ŋakiro ka Nyakuju. ²² Tolimwokinæ isuwa 'kitemokino kalo tale yoko ipakakino Kaisaryo⁹ nyemocoŋo kode emamu?” ²³ Tarai na ayenea Yesu nyatemari elokakinitae iŋesi ka ŋakiro ka ŋuna, tolimwoki ikesi teme, ²⁴ “Kitoodikinae ceni nyaropiya nyadyo.” Kinjita Yesu ikesi teme, “Nyeka ŋae nyereete tya nyekiro lo eyayi kidyaama lo?” Tatacutu ikesi temasi, “Nyeka Kaisaryo”. ²⁵ Tolimwoki nayi Yesu ikesi teme, “Ani kikote neni, yinakisi Kaisaryo nyibwore ni erai nyikeŋe, yinakisi Nyakuju daŋa nyibwore keŋe.” ²⁶ Tonopiki ikesi nyibwore ni elokokineta iŋesi kalo kinjareni ŋituŋa. Kililiŋa ikesi ceke, etealarito ŋakiro na atacuni iŋesi ŋuna.

Enjitaŋe ŋakiro ka nyayaruni

(Matewo 22:23–33; Marko 12:18–27)

²⁷ Potu *Ŋisadukayo ŋicye nika Yesu lu pa nyenupito nyatemari eyarunete ŋikatwaka. Kinjita ikesi Yesu temasi, ²⁸ “Nyeketatamani, egiri koloŋo Mose Lo talyo yoko kona: ‘Ani erai etwani nyitooi, toosiki nyaberu keŋe emamu ŋide, itemokino lokaatekeŋe irumi nyaberu ŋina, towuruutu nayi ŋide lu erawunete ŋika lo katwani.’ ²⁹ Aya koloŋo ŋikaitotoi ŋikani-kaare. Abu nayi loka poloni kuuma. Tarai ani eriŋa kona, totwana nyewuruuna ŋide. ³⁰ Kirumu lo cye nyaberu ŋina, ³¹ nabo kurumu loka ŋawuuni daŋa. Apotu ŋikaitotoi lu kani-kaare ŋulu daani kiruma nyapei beru ŋina, totwaka daani nyewuruuna ŋide. ³² Ani kaku, abu nyaberu ŋina daŋa totwana. ³³ Ani robo kinupiti iyoŋo nyatemari iteyaruno ŋituŋa daani nyapaarani naka nyesale, erawuni nayi moyi nyaberu ŋina nyaka ŋae, kotere erumito koloŋo ŋikaitotoi lu kani-kaare ŋulu daani nyaberu ŋina?” ³⁴ Tatacaki Yesu ikesi teme, “Eyeawasi ŋikilyoko ka ŋaberu ka ŋirwa kalu, ³⁵ tarai ŋituŋa lu acamaki Nyakuju nyakiteyaruuni kana kitu, tolo masi Na polou keŋe, emamu nabo nyeaayiti kode nyakipotonoru ŋapesuru kuumarae. ³⁶ Ikokinete ikesi ŋikiyeaka ka Nyakuju. Eraakasi ikesi ŋide ka Nyakuju kotere kani eteyarunere kana twanare. ³⁷ Nabo, edodi koloŋo Mose daŋa nyatemari iteyaruno ŋituŋa kana twanare na esurwokinea Nyekapoloni iŋesi kalo kitoe kalo anokea nyakime, abu iŋesi tolimu bee Nyekapoloni iŋesi erai Nyakuju ka Abraamo, ka Isako tya Yakobo.^r ³⁸ Erai iŋesi Nyakuju kalu eyarete,

⁹20:22 Kaisaryo. Arai koloŋo nyerwositi ka nyakopo ka Roma.

^r20:37 Eyayi nika Nyapudworete 3:6.

meere Nyakuju kalu etwakito, kotere ijesi eyareta nituja daani. Kani kusj, ibasi bee atoka ikesi jiki. Tarai kanika Nyakuju, lu etwakito kalu eyarete peekona, eyarete daani kani keje.”³⁹ Tatacutu *njiketatamakā ka nitalyo njicye temasi, “Nyeketatamani, itacu iyongo njakiro lokojojokoni!”⁴⁰ Abu kidongo nyakinjita Yesu njakiro neni, nyinjita nabo ka nyacye.

Erai Nyekayiwunani Losewuna looka gae?

(Matewo 22:41–46; Marko 12:35–37)

⁴¹ Kinjiti Yesu ikesi teme, “Nywo ibakatori nituja erai *Nyekayiwunani Losewuna nyeka nyalecyayiti ka Dapide? ⁴² Kotere abala Dapide kana buku kanaka Njyewosyo igiriti kona: ‘Tolimwoki Nyakuju Nyekapoloni kana teme, Kiboyikini lowaae kana lo kalo tetene,⁴³ tani arewuni ayongo njimoe koni, esurumu njileeci kalo kinjareni koni.’^s ⁴⁴ Enyariti Dapide ijesi bee erai Nyekapoloni keje. Ikokini nayi Nyekayiwunani Losewuna erawuni nyikoku keje ai?”

Kiciki Yesu nituja tocoyikisi njiketatamakā ka nitalyo

(Matewo 23:1–36; Marko 12:38–40)

⁴⁵ Ani eriņa nituja epupete njakiro keje, abu tolimwoki njikitatama keje teme,⁴⁶ “Tocoyito *njiketatamakā ka nitalyo. Eminasi nyakirimi nyakopo enapito njiworui luka twonoko. Eloseenete nigyelete njiboro, kotere kimalaanata nituja ikesi kaneni ka nyarima. Na epeneta *kayi na kiryamiryamete, tobera njikicwologo luka jokaka. Tani kanika nyekumwomworo daņa, erai nyikece bwore nyakibere nakiboyiso ka njapolosyo. Erai diri ikesi nituja lu itopolowuno loowoi.⁴⁷ Tarai njakiro na iticiito ikesi ijesi nyademanare njapuseru njiboro keje, kilipasi njakilipasinei na kooyaka, ecamito nyalemanari nituja, bee kirai ikesi nituja luka nupaka diri. Eryamunete nituja lu ikote njulu njicani luka twonoki loowoi.”

Nyayinakinete ka nyapuserutu

(Matewo 12:41–44)

21¹ Ani eriņa Yesu eyayi tooma nalaara ka *nyakayi ka Nyakuju, abu kiyokoki njikabarakā ecanakinete njaropiyae kece *lodeņoi.² Nabo kiyokoki ijesi nyapuserutu na kulwokiti iwaakini njaropiyae na ayakari lo deņo.³ Tolimu Yesu teme, “Akalimwokini ayongo eesi nyatemari ewaaki nyapuserutu na kulwokiti na njaropiyae na kaalakā lo deņo na iloyito naka nituja kalu cye ka daani.⁴ Kotere nituja njulu daani, ewaanakinete njaropiyae na kaalakā kotere nyelalau ka nyebari keje. Tarai kekulakana daņa, abu kuwaaki daani na atinjiti.”

^s20:43 Eyayi nika Njyewosyo 110:1.

Erworo Yesu nyegeri lo inyiasunere nyakayi ka Nyakuju

(Matewo 24:1–2; Marko 13:1–2)

⁵ Kirworo ñikitatama ka Yesu ñicye ñakiro ka nyakayi ka Nyakuju ebasi, “Ejoko nyakayi na loowoi, isupitae ka ñamoru kanaka jokaka. Isupitae nabo ka ñibworekeya kalu kamilimilaka kalu eyinakinito ñituna Nyakuju.” ⁶ Abu Yesu tolimu teme, “Edikino ebuni nyapaarani na inyiasunere ñibworekeya lu iyekitoe eesi daani. Irityawuno ñamoru ñunu daani kopu, emame nyapei daña eesikinio idokokino kidyaama na cye.”

Ñakikileta na moyi epote

(Matewo 24:3–14; Marko 13:3–13)

⁷ Kiñita nabo ikesi Yesu temasi, “Nyeketatamani, wori esubwakinotori ñakiro nugu? Inywoni esubwakinu toyenere nyatemari anaña nyapaarani na esubwatare ñakiro ñuna?” ⁸ Tolimwoki Yesu ikesi teme, “Tocoyikisi, wuryasi nyitoni nyikinjala eesi. Epote ñikamodaka irworosi ka nyekiro kaña ebaasi, ‘Ayoño ñesi ñolo!’ kode nyatemari, ‘Anañu nyapaarani ñina!’” ⁹ Tarai tocoyito iwapakinete ikesi. ¹⁰ Warasi nyikibulu na iirareta ñakiro ka ñajorei tya nyenyenyaanu. Esubwakinosi ñakiro na ikote ñuna kiñareni, tarai nyidodiwunito ikesi nyatemari anañu nyesale.” ¹¹ Tolimwoki ñesi ikesi teme, “Ejikinisi ñituna ka nyakopu ka nyapei kalu ka nyakopu kana cye. Eremete ñituna ka nyerwositi ka nyapei ñituna ka nyerwositi kalo cye. ¹² Epote ñiryeniryenisea na kopea daani. Nabo ebuni nyeroni tya ñidekei daani lu ketubulwoko, epote ñakitoodikineta naka twonoko loowoi kalo kidyaama. ¹³ Kiñareni eriña ñakiro ñuna nyepona, kurumuunio eesi, ‘kiteeni nabo kitobolyare. Kirikworyo eesi, ikitowoe kana kayisi kana kiryamiryamete, tya kiñareni ñirwosi ka ñikapoloko lu cye kotere ñakiro kaña, ani kaku ikimasakini kayi na enete. ¹⁴ Erawuni nayi nyerotu ñolo ñesi ilimworeta eesi Nyeemutu Lokojokoni. ¹⁵ Nyiiryabasi ñakiro na ilimunete eesi kalo kiñareni nyekiiko. ¹⁶ Kotere akayinakini ayoño eesi nyawosou napa nyicureta ñimoe kusi nyakipege ñakiro na ilimunete. ¹⁷ Ñituna lu erai ñikusi daña: bakini ñikawureaka kusi, ñikatotoi kusi, ñiyene kusi, tya ñipaalono, ‘kiñerete daani eesi, ‘kitobukwosi kotere ñakiro kaña, ikiyeaasi lo kiiko. Ñicye kusi, etubwokino nyakitu. ¹⁸ Kiremoorete eesi ñituna daani kotere ayoño. ¹⁹ Tarai nyegeri daa ñolo, kiricakini Nyakuju eesi, nyecakari mono na eraa nyetimatã nyapei daña. ²⁰ Ani kititinyikisi eesi ñicani ñulu daani, iyiwunosi.”

¹¹21:8 ‘Anañu nyapaarani ñina.’ Nyatemari nyapaarani na moyi inyiasunere Yerusaleme kode nyapaarani naka nyesale.

Inyasuno Yerusaleme

(Matewo 24:15–21; Marko 13:14–19)

²⁰“Na iyokokinoto eesi Yerusaleme irikunito njimoe, toyena nyatemari adolu nyapaarani inyiasunere ijesi. ²¹Itemokino nayi njitunja luka nyakopo ka Yudayea ematarosi lo moru, ani lu eya tooma Yerusaleme, too topodutu kalopotani. Ani lu eryamunete njakiro njuna eya kalopotani, too nyelomasi nabo Yerusaleme. ²²Kotere erai njirwa lu eyeawunea Nyakuju nyakikilete Yerusaleme ikesi njulu, kiyookini diri njakiro na koloŋo adwaritae kotere Yerusaleme kana Girana. ²³Etya njicani eryamunete njaberu naka potyoko kana ketanakaka ai? Epote njakiro naka ronoko na kopo nagea. Eyeawuni Nyakuju nyakikilete lo tunja ka nyakopo kana! ²⁴Irikari nyakwara njicye kece. Erikyo njicye kiyealagini na kopea nagelayeki neni daani. Ipudaarete njimoe Yerusaleme, kitadalatari njitunja loowoi, tani enani nyesale ka njirwa kalu etubwokiniti Nyakuju njimoono totiŋa nyakopo na.”

Nyabunere ka Lokoku ka Nyitooŋi Losewuna

(Matewo 24:29–31; Marko 13:24–27)

²⁵“Etakanuuni nyemacare ka Nyakuju kana koloŋo, kalo lapa tya kana kanyere. Ewanikinete njibukui daani, tobulu kotere ekulyawunete njanamea, kirurumwata nika rononi. ²⁶Etiŋi njitunja nyabulwonutu naka rononi loowoi kirakanarosi, kotere kani pa nyeyeneta njakiro na edikino epote na kopo. Njiborekeya lu eya kidyaama daani iwukuwukokino kisiyotokinoe kana waarea kece. ²⁷Nati njina, iyokokinete njitunja daani *Lokoku ka Nyitooŋi Losewuna ebuni ka nyagogonju tya nyapolou keje daani, edokiti njidowono. ²⁸Na anaŋea njirwa lu iyookinotori njakiro njuna daani, towaa, kiryoosi kidyaama, kotere apapuu Nyakuju nyabunere kitoyiwu eesi.”

Nyakitadapete ka nyepeduru

(Matewo 24:32–35; Marko 13:28–31)

²⁹Tolimwoki nayi Yesu ikesi nyakitadapete nagea teme: “Kiniŋosi mono eesi nyegeri ka nyepeduru ka njikito lu cye daani lu ikote neni. ³⁰Na iyokokinoto eesi njakii kece inimunete, iyenete eesi nyatemari apapuu nyatepunete. ³¹Logyeri njolo, na iyokokinoto eesi njakiro na seke erworo ayonjo njuna esubwakinosi, toyena nyatemari apapuu Nyapolou ka Nyakuju nyabunere. ³²Akalimwokini ayonjo eesi njakiro naka ityeni nyatemari eyookinosi njakiro njuna daani eriŋa njitunja ka njirwa kalu eyarete. ³³Edawuni kidyaama ka nyakopo, tarai nyedawunosini njakiro kaŋa cutu.”

Ŋakiro na itemokino icoyikinito eesi

³⁴“Tocoyikisi robo, wuryasi nyakaryamu ayonḡ eesi kitumworito ḡkimwomworisea lukwoo emasere ḡagye, tolomasi nyekimujye, tani kitobuca ḡakiro na erworo ayonḡ nu. Keya ḡicani ka nyekibooye daḡa, tootinyikisi, warasi nyitubucasi ḡakiro na eyarete nu. Enaḡunosi ḡakiro na erworo ayonḡ nu nyapaarani na emamu nyitooni eyeni ikwa na irumunea nyakoli nyetyaniti pa eyeni. Itemokino nayi eesi isubwakina ḡirwa ka Nyakuju daani! ³⁵Epote ḡakiro ḡuna lo tuḡa ka ḡakoepa ka daani. ³⁶Tocoyikisi ḡakiro nu kajokoni! Kilipa ḡari topwoto, nyikiryamutu ḡicani lu na moyi eponeta. Kilipa nabo toryamutu nyatitinyu na icureta nyakuwo kalo kinareni nyekiiko kalo *Lokoku ka Nyitooni Losewuna.” ³⁷ḡirwa daani, etatami Yesu jiiki kalo tooma nyalaara ka *nyakayi ka Nyakuju. Ani na edooyorea nyakolonḡ, adokonari Moru ka Nyakimyeete ni aperiititi ḡesi. ³⁸Alosiito ḡituḡa lu kaalakḡ na taparacu nalaara ka nyakayi ka Nyakuju nyakipupu ḡakiro keḡe.

Alokakinito ḡituḡa Yesu

(Matewo 26:1–5; Marko 14:1–2; Yoaana 11:45–53)

22 ¹Apotu ḡirwa lu imujeta ḡituḡa *ḡitoonyo lu pa nyiwaakinitae ḡisipi taapuutu. Enyaritae nyapaarani ḡina beei *Nyadeparete, [kotere etedepanari Nyakuju *nyekiyeaka keḡe ḡikalea ka ḡiisraele na aarea nyekiyeaka ḡolo ḡide ka ḡituḡa ka Ejito lukiyeae.] ²Tasaka *ḡiketaleoko luka poloko ka *ḡiketataமாகা ka ḡitalyo nyerotḡ lo kurumunete Yesu yeawa taara, tarai akuryanito icesi ḡituḡa.

Tocamu Yuda nyabukwori Yesu

(Matewo 26:14–16; Marko 14:10–11)

³Toreyee *Siitani Yuda, lo nabo anyaritae Iskaryote, tocamu nyabukwori Yesu. Arai ḡesi nyepai ka ḡikitatama kalu tomonḡ ka ḡeaare. ⁴Toloto Yuda nika ḡiketaleoko kalu ka poloko ka ḡikapoloko ka ḡacegera kana iteete nyakayi ka Nyakuju, totukwo nyerotḡ lo erikwokinea icesi Yesu. ⁵Talakarosi, kicika ḡesi nyatemari eropyo ka ḡaropiya. ⁶Tocamu Yuda ḡakiro ḡuna, toloma nayi nyakisaka nyerotḡ lo erikworea icesi ni ayayi Yesu pa eyenete ḡituḡa.

Kicwaa Yesu ḡikecwaara keḡe torubwakisi nyakimuju ka Nyadeparete

(Matewo 26:17–25; Marko 14:12–21; Yoaana 13:21–30)

⁷Abu nyapaarani naka *Nyadeparete tanaḡu, na imujere *ḡitoonyo lu pa nyiwaakinitae ḡisipi. Kalo talyo ka Mose, eaariitae nabo nyikale nyapaarani napei ḡina. ⁸Kicwaa Yesu Petro ka Yoaana tolimwoki teme, “Kapesi tosubwakisi nyakimuju naka Nyadeparete, atanyama.”

⁹ Kinjitasi injesi temasi, “Ai icamitori iyoŋo isuwa atoloto atosubwakineta nyakimuju njina?” ¹⁰ Tatacu teme, “Na ilomareta eesi naryeŋe, iryamete ka nyitooŋi ni edakiti ħakipi ka nyamoti. Kiwapakisi injesi tani kayi na elomari injesi. ¹¹ Tolimwokisi nyelope ka nyakayi ka njina temasi, ‘Ebala Nyeketatamani, eyayi wadyo ni kaalomani ni imujere ayonŋo ka ħikitatama kaŋa nyakimuju naka Nyadeparete-a?’ ¹² Kidodikini injesi eesi nyekeru lo kaalomani. Iryamunete eesi eya ħiboro daani, tosubwakisi nyakimuju kaneni.”

¹³ Toloto ikesi toryamutu nyibwore daani ikwa na seke alimwokinea Yesu ikesi. Torubwakisi nayi nyakimuju ka nyetale ka ħolo.

Nyetale lo eciki Yesu ħikanupaka tosubwa

(Matewo 26:26–30; Marko 14:22–26; 1 ħikorinitoe 11:23–25)

¹⁴ Ani itemokini nyakolonŋo, kiboyikinosi Yesu ka ħirukitosi keŋe, kimuja. ¹⁵ Tolimwoki nayi ikesi teme, “Kemuyiti ayonŋo loowoi nyakimuju ka eesi Nyadeparete^u eriŋa ayonŋo nyeryamuna ħicani!

¹⁶ Akalimwokini ayonŋo eesi nyatemari nyemuji ayonŋo nyakimuju na nabo tani enaŋi nyapaarani naka *Nyadeparete kana moyi imujyo iyookinosi ħakiro ka Nyapolou ka Nyakuju daani.”

¹⁷ Tolemu Yesu nyawokiti namasete na aya *ħagye naka reħaka, kimayimaaki Nyakuju, yinaki nayi ikesi teme, “Totiŋa, tomora.

¹⁸ Akalimwokini ayonŋo eesi nyatemari nyamasi ayonŋo ħagye nabo nyapei peekona ħiki tani ebuni Nyapolou ka Nyakuju.” ¹⁹ Tolemu nabo nyetoonoyiti, kimayimaaki Nyakuju, ani erumwori, tonyilinyili yinaki ikesi ebala, “Erai lo nyakwaana kaŋa na ipotoritae kotere eesi. Kiticyoto nyetale lo ħiiki kona, ikiitwonoreta ayonŋo.” ²⁰ Ikwa napei, na adawunwori nyakimuju, abu injesi nabo tolemu ħagye naka reħaka na aya na wokiti, yinaki ħikitatama keŋe teme, “Kijyaasi eesi daani tamata. Erai nu ħaakoto kaŋa, na erai nyemacari loka *ħigeri kalu kitetea,^v ħaakoto na ebukworyo kotere eesi. ²¹ Kiyokokisi mono eesi! Kibooyi ayonŋo kalo teama kaloka nyitooŋi ni akarikwokini ayonŋo ħituŋa! ²² Etwani *Lokoku ka Nyitooŋi Losewuna ikwa na etyakunitori Nyakuju, tarai eryamuni nyitooŋi ni abukwori injesi ħicani lu etya ai!” ²³ Tolomasi ħikitatama nyakinjitanari make nyatemari ħae kani kece iticikini ħakiro ħuna.

^u22:15 Nyadeparete. Emwomwori Yesu Nyadeparete idoniti nyapei paarani tanaŋa nyapaarani na palemu seke imwomworiitere.

^v22:20 ħigeri lu kitetea. Ka logeri kalo ħoroto, ayiwunosi kolonŋo ħiisraele kotere kani ewasakineta ħaakoto ka nyikale na kutukwa ka ħakayisi kece kotere todepanarea nyekiyeaka ka Nyakuju ikesi, nyeaara.

Tonjolopikini njikitatama ka Yesu

²⁴ Nyacye pakā nabo, tonjolopikini njikitatama ka Yesu make ecamito nyakiyene nyatemari ŋae epoloto loowoi kalo tooma kece. ²⁵ Tolimwoki Yesu ikesi teme, “Epolokinito njikapoloko ka ŋakopea njituŋa kece ka njitadali, tocamito tonyarae ikesi bee, ‘Tateyaratuŋa.’” ²⁶ Tarai nyitemokino ŋakiro ikokinete neni kani kusi. Itemokino ni epoloto kani kusi itiditeawuni logeri ka nyikoku kani dooci. Ani lo ekanjiti kani kusi, itemokino erai nyekenjakinani lu cye. ²⁷ Ŋae diri itemokino epoloto? Lo iboyikini kopo kimuju, kode lo iyakitae, yinaki njituŋa lu cye nyakumuju? Meere lo iboyikini lo teama kimuju epoloto-a? Tarai ekwoni ayonŋo kani kusi nyekiyeaka lo iwokonori nyakumuju lo tuŋa lu cye.” ²⁸ “Inayikisi eesi njicani kaŋa, irukito ka ayonŋo napei koloŋo jiki. ²⁹ Logeri lo eketarawunea ayonŋo apa kaŋa Nyekapoloni, eketarawuni ayonŋo eesi daŋa njikapoloko, ³⁰ kimuja nyakimuju, nabo tamata ŋagye kalo teama ka Nyapolou kaŋa. Iboyikinosi eesi lokicoloŋo, topolokisi njitelae lu tomonŋo ka ŋeaare luka Israele, totubutubwoto njipidyosinei.”

Todwara Yesu nyapega ka Petro

(Matewo 26:31–35; Marko 14:27–31; Yoaana 13:36–38)

³¹ Tolimu Yesu teme, “Ayooro, Simone! Topupwoki mono iyonŋo! Ayinaki Nyakuju *Siitani nyagogoŋu na ikiniŋyo iyonŋo. Ebuni nyakikeeke iyonŋo logeri lo palemu ikekeere njuumwa. ³² Tarai elipi ayonŋo kotere iyonŋo, togogoŋuuno nyanupiti koni. Ani nayi kaku kigogoŋu iyonŋo, tobonu ni kaŋa, itemokino iyonŋo itogogoŋi nyanupiti kata lokaatokoni daŋa.” ³³ Kitepegaki Petro njesi teme, “Nyekapoloni, asubwakina ayonŋo nyelote ka 'yonŋo, keraa kayi na enete kode atotwaka kaapei!” ³⁴ Tolimwoki Yesu njesi teme, “Akalimwokini ayonŋo iyonŋo Petro nyatemari, eriŋa nyekokoro nyerukino nyakwara na, ilimuni iyonŋo njalimunoto njau ni nyatemari nyikiyeni ayonŋo.”

Kibooyoto isubwakina

³⁵ Kinjiti Yesu njikitatama teme, “Na koloŋo 'kecwaarea ayonŋo eesi emamu, nyecoco kode nyecwee, kode njamuku, ayayi nayi wooni nyibwore icanakinosi eesi-a?” Tatacutu ikesi temasi, “Amamu nyibwore kicana.” ³⁶ Tolimu Yesu teme, “Tarai peekona, itemokino nyitooŋi ca daani ni eyayi nyecoco ka nyecwee, etiji, ani ni emamu nyecorogwata, itemokino egyealari nyeworu keŋe, togyelu. ³⁷ Kotere kalimwokini ayonŋo eesi nyatemari, itemokino *Ŋagirana na igiriri ebalasi, ‘Etamete njituŋa kalo tai nyatemari erai *Nyekayiwunani Losewuna nyipei ka njicipita,’”^w

^w22:37 Eyayi nika Isayea 53:12.

iyookinosi kani kaṅa.”³⁸ Tolimwokisi ṅikitatama keṅe iṅesi temasi, “Nyekapoloni, kiyokoki! Eya ṅicorogwae ṅeaare ne!” Tatacu iṅesi teme, “Arumwori!”

Kilipi Yesu kalo Moru ka Nyakimyete

(Matewo 26:36–46; Marko 14:32–42)

³⁹ Torotoki Yesu kalo Yerusaleme, tolotō Moru ka Nyakimyete logeri lo palemū keṅe. Kirukwosi ka ṅikitatama keṅe kaapei. ⁴⁰ Na anaṅea iṅesi neni, tolimwoki ikesi teme, “Kilipa kotere nyilomareta nakiniṅeto.”

⁴¹ Torotoki naye iṅesi kani kece, ani enaṅi ni ebai ni edoe nyamoru na imasaryo, toryediki, kilipi. ⁴² Tolimū teme, “Apa, ani kicamiti iyoṅo, tolema karamaa ca ṅicani lu kani kaṅa. Meere logeri lo acamitori ayono, tarai tosubwaki ikwa na icamitori iyoṅo.” ⁴³ Bu nyekiyeaka ka Nyakuju kalo kidyaama kitogogono iṅesi. ⁴⁴ Kilipi iṅesi loowoi eryaba. Areṅe ṅakiinyiri keṅe eraa ṅaakoto, idokasi na lupu. ⁴⁵ Na anyowuno Yesu kani elipare, toboṅo torukwau ṅikitatama keṅe kejotoorosi. Eyealoloṅete, nabo towupitye loowoi. ⁴⁶ Tolimwoki ikesi teme, “Nywo ijotooto eesi? Tonyowutu kilipa, kotere nyilomareta nakiniṅeto.”

Kurumunae Yesu

(Matewo 26:47–56; Marko 14:43–50; Yoana 18:3–11)

⁴⁷ Ani eriṅa Yesu irworo, todolu nyasepicṅi ka ṅituṅa. Yuda lo arai nyepi ka ṅikitatama kalu tomonoṅ ka ṅeaare, iṅesi arikiti ikesi. Toloto iṅesi nika Yesu kimala enuwakiniti.

⁴⁸ Tolimū Yesu teme, “Yuda, ibukwo iyoṅo *Lokoku ka Nyitoni Losewuna ka nyanuwa-a?” ⁴⁹ Na aanyuneata ṅikitatama ka Yesu ṅakiro na adikino esubwakini, kiṅitasi temasi, “Nyekapoloni, kiteloteloori ba ikesi ka ṅicorogwae kosi?” ⁵⁰ Kitele nyepi kece nyakiti ka nyepiti nakalo tetene, totubwo. Arai nyepiti ṅolo nyeka *nyeketaleoni kalo kaṅani. ⁵¹ Tolimū Yesu teme, “Arumwori!” Tatapa iṅesi nyakiti ka nyitoni ka ṅini, kitojoko. ⁵² Tolimwoki Yesu *ṅiketaleoko luka poloko ka ṅikapoloko ka ṅacegera kana eyokiyete *nyakayi ka Nyakuju tya ṅikasukwou ka nyatuki lu aponito nyakurumuni iṅesi teme, “Nywo iponitotori eesi ni kaṅa itiniṅo ṅicorogwae ka ṅatulabuwo ikwa na araakari ayono nyecipitayiti! ⁵³ Kirukiti ayono ka eesi ṅirwa daani kalo kayi ka Nyakuju, tarai nyirumuna eesi ayono ka inaa. Erai na nyakolono kusi, na isubeta ṅakiro naka siloko naka nyakamusu!”

Topeṅe Petro nyatemari nyayeni Yesu

(Matewo 26:57–58, 69–75; Marko 14:53–54, 66–72; Yoana 18:12–18, 25–27)

⁵⁴ Kurumutu ikesi Yesu, torikwosi lokole ka *nyeketaleoni kalo kaṅani. Adapiti Petro ikesi ecedakiniti kanika lonani. ⁵⁵ Enokakinitae nyakime

kidinj̄ nyalaara. Toloto nayi Petro, kimorikinj̄ ka njitūṅa lu epyarasi kana kime. ⁵⁶ Na eyokokino nyapese nyacye na asubi nyeticij̄ kaneni ij̄esij̄ ipyara, tolimu teme, “Irukiito palemū nyitooṅi eni daṅa ka Yesu.”

⁵⁷ Topege Petro teme, “Iyoṅo nyaberu na, nyayeni ayoṅo ij̄esij̄!”

⁵⁸ Ani nabo logee kona, toyenḡ nyekilye nyecye Petro teme, “Irai iyoṅo daṅa nyepi kece diri!” Tatacu Petro teme, “Nyekilye, meere ayoṅo!” ⁵⁹ Ani eyeakari nyeelenjitij̄ uriyeni kona, bu nyitooṅi nyicye kimidimidakinij̄ jiki loowoi ebala, “Erukiito kolonḡ nyitooṅi eni ka Yesu dirij̄ kotere erai ij̄esij̄ daṅa nyitooṅi ka Galilayea!” ⁶⁰ Topege Petro tokonyu nyamoru teme, “Nyayeni ayoṅo ṅakiro na irworo iyoṅo ṅuna!” Kaatipei torukij̄ nyekokoro eriṅa ij̄esij̄ irworo. ⁶¹ Toreei Nyekapolonij̄ Yesu kidirij̄iya ṅakonyenḡ nika Petro. Abu Petro kiitwo ṅakiro na beeneḡ alimwokini Yesu ij̄esij̄ ebala, “Ani eroko nyekokoro nyerukino nyakwaare na, ilimuni iyoṅo ṅalimunito ṅauni nyatemari nyikiyeni ayoṅo.” ⁶² Topudwo nayi Petro kapotani, kugworo loowoi.

Toryamu Yesu ṅicani

(Matewo 26:67–68; Marko 14:65)

⁶³ Tokyanatari Yesu ṅacegera na eteete ij̄esij̄, ani erumwori, kideta, ⁶⁴ kimukwosi nyereete keṅe, kinjita temasi, “Nyekadwarani ṅae 'kibapi iyoṅo? Toyenḡ ceni nyatemari ṅae! ⁶⁵ Tolimwonokisij̄ ij̄esij̄ ṅakiro na kaalaka naka njiyenye.”

Kitowaae Yesu kalo kinjarenij̄ nyatukij̄

(Matewo 26:59–66; Marko 14:55–64; Yoaana 18:19–24)

⁶⁶ Na ewalarea, kuudakinij̄ ṅikasukwou ka Nyatukij̄ ka *njiketaleoko luka poloko ka njiketataமாகা ka Nyetale waapei. Torikwosi nayi Yesu kinjarenij̄ nyekiiko kece. ⁶⁷ Kinjitasi ij̄esij̄ temasi, “Tolimwokinae mono iyoṅo isuwa, irai iyoṅo *Nyekayiwunani Losewuna-a?” Tatacakij̄ Yesu ikesij̄ teme, “Tani akalimwokij̄ ayoṅo eesij̄ kwaai daṅa, nyinupete ṅakiro kaṅa cutu. ⁶⁸ Nabo, ani ekenjita ayoṅo eesij̄ nyadyo kinjisetḡ, nyitacunete. ⁶⁹ Tarai nyakisyakinij̄ peekona jikij̄, iboyikini *Lokoku ka Nyitooṅi Losewuna tetenḡ ka Nyakuju.” ⁷⁰ Kinjitasi daanij̄ temasi, “Peekona irai iyoṅo Lokookeṅe ka Nyakuju-a?” Tatacakij̄ Yesu ikesij̄ teme, “Iyookino logerij̄ lo ilimunitotorij̄ eesij̄.” ⁷¹ Tolimutu ikesij̄ temasi, “Nyekayinyo nabo nyecye kaanyunanij̄ esakyo inj̄woni! Meere daanij̄ na eyirari inj̄woni kana kutuku keṅe nu-a!”

Kitowaae Yesu kalo kinjarenij̄ Pilato

(Matewo 27:1–2; 11–14; Marko 15:1–5; Yoaana 18:28–38)

23 ¹ Tonyowutu njitūṅa ka nyatukij̄ daanij̄, torikwosi Yesu nika Pilato. ² Kaneni, kisyakisij̄ nyakisipidyo ij̄esij̄ ebasi: “Kiryamuni

isuwa nyitooṅi eni icocwae ṅituṅa ka nyakopo kosi, 'kiteṅeriti isuwa nyakipakakini Kaisaryo nyemocoro, nabo ebala erai iṅesi Nyekayiwunani Losewuna, nyerwositi ka ṅiyaudi." ³ Kiṅiti Pilato Yesu teme, "Irai iyoṅo nyerwositi ka ṅiyaudi-a?" Tatacu Yesu teme, "Etya ilimuni iyoṅo."

⁴ Tolimwoki Pilato *ṅiketaleoko luka poloko ka nyasepicu ka ṅituṅa teme, "Emamu nyibwore nika rononi eseciti nyitooṅi eni ni itemokino eaarere." ⁵ Tarai tomiisikinosi ikesi jiki ebasi, "Icocwae iṅesi ṅituṅa ka ṅakiro kana itatami iṅesi kalo waatini ka daani ka Yudayea. Esyakini koloṅo kalo Galilayea, peekona anaṅu tani nege daṅa."

⁶ Na eyirarea Pilato ṅakiro ṅuna, kiṅisi teme, "Erai nyitooṅi eni nyika Galilayea-a?" ⁷ Na ayenea iṅesi nyatemari erai Yesu nyeka nyakopo kana epolokiniti Erode, kicwaa naye Yesu ni ayayi ṅolo, totubu nyepido ṅolo. Ayayi seke Erode daṅa Yerusalem lupei rwa ṅulu.

Torikworoe Yesu nika Erode

⁸ Na arikunere Yesu nika nyerwositi Erode, abu Erode talakari ṅodiṅodi, kotere ṅirwa lukwoo kaalaka emuyiti iṅesi nyaanyuni Yesu. Nabo acamiti nyakiyokokini Yesu esubwakini nyibwore nyidyo nika yiliyiloni kani eturuunitotori ṅituṅa iṅesi. ⁹ Kiṅitana Erode Yesu ṅakiro na kaalaka, tarai kililiṅi Yesu cekē. ¹⁰ Tonyowutu ṅiketaleoko luka poloko ka *ṅiketatamakā ka ṅitalyo, tokulyawutu loowoi ironyanakinete Yesu ṅakiro na erai nyalyekou koṅina. ¹¹ Tokyanatari Erode ka ṅacegera keṅe Yesu; tosubeta ṅakiro naka ṅileeci, kitanapa nyelewu loka jokoni loka nyerwoswoonu, erai nyibwore nyakyanaro koṅina. Kinyiakasi naye iṅesi nika Pilato. ¹² Nyapaarani ṅina, toyelokinosi Erode ka Pilato. Aremokino koloṅo seke ikesi nyekiṅareni, pa amatasi ṅakipi.

Totubwokinæ Yesu nyakitu

(Matewo 27:15–26; Marko 15:6–15; Yoaana 18:39–19:16)

¹³ Tonyarau Pilato *ṅiketaleoko luka poloko ka ṅikapoloko ka ṅituṅa lu cye waapei. ¹⁴ Tolimwoki ikesi teme, "ṅituṅa! Irikunete tete eesi nyitooṅi eni ni kaṅa ibasi bee icwocwae ṅituṅa tonyowunoto nyaryeṅe kosi. Tarai ebicibici ayono iṅesi kalo kiṅareni kus, aryamu emamu ṅakiro naka ronoko na eseciti ṅakudi daṅa na kani na ibalotori eesi. ¹⁵ Emamu Erode daṅa nyibwore nika rononi ni aripu kani keṅe. Eaanyutu tokona eesi daṅa, abu kinyiakū iṅesi ni yokō. Emamu nyibwore nika rononi eseciti iṅesi ni itemokino eaarere. ¹⁶ Abala ayono taa kidetae, ani erumwori talakakinae naye tolotō."

¹⁷ Erai seke nyepitye ka Pilato ani enaṅi nyapaarani naka *Nyadeparete talacakī nyeenata nyepi.^x

^x23:17 Emamu ṅakiro ka nyeroto kalo kana bukya ka ṅacye kana ṅoroko.

¹⁸ Kaapei, totalu nyasepicu loowoi teme, “Taara nyitoni eni! Kicamiti isuwa Baraba talacakinae!” ¹⁹ – Ayenitae Baraba kotere arai inesi nyipei ka nituŋa kalu kolongo anyowunitotori nyaryeŋe kalo Yerusaleme, nabo arai nyekaaranu.

²⁰ Abu Pilato torubwaki isurwori nyasepicu ka nituŋa ŋina kotere acamiti nyalacakini Yesu. ²¹ Toŋero nituŋa neni, tacalutu temasi, “Kibubukisi lo piri! Taara!” ²² Kijiti Pilato nabo ikesi naka ŋaumi teme, “Nywo eseciti inesi? Emamu nyibwore nika rononi aripu ayongo ni itemokino inesi eaarere! Atubwokini ayongo inesi kidetae, talacakinae, tolotu.” ²³ Kaneni torubwakisi ikesi ecalasi loowoi ebaasi itemokino Yesu ibubukinio lo piri, talalau nyacala kece loowoi. ²⁴ Totubwoki Pilato Yesu nyakitu logeri lo acamitoru ikesi. ²⁵ Talacakinae nayi Baraba. Ayenitae inesi kalo kayi na enete kotere ŋakiro ka nyekurikuri tya naka nyaaranutu. Kaneni kipoto Pilato Yesu, taarae ikwa na acamitoru ikesi.

Kibubukinoe Yesu lo piri

(Matewo 27:32–44; Marko 15:21–32; Yoaana 19:17–27)

²⁶ Ani na arikitoru ŋacegera Yesu, apotu kiyokokisi nyitoni ni ebeei Simone lo arai nyeka nyaryeŋe ka Kurene, ayayi seke waacye kalopotani ka Yerusaleme. Kirumutu inesi, kitorwoŋa nyepiri ka Yesu. ²⁷ Kuwapaki nyasepicu ka nituŋa na kaalani Yesu. Ayakasi ŋaberu kidini kece, na ekulwosi, igworosi loowoi kotere inesi. ²⁸ Toreei Yesu kiyokoki ikesi, kusurworiki teme, “Ayooro ŋaberu ka Yerusaleme! Nyiigworosi kotere ayongo! Kigworo kotere ŋide kusu ka ŋawate kusu. ²⁹ Kotere epote ŋirwa lu etemareta nituŋa, ‘Elakara ŋaberu napa nyidoote, kode napa nyitanakete, kotere emamu ikesi ŋakiro ŋirwa ŋulu kani amaakotoru ŋide etwakete!’ ³⁰ ŋirwa ŋulu inesi elimwokineta nituŋa ŋimoru temasi, ‘Towukunwosi ni kosi, taarae!’ Nabo tolimwokisi ŋikaamugui temasi, ‘Tonukwae isuwa, kilelyaaarae!’ ³¹ Ani ‘kasubeta ikesi ayongo kona, lo ekwaanu ka nyakitoe na kaapalanu, anu ‘kisubeta ikesi eesi, lu ikwaanu ka nyakitoe naka wononi?’ ³² Arikitoe nabo nituŋa ŋicye ŋeaare lu araakasi ŋikokolaka, lu epenio taarae ka Yesu kaapei.

³³ Na anaŋeta ikesi nika nyataaba kana asubuna bakini nyakowu ka nyitoni, kibubukisi Yesu lo piri kaneni. Aya nabo ŋikokolaka ŋeaare. Kibubukinoe ludaa ŋulu lo pirini, nyepi kedenyi keŋe, lo cye tetene.

³⁴ Tolimu Yesu teme, “Apa! Kiyecyeki, nyeyenete ikesi ŋakiro na esubyete.” Tarama nayi ikesi ŋimoru kotere totyaketa ŋiworui keŋe.

³⁵ Towaasi nituŋa kaneni isyemeete Yesu, kimenyete ŋikapoloko ka ŋiyaudi inesi ebasi: “Eteyariititi wooni inesi nituŋa lu cye, toosikisi toyiwuni inesi abonni, kerai inesi *Nyekayiwunani Losewuna ka

Nyakuju!”³⁶ Tokyanatarī ḡacegera daḡa iḡesi, potu ni keḡe yinakisi iḡesi ḡagye napapaḡa, naka penaka,³⁷ tolimwokisi iḡesi temasi, “Toyiwuni aboni, kirai iyoḡo nyerwositi ka ḡiyaudi.”³⁸ Egiritae seke ḡakiro nugu, adapakinitae kidyaaama lo piri lo ebubukinitoe iḡesi bee: “ERAI LO NYERWOSITI KA ḡIYAUDI.”

³⁹ Abu nyepi ka ḡikokolaka kalu ebubukinitoe lo pirini ka Yesu kaapei, kimenyi teme, “Ikwa iyoḡo meere nyekayiwunani-a? Toyiwuni robo aboni, kitoyiwu naye isuwa daḡa!”⁴⁰ Tarai kikilaki iḡesi lo cye teme, “Nyikuryaniti iyoḡo Nyakuju-a? Kitubwokinitae iḡwoni daani nyakitu kaapei.⁴¹ Iyoḡo ka ayono, kitubwokinitae nyakitu kotere ḡakiro naka ronoko na kisubiti iḡwoni. Tarai emamu nyitooḡi eni ḡakiro naka ronoko na eseciti, etya taarere.”⁴² Kidanoki naye iḡesi nika Yesu teme, “Kitamunitetei ayono daḡa Yesu, na moyi iboḡunio iyoḡo irai nyerwositi!”⁴³ Tolimwoki Yesu iḡesi teme, “Akalmwokini ayono iyoḡo ḡakiro naka ityeni, nyapaarani na, kilomuno iyoḡo nakuju, kitoryamu ayono ka inaa!”

Nyakitu ka Yesu

(Matewo 27:45–56; Marko 15:33–41; Yoaana 19:28–30)

⁴⁴ Ani na parani lotinjilani, kurwoniki nyakopo daani cucu. Tolema nyakopo nyawoyate ikamusikiniti, tani na aripyo nyakoloḡo.

⁴⁵ Erwonikiniti nyakopo daani kotere abu nyakoloḡo totwana. Tapaki nyaworu na ayayi *kayi ka Nyakuju kalo kidinji. Iriwokina nyaworu na imukiti ni italewo iyokokino kalo kayi ka Nyakuju, mitye eraa *nyeketaleoni lo kaḡani aboni. Nyaworu ḡina erai nyekitetemesi lo elimuniti nyatemari etyakara Nyakuju kalo tuḡa, tarai nyacili ka nyaworu, itoodiwuniti nyatemari peekona adocakini Nyakuju ka ḡituḡa.⁴⁶ Kikalou Yesu, kirema loowoi teme, “Apa! Kijyaa karamaa ca nyetorube kaḡa! Ewaaki ayono na kani koni!” Na alimuno koḡina, totwana.

⁴⁷ Ani ipoori nyitooḡi lo apolokiniti ḡacegera ka ḡiroma na ayinakinitae nyetici loka nyakibubukini Yesu lo piri ḡakiro ḡuna daani, abu kimayima Nyakuju tolimu teme, “Ityeni diri, emamu ḡakiro karonoko iticiti nyitooḡi eni, arai iḡesi nyitooḡi ni teni diri!”

⁴⁸ Na aanyuneata ḡituḡa lu ewudakina neni ḡakiro na asubwakinosi, kiyalarosi lo kolea kece imwanimwanete ḡakyesi, kotere kani anomitorori ḡakiro ḡuna ḡitai kece.⁴⁹ ḡituḡa daani lu ayenete Yesu tya ḡaberu na ewapunete iḡesi kalo Galilayea, aya neni. Apotu towaa ecadakinito isyemeete ḡakiro na asubwasi daani.

Kuwaae nyakwaana ka Yesu

(Matewo 27:57–61; Marko 15:42–47; Yoaana 19:38–42)

⁵⁰ Ayayi nyicye tooni nika jokoni, ni teni ni anyaritae Yosepo. Arai nabo ijesi nyipei ka Nyatuki kanaka njikasukwou ka Israele. ⁵¹ Abuniti kalo kitela kalo ebeei Arimatea kalo tooma nyakopo ka Yudayea. Njirwa daani, edariti nyabunere ka Nyapolou ka Nyakuju. Pa eyikiniti ijesi njakiro na atubwokineta njikasukwou lu cye Yesu nyakitu. ⁵² Toloto ijesi nika Pilato ecamiti nakinae ijesi nyakwaana ka Yesu kotere yea kuwa. ⁵³ Ani iyikini Pilato njakiro keje, abu jiki mini, totiyau nyakwaana ka Yesu kalo piri. Ani erumwori kilokolokaayea ka njworui kalu ka jokaka. Kiteperiki nayi na lyali na kitetea na iboroborowunitoe kana taaba, napa nyenukwakina nyitoni kanyacye. ⁵⁴ Arai nyapaarani njina naka njakani-kapei, apapikiniti nyakinana nyapaarani na imwomworere *Nyadeparete. ⁵⁵ Apotu njaberu nata ewapunete Yesu kalo Galilayea totupakisi Yosepo, ecamito nyakiyene ni iwayere nyakwaana ka Yesu. Apotu nayi taanyutu. ⁵⁶ Tobonosi nayi ikesi lo kolea kece, torubwakisi nyakimyete naka kukunywoni na iwasakinete na kwaana keje. Ani jiki kona, todoli nyapaarani naka njakani-kaare, kiyeansi nayi na paarani njina logeri lo igiritere Lo talyo ka Mose.

Toyaru Yesu kana twanare

(Matewo 28:1–10; Marko 16:1–8; Yoaana 20:1–10)

24 ¹ Na ewalarea, kiswakakisi njaberu njacye tani na lyali eaayito nyakimyete naka kukunywoni na beene asubwakinete ikesi.

² Toryamutu nyamoru na seke egolitere nyakutuku ka nyalyali kikokoriyori.

³ Tolomasi nayi tooma, tarai nyeryamuna ikesi nyakwaana ka Nyekapoloni Yesu. ⁴ Apotu towaa kaneni, itanjayanete kotere njakiro njuna. Nyepitye njolo, tatakanuutu kani dyopei kece *njikiyeaka ka Nyakuju njaaare lu anapito njworui luka kwaaka kii. ⁵ Kijuurwoto njaberu njuna, ebuliti loowoi. Kinjitasi nayi njikiyeaka njulu ikesi temasi, “Nywo nyibwore esakunitere eesi nyitoni ni eyari nika njikatwaka? ⁶ Emame ijesi kane, ayaru. Kiitosi njakiro na kolongo 'kilimwokini ijesi eesi, na ayakari Galilayea ebalu, ⁷ ‘Itemokino *Lokoku ka Nyitoni Losewuna erikworyo lo tunu luka ronoko, kibubukinoe lo piri, ani elunyarj njirwa njuni, toyaru nayi kana twanare.’” ⁸ Kiitwosi jiki njaberu njakiro na kolongo erworo Yesu. ⁹ Kaneni kikirikiraarosi kana lyali, toloto tolimwokisi njakiro njuna njikecwaara lu tomono-kaapei tya njikitatama ka Yesu lu cye daani. ¹⁰ Araa njaberu njuna Mariya Magdalena, Yoaana, tya Mariya na erai ityekenje ka Yakobo ka nabo njacye napa nyelimunitoe kane. Ikesi nayi alimwokinete njikecwaara njakiro njuna daani. ¹¹ Nyenupa ikesi

ḡakiro ka ḡaberu ka ḡuna. Tolemasi ikesi nyekurwori kece esiba pasi koḡina. ¹² Tarai tonyou Petro, tomotari na lyali nyaanyuni ḡakiro ḡuna. Tokudwokinḡ, toripaki, kiyokoki ḡiworui make kana lyali, toboḡo nayi koḡina etami ebala, “Anu kuro kepotu tosubwakinosi!”

Kiryama ḡikitatama ḡeaare ka Yesu

(Marko 16:12–13)

¹³ Nyapei paaranḡ ḡina, aloote ḡikitatama ka Yesu ḡeaare lore lo enyaritae Emausu. Alona nyere ḡolo, ekutwokiniti^z kalo Yerusalemḡ. ¹⁴ Logerḡ loti aloote kalo roto, erworosi ḡakiro daanḡ na apotu tosubwakinosḡ. ¹⁵ Ani eriḡa irworosi daa kona, todolu Yesu ni kece, kidokorosḡ nayi ka ikesḡ kaapei. ¹⁶ Tarai kimalereḡ ikesḡ, nyeyena nyatemari erai Yesu nyitooḡ. ¹⁷ Kinjiti Yesu ikesḡ teme, “Anu kuro mono irworosi eesi elosyo nu?” Apotu towaa, esicito ḡiretini. ¹⁸ Kinjita nyepai kece lo bee Kileopa iḡesi teme, “Iyoḡo abonḡ irai nyepyononḡ kalo Yerusalemḡ lo pa nyiyeni ḡakiro na asubwasi ka inaa ḡirwa lupei beene lu-a?” ¹⁹ Kinjita nayi teme, “Anu kuro ḡuna?” Tatacakisiḡ iḡesi temasi, “ḡakiro na apotu totiḡa Yesu loka Nasarete. Arai diri nyekadwaranḡ lo pa nyedooto ḡakiro kopḡ. Asubi ḡakiro na kaagoḡokḡ nabo kitatami ḡakiro naka twonokḡ kalo kinḡarenḡ ḡituḡa ka kinḡarenḡ Nyakuju. ²⁰ Erumunete *ḡiketaleokḡ luka polokḡ tya ḡikapolokḡ kosi lu cye, yeawa lo kiiko neni atubwokinere iḡesi nyakitu. Aponi nayi kibubukinoe iḡesi lo piri. ²¹ Kibaa woonḡ isuwa nyatemari kode iḡesi eyiwuni ḡituḡa ka Israele! Nywo tokona nabo idonḡiti! Abilarḡ ḡirwa adolo uni, nyakisyakinḡ nyapaaranḡ na koloḡo aarere iḡesi! ²² Ani bo tokona, kitotealasi isuwa ḡaberu ḡacye na rukitosḡ kosi. Alosete ta na taparacu na lyali. ²³ Toryamutu nyakwaana emamu kana lyali. Kaneni, kitolimwokisiḡ nabo isuwa bee aanyunwosi ikesḡ ka ḡikiyeaka ka Nyakuju lu alimwokinete ikesḡ bee eyari Yesu! ²⁴ Apotu ḡicye kalo kidinḡ kosi daḡa toloto na lyali, torukwawutu ḡakiro ḡuna na kanḡ na abaatarḡ ḡaberu. Ludaa ḡulu nyeryamuna nyakwaana keḡe.”

²⁵ Tolimwoki Yesu ikesḡ teme, “Ibaḡaaka eesi diri! Nywo epotyaketa ḡakyesḡ kusḡ loowoi kona, towowutu nyakinupu ḡakiro naka ḡikadwaraka daanḡ. ²⁶ Toyena nyatemari itemokino *Nyekayiwunanḡ Losewuna eryamuni ḡicanḡ tobolyare, ani erumwori, toloma nayi Na polou keḡe.” ²⁷ Kaneni, kisyaki Yesu nyakiteyeneḡ ikesḡ ḡakiro na kaalakḡ na igiritae na buku ka Nyakuju kotere iḡesi, nyapei kana koloḡo egiri Mose tya na egiryete ḡikadwaraka lu cye daanḡ.

²⁸ Na apapuuneta ikesḡ lore lo aponito, kinḡalaari Yesu ebitḡ baa epworo. ²⁹ Tarai kilalata iḡesi temasi, “Bwa toperḡ lokole kosi kotere awara

^z24:13 ekutwokiniti. Nyatemari ḡalairi 7 kode ḡakilomitae 11.

ariboki nyakopo.” Tocamu naye inesi kurukwosi kaapei, tolomasi lore. ³⁰ Apotu kiboyikinosi lo teama. Ani eyeawuno nyakimuju, tolemu Yesu nyetoonyoyiti tonyili, kimayimaaki Nyakuju, ani erumwori kisyaki naye yinanaki ikesi. ³¹ Napei jiki nina, kimeeyearosi nakonyene kece, toyena nyatemari ikwa Yesu diri nyitoni. Ani erono kona, kipiripiryaari Yesu kana konyene kece tonopiyea swara. ³² Kaneni apotu kirworikisi make temasi, “Iyeni pe yoo nywo! Na tete 'kisurworea inesi inwoni kalo roto, na kilimwonokinea nakiro naka nyabuku ka Nyakuju, apotu nakiro nuna tojeyikisi naki yoko.”

³³ Nyatipei tonyowutu, tobonosi Yerusaleme, torukwawutu njikecwaara lu tomono-kaapei tya nituŋa lu cye iwudakina waapei. ³⁴ Tolimwokisi nabo nulu danŋa ikesi temasi, “Ityeni diri! Ayaru Nyekapoloni! Atakanuuni tete, kiyokoki Simone.” ³⁵ Kisisyawutu naye ikesi danŋa nakiro na asubwakinosi kani kece kalo roto, ka nyegeri lo ayeneta ikesi inesi na anyilea nyetoonyoyiti.

Tatakaniki Yesu njikitama keŋe

(Matewo 28:16–20; Marko 16:14–18; Yoaana 20:19–23; Niticyo 1:6–8)

³⁶ Ani eriŋa ikesi isisyanakinosi nakiro nuna, tatakanuu Yesu kalo kidini kece kimala ikesi teme, “Nyekisili mini ni kusi.” ³⁷ Tobulu ikesi loowoi ebaasi kode 'kiyokoki nyekupe. ³⁸ Kinjita ikesi teme, “Anu kuro ikiryebete eesi? Ilemwaaka eesi diri, kotere itanŋayanito nakiro nu kalo tai kusi, irumito nitai neaare nyicamito nyakinupu. ³⁹ Kiyokokisi nakani tya nakejene kaŋa! Toyena nyatemari ayono diri nyitoni. Potu tatapae ayono, kiyokokinoe kajokoni. Meere ayono nyekupe. Emamu nyekupe nyakwaanŋa na teni logeri lo tokona 'kiyakitotori eesi ayono lo.”

⁴⁰ Ani erumwori nyalimuni nuna, kidodenaki naye ikesi nakani tya nakejene keŋe. ⁴¹ Ani eriŋa elakara, kitanŋayanete nakiro nuna ebalasi, “Mmm! Ityeni mono kode ca 'kirujae?” Abu Yesu tolimu teme, “Nakinae ceni nyidyo bwore atonyama keyayi ne eyayi.”^a ⁴² Kikobakisi naye nyepewae ka nyekoliyea kalo epeyitoe. ⁴³ Kijyaa naye tanyama kalo kinarenŋi kece.

⁴⁴ Tolimwoki nabo ikesi teme, “Nakiro nu ikesi na koloŋo abala ayono eesi eriŋa inwoni kirukiti, atolimu ateme: ‘Iyookinosi nakiro daani na koloŋo adwaritae kotere ayono kana buku ka Nyakuju.”” ⁴⁵ Abu tanŋaa naye nakyesi kece, toyeneta nakiro ka nyabuku ka Nyakuju. ⁴⁶ Tolimwoki ikesi teme, “Nugu ikesi na igiritae nyatemari itemokino *Nyekayiwunanŋi Losewuna, eryamuni njicanŋi tobolyare, totwana, tonukwae, ani erumwori, toyaru kaku ka njirwa ka nuuni. ⁴⁷ Itemokino itatamyo njibukui daani

^a24:41 Idodiwuniti nyibwore nini nyatemari meere Yesu nyeparayiti kotere nyimujete njipara.

nyakisyakini_i kalo Yerusaleme_e kane tani_i na kopea na cye daani_i, kitatamae nyatemari_i toluṅa ṅaseceta keḅe daani_i, kotere torimakinea nayi Nyakuju_u ikesi_i kalo kuro ka Yesu. ⁴⁸Itemokino nayi eesi_i tolotololimwonokisi_i ṅituṅa daani_i ṅakiro nu kotere eaanyutu_u eesi_i ṅakiro nu nakoṅu, iyenete kajokon_i. ⁴⁹Ekeciki kolonḅo apakaṅa ayonḅo ebala akayinakini eesi_i nyayinakinete_e nyacye, alosi nayi ayonḅo ecwau nyayinakinete_e ṅina ni kus_i. Tarai nyiiyeakasi mono kalo Yerusaleme_e kane, tani_i iryamunete nyagogoṅu kanika Nyakuju_u na isyakineta nyetic_i.”

Kikyaari_i Yesu nakuju_u

(Marko 16:19–20; ṅiticyo 1:9–11)

⁵⁰Abu nayi torikwo ikesi_i kalopotani_i ka Yerusaleme_e, tanaṅea diyete Betani. Kikeaa nayi ṅakan_i keṅe kaneni, kilipaki_i ikesi_i, towata_u. ⁵¹Ani eriṅa iṅesi_i ilipakiniti_i ikesi_i, toosiki_i ikesi_i, tadakuni_i, kikyaari_i, tolotolokidyaama nakuju_u, toṅopiyea. ⁵²Kimayimaa nayi ikesi_i iṅesi_i, ani erumwori_i toboṅosi Yerusaleme_e, elakara loowoi. ⁵³Apotu_u tarata ṅikebooyoko kana laara_u ka nyakayi ka Nyakuju_u, imayimayete Nyakuju_u jiiki_i kaneni.